

Rado Murnik:

Na Bledu.

Vse ure dneva, ki čez svod hite,
odsevajo v zrcalu te vodé,
vse zarje vanjo omakajo perot,
vse zvezde vanjo pišejo svoj pot.
Župančič.

Jezero sanja v svetotihem krilu planinskih velikanov. Mlado jutranje zlato še plaho poigrava na bledomodrem oboku in na zardelih okamenelih orjakih, odgrinja mrak nad črnimi šumami in zelenimi livadami. V smaragdni gladini se ogleduje nebo in breg in otok in grad. Tiho, tiho pozvanja nad vodami; moli, prosi. Trepetaje umolkne.

Nenadoma zapihlja vesela sapica, obujena med vonjavo jelovino in dehtečimi tratami pod ledenimi palačami kraljestva Zlatorogovega. Predramljeni vali se lesketajo, kakor da je naglo bežeča poletna noč pozabila svoje najlepše zvezde v jezeru. Pred ranim vetrom plešejo iskre in kolobarci mimo ljubkega otoka proti divji skali, kakor z velikanskim mečem odsekani tikoma nad bregom. Po rahlo valujočih vodah zažiga jutro zelen ogenj. Dalje in dalje rajajo luči in plamenci po kristalnih cestah, prelivajo barve in svit, se utrinjajo in utaplajo in ugašajo v mračnih globinah.

Vekomaj bi sanjala duša, zamaknjena v milino jezera, v veličanstvo gora. Blagodejen mir tolaži in blaži nepokojno hrepenečega duha: zemljan se čuti tako brezželjnega — tako srečnega člana ogromnega stvarstva!

Po pesku hotelskega vrta so se bližali koraki in ugledal sem Igorja Kalana, prijatelja izza vseučiliške gloriije, precej velikega, lepega mladega moža. Pozdravila sva se pristrčno; obadva je dokaj veselilo nenadno svidenje po mnogih letih. Igor Kalan je bil še vedno živahen in hudomušen kakor svoje dni. Samozavestni, krepkopoljni obraz mu je bil jako ogorel. Črne brke si je podjetno vihal naravnost proti ušesom.

Prihitela je natararica. Igor si je naročil kave in nasmodil kubo. Tedaj sem opazil na njegovi roki poročni prstan.

„Kaj? Naš neugnani Igor Kalan se je dal vpreči v zakonski jarem?“

„Je že taka, bratec moj! Laudabiliter se subiecit, bi dejal naš nepozabni profesor Ivan Vavrû. Jaz pa pravim kakor modri Mohamed: Kismet! Komur je usojeno, ta se oženi — hočeš, nočeš, moraš! Komur pa ni namenjeno, pa lahko počenja in uganja, karkoli hoče — sam praznil bo bokale. Usoda, kismet, fatum nam ravna življenje. Da me takrat, pred osmimi leti, ni bilo na Bledu, bi bil še danes soliden samotar, ki se vrača vsako noč ob eni domov. Veš, kaj? Moja žena se je peljala z obema dečkoma v Ljubljano in se vrne popoldne. Ako hočeš, ti pa povem, kako sem se zaljubil, zaročil, poročil in hvalevredno pofilistril!“

„Prosim, Igor, kar sproži!“

„Tukaj naju bi utegnil kdo motiti. Dajva, dajva, popeljiva se po jezeru!“

Najela sva čoln, plačala in se izročila valovom. Bliskoma so ubežale ribice od najine ladjice. Že so pluli tudi drugi čolni po jezeru. V lahkih valih prečiste vode so se zvijale in gugale podobe písane obale. Obrežni pragi, dvorci, verande in gaji so se jeli odmikati od naju; jezero se je širilo in širilo. Nad nama so strigle vesele blejske lastovice, prijatelj Igor pa je jel pripovedovati.

1.

Po prostovoljskem letu sem se izneveril pravoslovju in šel k pošti. Našemu uradu je načeloval ravnatelj Milan Jarnik, majhen pa hud gospod. Kratki in trdi so se mu ježili lasje, brki in brada nepristransko na vse plati kakor togotemu ježu bodice.

Ravnatelj Jarnik je bil izboren poštni uradnik, toda sila natančen, siten in muhast. Včasih je godrnjal ves ljubi božji dan. Bil je eden izmed onih nesrečnih dlakocepcev, ki grene sebi in drugim življenje večinoma z ničevimi malenkostmi. Ob vsem tem pa je celo menil, da je še premalo strog v službi. Kadar je bil dobre volje, je pač tudi znal svojo kritiko ali pravzaprav svojo grajo tako osoliti, zabeliti ali pa oviti, da je skelela malo manj. Najrajši pa je karal one uradnike, ki so mu bili najljubši. Meni je o vsaki priliki očital, da mi čimdalje bolj pojema neobhodno potrebno navdušenje za poslovanje na pošti.

Menda pomniš, da sem za gimnazijskih let rad zajahal hipogrifa. Pa tudi v pisarnici mi Muza marsikrat ni dala miru, dokler nisem vpregel Pegaza v galejo visokodonečih stihov in rim. Presneta Muza! Prégrešil sem veliko obilico pesmi, toda ostal sem najširjim krogom slavnega občinstva popolnoma neznan pesnik.

Moja modrica je bila bolj domače sorte: v nemala me je večinoma za rojstne praznike, za godove in jubileje, za krstne in birmanske in svatbene pojedine, za dobljene stave in za „vseh devet“ v kegljaškem krogu. Nikdar pa nisem opeval kislovijoličastih bolečin in grenkočrne žalosti, kakor je bilo tedaj moderno. Moje drobne pesmice so bile vse od konca do kraja poskočne, okrogle — in vendar so bile mojemu predstojniku oster trn v birokratični peti. Porogljivo me je imenoval nedeljskega pesnika! Ali tudi pravih poetov ni cenil kratkomalo nič. Poudarjal je, da mu je žabje regljanje ali pa mijavkanje nesrečno zaljubljenega mačka stokrat ljubše nego vsaka deklamacija. Tako malo laskavo je sodil o pesnikih in mi namigaval, da ne bi pošti prav nič škodovalo, ako bi pustil gospod oficijal Igor Kalan svoje pesmi lepo mirno v črnilniku.

Kako rad bi mu bil povedal, kaj menim! No, iznenada se mi je ponudila prilika.

Ponesrečil se je star poštni sluga. Uradniki smo hoteli revežu olajšati bedo in se domenili, da priredimo zabavni večer na korist siromaku. Tovariši so me dregali, naj deklamiram nekatere svojih pesmi. Ker so se mi zdele prežaltave, sem jim obljubil le predavanje v prozi.

Izbral sem si tak predmet, da sem mogel — vsaj mimogrede — povedati ravnatelju Jarniku marsikaj, česar mu sicer ne bi smel. Naglašal sem, da pesniki, pisatelji in drugi umetniki niso kar take ničle, kakor se dozdeva nekaterim materijalistom. Navel sem več primerov iz svetovne zgodovine. Zlasti sem slavil Cezarja, tega največjega Rimljana, tega izbornega govornika, občudovanega pisatelja in nikdar premaganega vojskovodjo. Naposled sem dejal: „Pesniki in pisatelji vzgajajo narod, mu čuvajo in negujejo svojstvo, jezik in druge narodne zaklade. Bog ni ustvaril samo prozajičnega krompirja, ampak tudi poetične cvetlice! Bog ni ustvaril samo kuretine, marveč tudi slavca!“

O kako debelo je gledal oni večer gospod ravnatelj Milan Jarnik! Poslušal je jako pozorno in tiho pokašljeval. Po predavanju pa me je posmehljivo pohvalil: „Čestitam vam, gospodine, čestitam! Bili bi vzoren župnik. Dovolite mi še opombico! Zelo dvomim, da bi bil vaš Cezar tudi dober poštni oficijal. Hvala, gospodine!“

Kmalu potem so me premestili na veseli Dunaj. Ločitev od preljubih tovarišev mi je bila težja, nego sem mislil. Naposled sem se poslovil tudi od gospoda ravnatelja Jarnika. Bil je ves mehak.

„Vso srečo na novem mestu!“ je vzkliknil ginjen. „Oprostite mi, gospod oficijal, ako sem bil nemara kdaj preosoren z vami! Služba ni šala, odgovornost je velika. Boste že še izkusili, gospodine, kadar boste sami načelnik. In spominjali se boste mene, svojega starega predstojnika, ki vam je vsekdar želel vse najboljše. Ako bi kdaj potrebovali mojega priporočila ali nasveta, vam bom vselej rad na razpolago . . .“

Na Dunaju sem se imel prav dobro. Ej, ali smo bili včasi veseli in razposajeni! Tudi v uradu se mi ni godilo slabo. Že drugo leto so me povišali za višjega oficijala. Prvi dopust sem hotel porabiti, da bi obiskal Bled in preživel par idilskih tednov v rajskolepi jezerski krajini.

Že veleprijetna misel, da mi toliko dni ne bo treba čepeti v pusti pisarnici ali pa znojiti se po prašnih cestah in soparnih ulicah med vročimi zidinami dunajskimi, že ta misel sama mi je zbujala židano voljo. Štel sem tedne, štel sem dni kakor dijak pred velikimi počitnicami. Vnaprej sem se veselil domačih gora, domačih voda, domačega zraka v najlepšem kraju najlepše doline evropske. Natihoma sem pomiloval prijatelje, ki niso mogli z mano. Zbogom, Dunaj!

V Ljubljani sem se dodobra naspal in se drugo jutro odpeljal na Gorenjsko.

Na Gorenjsko!

Ta beseda je imela že od nekdanj tajnovito, čarobno moč do mojega srca. Kako smo skakali in vriskali otroci, kadar so nam doma obljubili: „V nedeljo se popeljemo na Gorenjsko!“

Jutro je bilo vedro, krasno. Le nad Šmarno goro je belelo nekaj oblakov, rahlih ko nastlana volna. Jarko je blestel sneg na Kamniškem sedlu. Na Ljubljanskem polju so želi pšenico; nekateri kozolci so bili že polni. Ob rumenem žitu in na rjavih strniščih so se v julijskem solncu premikali svetlobeli rokavi, živordeče rute, temnomodra krila in se bliskale rene na konjskih opravah. Ponekod so že orali za ajdovo setev.

Vse me jeanimalo, vse se mi je zdelo opazovanja in občudovanja vredno. Zdravolični otroci na njivah in pašnikih so vlaku na čast živahno mahali s klobučki in slamniki ter ga pozdravljali na vso sapo: „Živio, živio!“ Malo pred Kranjem sta se za kratek čas metala dva pastirca, oba divja in lepa kakor planine v ozadju. Mlada Sava, še neoskrunjena od tovarniških blagodarov, je prala razklane pečine in odrušene skale z bisernobelimi penami in ze-

lenimi vali. Reka je bila nekoliko upadla; na obrežnem robu je temnela proga še vlažnega rdečkastobelega peska in proda. Po dolgi dobi sem zopet videl zale gorenjske Mine in krepke Janeze, kmetiške vozove z dvema ojnica, očrnele stoge in pisane uljnake. Izza nežne modrine jutranjega para je veličastno vstajala neskončna, vedno nova lepota slovenskih planin ter budila domišljiji prijetne slutnje o gozdnem hladu, o šumečih vodicah in bobnečih slapih. Smejalo se mi je samo ob sebi; z enim podplatom sem bil tako-rekoč že na Bledu. Duša mi je pela radostno: „Naše gore!“ in celo iz vlakovega šumenja in drdranja sem slišal: „Naše gore! Naše gore!“

V kupeju je zaudarjalo po usnju in premogovem dimu. Nasproti mene je čepel gospod v karirani obleki. Nepremični pusti obraz mu je bil obrit, le pod nosom se je dolgočasilo nekaj pomiloščenih kratkih brkov, zelo podobnih zobni krtačici. V orokavičenih dolgih prstih je leseno držal rdečo potopisno knjižico z angleškim naslovom in bral, bral, bral. Za planinsko krasoto zunaj se ni ogreval kar nič, saj je videl gore in doline protokolirane in registrirane črno na belem. Na postajah je mrgolelo izletnikov in hribolazcev. Nekateri so bili tako smešno opravljeni, da so zbujali občno veselje. Moji sopotniki so jih imenovali športne maskare in planinske bajace.

Na leškem kolodvoru sem zapustil kariranega mylorda in poveril prtljago mlademu vozniku; nato pa sem jo mahnil preko železničnega tira peš po prostrani Radovljiški ravnini, in se oziral na stare znanke, zdaj na Stol in na Begúnjščico, zdaj na Jelóvico in na Triglav. Kakor v prijetnih sanjah sem korakal mimo zelenih pašnikov in kristalnih studencev, čez stari most preko Save in po sveže vonjavem gozdu proti Zagoricam. Še je skrivalo Blejsko jezero svojo lepoto. Naposled sem zagledal grad in kmalu potem se je pred mano razgrinjala vsa blejska krasota. Bilo mi je, kakor da sem se preselil na nov, lepši svet.

Letos sem zopet tukaj. Jasno so mi oživel spomini izza mojega prvega dopusta na Bledu, jasno vidim obraze in prizore minulih dni. V tajnovitem čaru preteklosti se mi zde že lepši in mikavnejši nego takrat, pred osmimi leti, ko sem jih opisoval v svojih zapiskih.

2.

Tedaj že ni bilo več lahko dobiti stanovanja. Iskal sem po Zagoricah, Želečah in Mlinem. Naposled sem pri jako prijazni in zgovorni mamki našel v preprosti hiši vzorno čisto zgornjico z razgledom na vrt in na jezero, ki se je širilo med bregovi kakor napeta zelena svila. Na oknu so žareli bujni živordeči nageljni. Iz sobice sem mogel preko dvorišča in vrta videti del Karavank, obrasli hrib z gradom in otok, ki se je v jutranjih žarkih lesketal ko pisan dragulj v srebrnem okovu.

Takoj sem se čutil domačega. Obšla me je iskrena želja, da bi živel vedno v tem lepem kraju!

Na šetališču je bilo že precej izprehajalcev. Dame so nosile smešno majhna pokrivalca in čudne rokave, ki so bili nad komolcem pretirano široki, podnevi smešni, ponoči pošastni; bolj prismojene in manj okusne mode že dolgo ni bila na našem planetu. Po gladki cesti so hiteli kolesarji. Bilo je že jako vroče.

V kopeli sem se spomnil svojega kovčega. Krenil sem na pošto in naročil, kam naj pošljejo moje stvari. Vrnil sem se v drevored. Kar sem blizu topliškega hotela zagledal svojega sorodnika, doktorja Janka Zalokarja, stopajočega iz brilnice. Jako sem se ga obveselil.

Doktor Janko Zalokar je bil mojega očeta bratranec in, kakor velimo, pravi fant od fare! Samec v takoimenovanih najboljših letih, je bil malo večji od mene in že precej debel. Služboval je na Dolenjskem in slovel za izbornega zdravnika.

„O, na zdar, Igor!“ je vzkliknil radostno in mi krepko stisnil roko. „Kdaj si pa prišel?“

„Davi. Ti si prvi znanec, ki ga tukaj vidim.“

Janko je imel one mirno opazujoče, ugibajoče oči, kakršne imajo sodniki in zdravniki. Iz Jankovih pa je odsevala tudi srčna dobrotljivost in nehote sem sodil: že te sočutne modre oči morajo ubogemu bolniku obuditi neomajno zaupanje do zdravnikove umetnosti. Včasih pa so se znale kaj poredno bliskati!

„Ostaneš dalje tu?“

„Par tednov.“

„Dobro, dobro. Odslej bomo lahko tarokirali štirje, eno urico ali pa dve, po obedu. Kaj pa je v tej vročini prijetneje, kakor v hladni senci ob jezeru slovesno naznaniti kontra in supra igri in napovedanemu pagatu? Ostane ti še zmeraj dovolj časa za kopanje,

plavanje in veslanje, za izlete, plese in koncerte, za šport in flirt in tako dalje. Vidiš, tamle prihaja eden naših slavnih tarokačev, jasni gospod Ivan Zlatoust Oven, višji geometer iz Gradca, špiritist, jako zabaven človek.“

„Kaj? Špiritist je?“

„Mož ljubi alkohol bolj nego sebe in svojega bližnjega,“ me je poučil Janko in si pogladil svojo gosto francosko brado. „Sle-herni dan podere svojih par litrov starine in po več kozarcev piva.“

Počasi se je bližal gospod Zlatoust Oven z dolgim životom na kratkih nogah. Roke je držal na hrbtu in opletal z rumeno palico na levo in pravo. Posvetna ničemurnost mu ni kazila žlahtnega značaja; rjava obleka, že dolgo nič polikana, je bila polna slikovitih gub in izprva beli slamnik je bil že tudi precej rumen in otipan. Bujnordeči nos je molče trobental, da ga možiček rad pije. Janko naju je predstavil.

„Povečajmo državi dohodke!“ je dejal gospod Zlatoust bolj sam zase in si prižgal smotko.

„Kako se pa že kaj imate, gospod svetnik?“ ga je vprašal Janko.

Gospod Oven si je leno potegnil z roko po nagubanem obrazu in štrlečih brkih. Lokavo je pogledal s svojimi drobnimi rjavimi očmi mene in Janka ter se odrezal: „Predolgo sem jadral po jezeru in zdaj me tare morska bolezen. Res!“

Govoril je skozi nos, kakor stari Slovenci, Francozi in aristokrati.

„Ali to nas nikar ne oviraj, da bi z veselim zaupanjem gledali v prihodnost!“ je tolažil sam sebe in dodal: „Moja Genofefa, moja preljuba žena, mi ne verjame, da sem bolan. Pa nič ne de. Zdravit se grem v hladno oazo, katerih se, hvala Bogu, ne manjka na Bledu. Da se kmalu zopet vidimo, čili in zdravi!“

Odkril se je, pokimal in romal proti bližnji gostilnici.

„Gospod Oven je jako vnet svobodoumnik!“ mi je razlagal Janko. „Rajši sedi v najmanjši krčmi ali kavarni nego v največji pisarnici. Doma ga pika in zbada in graja njegova preljuba žena kakor sitna guvernanta. Pušiti sme revež le v veži ali na vrtu. Zato rad desertira svoji „Genofefi“. Vobče je prav dober človek, morda predober; le škoda, da je tako mlačen narodnjak! Gospa Ovnova, veš, je gorenještajerska Nemka in po nemški piščalki pleše vsa rodbina. Slovenci imamo preveč takih žalostnih Ovnov!“

Izprehajala sva se pod zeleno streho kostanjevega drevoreda. Na šetališču je bilo čimdalje več elegantnih svetlih oblek in pisanih solnčnikov. Vsak čas je pozvonil kolesar. Kolesaric je bilo takrat še malo; kadar se je katera pokazala, je vse gledalo za njo. Mimo naju je pridrdrala marsikatera kočija. Pestunje so varovale lične otroške vozičke. Lepe in nelepe guvernante so krotile nagajive gosposke paglavce, ki so delali zgago z obroči, žogami in drugimi igračami. Marsikateri topličar je spoštljivo pozdravil doktorja Zalokarja.

„Kako ti zavidam tvoj plemeniti, vzvišeni poklic, Janko! Oteti človeku življenje — ali bi mogel človek kaj lepšega na svetu?“

Janko se je nasmehnil in dejal: „Svoj čas sem se hotel posvetiti gledališkemu odru. Z največjim veseljem sem sodeloval pri diletantskih predstavah. Že medicinec, pa tudi pozneje, zdravnik, sem igral še vedno rad razne vloge, kajpada z večjim navdušenjem nego uspehom. Še zdaj hranim ponarejeno črno brado, ki sem z njo paradiral prvikrat na odru, haha! Poglej naravnost! Nasproti nam prihajata gospod Dragutin Balenović, jako bogat veletrgovec iz Zagreba, in njegova hčerka Nada. Vidi se jima, da nista došla na Bled niti zaradi revmatizma ali bolnih živcev, niti zaradi malokrvnosti in bledice. Oba sta člana našega ožjega kroga, se udeležujeta naših izletov in igrata z nami lawn-tennis ali pa croquet. Drugi naši gospodi te predstavim že še o priliki.“

„Hvala lepa!“

Gospod Dragutin Balenović je bil srednje velik, ogorel, slok in žilav. V črnih laseh in brkih se je svetila že marsikatera bela nitka, toda kretal se je še vedno prožno in iz temnih oči mu je žarel skoraj mladeniški ogenj. Poteze njegovega podolgastega obraza so bile odločne, ostre, obrvi izredno močne, spodnja ustnica debela; konca dolgih brkov sta visela navzdol. Slamnik, obleka, rokavice in fini čevlji, vse je bilo sivo. Iz levega žepa kratke suknje mu je gledal Obzor.

Tudi gospodična Nada Balenovićeva je bila jako elegantno oblečena. Izraz njenega temnopoltnega obličja je bil plemenit, nekoliko ponosen. Njeno resno, malone strogo lepoto so v čudovitem kontrastu milile sanjave oči z nežnimi gostimi trepalnicami. Krasni lasje so bili črni z modrim odsvitom, kakor gavranje krilo. Skozi prozorno tkanino njene bele bluže je lahno rdela rožna polt nežno oblikanih rok.

Ko smo se srečali, me je Janko predstavil in vprašal gospoda Balenovića: „No, ali se je že kaj poboljšal vaš jasni kajon, vaš tirolski madžaron ali madžarski tirolec grof Héderváry?“

„A! Héderváry!“ je nejevoljno ponavljal Hrvat in zablisnilo je zlato plombiranih zob. Zaničljivo je zamahnil z roko in poudarjal: „Phylloxera, doktore! Phylloxera!“

„Kaj pravi Obzor?“

Medtem sem motril dražestno Hrvatico. Zlasti so me zanimale njene divne črne oči. Zdelo se mi je, da se skriva v njihovih globinah zaeno mirna ljubkost in hudournna strast, zaeno angel in demon. Rahlo je žvenketala srebrna verižica njene pahljače ob zlati zapestnici.

„Prosim, dovolite mi, častita gospodična — kako vam ugaja pri nas na Slovenskem?“ sem jo vprašal, dočim sta jela njen papa in Janko vneto politizirati.

„Prav dobro, gospod višji oficijal!“ je odgovorila živahno. „Ah, vaš Bled, vaše planine, vaša postojnska jama! Le nekaj se mi zdi čudno. S papanom sva bila tudi v Ljubljani in njeni okolici. Tako lepi kraji — ali tako prazni! Širna ravan, visoke planine — vsa ta mnogolična divota v mestnem obližju! Kako krasen je razgled z Gradu! Ali kako malo obiskovalcev je gori!“

„Ljubljančani menda mislijo, da je Grad le za tujce.“

Mimo naju je stopala družba turistov. Vsi so imeli velike rododendronove in košutnikove šope na klobukih in palicah.

„Na ljubljanskem Gradu bi moral biti lep, velik hotel!“

„Gospodična, počakajmo še petdeset ali sto let! Zdaj pa vam moram v povračilo pohvaliti vaša prekrasna Plitvička jezera, vašo slikovito „hrvatsko Švico“, vaše prekrasno Zagorje, kjer so se Hrvati in Slovenci dvignili zoper graščinske tirane. Preživel sem mnogo lepih, mnogo nepozabnih dni v Krapinskih toplicah, v Klanjcu, na Cesargradu, v Novih dvorih, na Pristavi in tam okoli ob idilski Sotli. Užival sem pa tudi divjo krasoto romantičnih krajev v zlati Bosni. Zlasti mi je ugajal belo peneči se zeleni Vrbas od Banjeluke do Jezera pred Jajcem, ker se mi je zdel tako podoben naši mladi Savi.“

„Potemtakem ste videli celo več hrvatskih krajev nego jaz,“ je pripomnila gospodična Balenovićeve in se obrnila k očetu: „Čuješ, dragi papa, vedno mi obetaš, da bova potovala po Bosni. Kdaj pa že pojdeva?“

„Kadar hočeš, dušica zlata, kadar hočeš, samo zdajle še ne! Zdajle odpotujeva v hotel! Napisati moram več pisem. Prosim, oprostite mi! Priporočam se gospodoma!“

„Vrlo mi je bilo drago, gospod višji oficijal!“ je rekla Nada z dražestnim nasmehom.

„Prosim vas, častita gospodična, ne pozabite jutri priti h kroketu!“ je opomnil Janko odhajajočo, se priklonil in odkril; od njegovih kratko ostriženih las je lahko zadehtelo po frizerskih dišavah.

3.

V stari župni cerkvi je zvonilo poldne.

„Nada ima sicer obilo satelitov in trabantov okoli sebe,“ je povzel Janko. „Kjer je med, tam so tudi muhe. Danes je pa odpodila kar vse. Včasih ima svoje kaprice. Niti doktorja Jurinca ni bilo! Ta mladi odvetniški koncipijent ji kavaliri najvztrajneje in menda edino on more pričakovati kaj uspeha. Stari Balenović pa bi imel rajši trgovca za zeta. Igor, pazi in ne zaljubi se v Nado, da se danes ali jutri ne izcimi kakšen dvoboj na Osojnici ali na Straži, haha!“

„Nič se ne boj, Janko! Nisem se prišel ženit na Bled. Zivela prostost!“

„Tako je govoril že marsikdo . . .“

Za seboj sva zaslišala hitri topot konjskih kopit in mimo naju se je tiho pripeljala sijajna ekipaža; v njej je sedel sivobrki general z zlatim ovratnikom in rdečimi lampasi. Šla sva še nekaj kratov po drevoredu gori in doli. Veselilo me je, videčega več mladih gospodičen v narodni noši. Na uho so udarjale besede raznih jezikov.

„Naš Bled je mednarodno kopališče,“ je poudarjal Janko z vidnim zadovoljstvom. „Na Bled prihajajo ne samo Hrvati in Čehi, marveč tudi Rusi, Francozi, Nemci, Italijani, da, celo Angleži in Američani. Na Bledu more biti vsak po svoji fasoni srečen: kdor si želi družbe, je najde dovolj, odlične ali preproste; kdor hrepeni po miru, more tukaj uživati idilsko samoto; tako toplega jezera, tako lepe ravnine in tako vabljivih hribov in gora v najbližji okolici ne najdeš izlepa kmalu v planinskem letovišču! Kje pa stanuješ?“

„Pri Osojnikovih. Upam, da bom prav zadovoljen.“

Potegnil je uro iz žepa svojega belega telovnika in se obrnil. Krenila sva po obrežni cesti proti gostilnici, sedla v leseno hladnico ob jezeru k podolgasti mizi ter naročila obed.

Pri kolibi je bila voda prozorna ko novo steklo, malo dalje od brega se je videla lepo zelena, bolj proti sredi pa modra, kakor vedro nebo nad njo. Otok je objemal svetel pas. Čisto blizu hladnice so plavale ribe in ribice nad peskovitim dnem, zdaj mirno

premikale plavuti, zdaj ko žive strelice švigale za drobtinami, ki so jih metali preko lesene ograje otroci, obezani s servijetami okoli vratu; hvaležni mali občudovalci so gnali burno veselje, kadar so ribe rojema naskakovale večje kose, da so se bliskale srebrne luskinke in se širili čimdalje večji krogi po površini.

Pod bližnjim košatim kostanjem je obedovala večja družba Čehov. V njih glasnem pogovoru so se ponavljali izrazi in imena: Vašatý, Taaffe, volilna reforma, der dumme Kerl von Wien, hanba, ultramontanci, češko državno pravo, Pacák, Rieger, antisemiti . . .

Tedaj je stopil k nama mlad gospod v kolesarski opravi, pozdravil Janka in se okrenil k meni: „Prosim, gospod, dovolite, da se vam predstavim: doktor Zvonimir Jurinac.“

„Veseli me, gospod doktor! — Igor Kalan, višji oficijal.“ Janko mu je ponudil stol poleg sebe. Srečni čestilec gospodične Balenovičeve je bil primeroma še jako mlad mož, ljubezniv, živahen, simpatičen. Bistre rjave oči so gledale radostno, skoraj poredno: Lasje so se mu lahno kodrali in gosti brki, še nežni in kratki, so upravičevali up, da jih čaka še lepa prihodnost. V njegovi rdečkasto-svileni ovratnici se je svetila igla s smaragdom.

„Naš ministrski predsednik Badeni presoja vse s svojega ozkovidnega gališkega stališča!“ se je hudoval visok tenor češkega omizja.

„Na temle vrtu je stalo nekdam dvojce jagnedov,“ je dejal Janko. „Pa tudi med gradom in župno cerkvijo je stalo pred leti več topolov na bregu. Prav nič mi jih ni žal. Nikdar nisem ljubil teh dolgočasnih dreves.“

Pomenkovali smo se o Sokolu, o zagrebškem vseučilišču, o Matici, o gledališču, o Južnoslovanski akademiji, o Maksimiru in Tuškancu in naposled o hrvatskem planinskem društvu.

Čehi so še zmeraj vneto politizirali. Zdaj je zagrmel izza njih mize močan bas: „Kdo neki še kaj uvaža pobožne želje antikvaričnega grofa Hohenwarta! Má úcta!“

„Gospod višji oficijal, ali ste bili že kdaj na Slemenu vrhu naše dolge Zagrebške gore?“ me je vprašal doktor Jurinac, ko sem mu povedal, da sem bil že bogvedi kolikokratov v Zagrebu.

„Še nikdar ne, gospod doktor!“

„Kadar zopet obiščete našo stolico, ne zamudite prilike! Raz Sleme vidite ob ugodnem vremenu vse Zagorje, Gorjance, Snežnik, Nanos, Kamniške planine, Stol, Jelovico, Triglav . . . Najlepši je razgled pozimi.“

Po obedu je priromal gospod višji geometer Oven in Janko je naročil natakarici, naj prinese karte.

„Tako igramo na Bledu!“ se je radoval Janko, kadar je imel koš tarokov. Kadar jih je pogrešal, je klavrno molčal. Gospod Zlatoust Oven se je venomer muzal in se previdno krepčal zoper morsko bolezen, doktor Jurinac pa je tiho požvižgaval ali pa spuščal cigaretni dim skozi usta in nos. Igrali smo precej enako.

Ko smo se naigrali, je odšel Janko proti Zagoricam, jaz pa sem zavil domov.

Osojnikova hiša je bila lično pobeljena. Streho so krile očrnele skodle. Za železnim omrežjem majhnih oken od zelenkastega otoškega kamena je še vedno venelo cvetje orumenelih kresnic. V hladni veži sem srečal Osojnikovo mater, krepko ženo z mirnim, preudarnim obrazom. Odlikovala jo je prirodna dostojanstvenost kmetiške matere in gospodinje, ki podpira hiši tri ogale.

„Gospod Kalan, vaše reči je pa Minka koj zapoldan gori nesla,“ mi je dejala in si popravila rumenkasto, višnjevopikasto ruto, zavezano za tilnikom. Govorila je rahlo in naglo. „Minka!“ je zaklicala in obrnila glavo proti odprti kuhinji.

Na kuhinjskem pragu se je pokazala najprvo brezova metla, potlej pa zlatolaso dekle ob osemnajstih letih. Njene oči, bolj modre nego nebo nad Bledom, so me pogledale radovedno in plašno. Takoj jih je povabila in njen sveži, rožnati obraz je oblila rdečica. Menda se je ženirala svoje obnošene obleke.

„To je naš novi gost, gospod Kalan,“ je rekla mati.

„Dober dan, gospod!“ me je pozdravila Minka in mi po kratkem preudarku segla v ponujeno roko. Dlan in prsti so bili trdi od dela, toda oblika njene majhne roke je bila jako nežna.

„Moram se vam zahvaliti, da ste mi shranili kovčeg, gospodična Minka!“

„Kaj gospodična!“ je ugovarjala mati in se nasmehnila hčerini zadregi. „Kar Minka ji recite, pa bo! No, le še pometaj,“ Minka!“

Lepo mlado dekle je izginilo za kuhinjskimi kulisami. Na cesti pa je ropotal voz in cingljal zvonček.

„Naši so!“ je rekla mati. „Oča in Janezek peljeta deteljo.“

Stopila sva na prag. Počasi jo je mahal mimo stari Osojnik, visoko vzrasel, močan junak. Široka pleča in prsi sta mu pokrivala srajca od debelega domačega platna in odpet rdeč telovnik. Iz žepa mu je molel ogrizeni ustnik kratkega vivčka. Dasi me je videl že davi, me je premeril s hladnim, malo zaupnim pogledom, kakor

motri slovenski kmet vsakega tujca, zlasti pa mestnega škrica. Na posled je malo pokimal, dvignil širokokrajni klobuk brez strahu in mi odzdravil: „Bog daj!“

Na dehteči detelji je sedel okrogloličen svetlolas deček, držal bič z obema rokama in me debelo gledal z velikimi očmi. Obraz in roke so mu bile omarogane z višnjevočrnim sokom zrelih borovnic. Okoli voza in modre stare kobile je skakalo žrebe z zvončkom na rdečem traku.

„No, Janezek, ali si kaj priden?“ sem ga nagovoril. On pa me je uporno pogledal, češ, kaj pa to tebe briga?

„Reci: Priden, gospod, kadar štruklje jem!“ mu je pomagala mati. Janezek se je obliznil, oče pa je pognal: „Bistahor, stara!“ Kobila je vlekla samo z ojnica, poveznici pa sta bili oviti na ojesih. Nad jazbečevino velikega komata je mahala gabrova veja, konju muhalnik.

Šel sem po lesenih stopnicah v zgornjico. Na dvorišču je lajal pes. Razložil in porazobesil sem svoje stvari po orehovi omari in mizi. Kmalu pa sem bil zopet zunaj, zunaj!

Na Stražo je vabil napis na deski in zavil sem navkreber. Že je čakal točni polumesec, bela snežinka, na jasnovišnjem izhodnem nebu. Na prostrani radovljiški ravnini so se jarko svetile bele hiše in cerkvice in kapelice in ceste med temnimi gaji in zelenimi tratami in rumenimi poljanami. Od vseh strani je vrela sijajna lepota v začudeno oko. Vse je bilo tako sveže, tako deviško, tako novo, kakor da je pravkar ustvarjeno. Na večerni in južni strani so se na holmih in gorah udobno grela gozdi, sami gozdi. Nekaj nedopovedno lepega, resnega, vzvišenega je trepetalo nad praznujočimi giganti golih Karavank kakor tudi nad obraslimi bohinjškimi vrhovi, nad njimi pa se je svetilo nekaj belega: Triglav! Moja duša se je očistila protiprirodne dunajske navlake. Veselo se je dvignila in plula po tej lepoti domačega sveta in se vtapljala in spajala s čisto narodo.

Sedel sem na klop in poslušal gozdno godbo, dokler ni jelo večerno solnce prebadati drevja z blestečimi iglami in presti zlatih niti od veje do veje. Vročina je ponehala. V daljavi so pozvanjali zvonovi. Počasi sem se vračal in se spominjal Nade pa Minke.

Večerjala sva z Jankom zopet v kolibi ob jezeru. Na pogrnenih mizah so gorele sveče v steklenih oklopcih. Sivkasti in rumenkasti ponočni metulji so jih strastno obletavali. Jezero in bregove je ogrinjal ves čar vedre poletne noči. Bajno je seval otok v mili blede luči mirne mesečine. Na nebu in v jezeru so migljale zvezde.

„Skoraj bi ti bil pozabil povedati, da je tvoj bivši načelnik Jarnik na Bledu,“ je dejal Janko in gledal vešče, rajajoče okoli luči. „Tudi lani je bil tukaj.“

„Moram ga obiskati.“

„Letos je privedel tudi hčerko s sabo,“ je nadaljeval doktor, pomolčal in dodal: „Lepo dekle! Prav lepo dekle! Malo takih!“

Janko ni rad hvalil krasnega spola. Zato mi je zbudila njegova laskava ocena pozornost in radost.

„Gospodična Jarnikova? Ne poznam je, Janko! Kako pa ji je ime?“

„Olga.“

(Dalje prihodnjič.)

Janko Glaser:

Jesen.

V so jesen je divjal
čez planine vihar
in bučal nad nama
in trgal od vej suho listje,
da moglo bo zrasti novo —
zdaj več ga ni.

Zdaj je večer tih —
le še topel veter večerni
pihlja skoz veje:
ob najinem sadu zrelem,
da pade k nama,
poln in težek in zlat. —

*o pesem - vzemti mi glavo. Ali imate še v kart
kako raztrgani listek kake Peterinove? Preu*

Rado Murnik:

Na Bledu.

(Dalje.)

4.

Prvo noč na Bledu sem spal posebno sladko. Proti jutru se mi je sanjalo nekaj izredno lepega in prijetnega: Nada in Minka sta me držali vsaka za eno roko in me poljubljali, kar se je dalo! Ginjen in hvaležen sem obema vračal vroče poljube tako ognjevito, da je bilo veselje! Te sanje so se mi zdele kaj dobro znamenje za prihodnost.

Zbudil sem se židane volje. Ko sem zagledal na steni podobi Marije in svetega Martina, blejskega patrona, sem se iznova obveselil, da nisem več v dunajski kletki. V duši se mi je smejalo: Prost si, fant, svoj si — na Bledu, na enem najlepših krajev vsega sveta!

Spodaj na dvorišču je vesel gorenjski petelin izražal svoje občutke z glasnimi kikiriki; v hlevu je hrzal konj. Naglo sem vstal, se napravil in pogledal skozi odprto okno.

Čiste gore so sevale v vlažnem sijaju. Izza bujnega obrežnega zelenja se je tuintam lesketalo jezero kakor opal. Otok je odevala prenežna, komaj vidna jutranja tančica. Vse naokoli je bilo sveže, ljubko in veselo, veselo!

Kar sem slišal, da stopajo po stopnicah lahne bose noge. Potrkalo je na vrata. In kdo je stopil na moje prijazno vabilo v moj hram? Osojnikov Janezek. Vrata pa je mali diplomat v srajčki in hlačicah pustil previdno odprta, da bi mogel nemudoma uiti, ako bi mu hotel tuji škric do živega. Od zdolaj je zadišalo po žgani kavi.

„O, ali si ti, očka? Dobro jutro!“

Gledal me je zvedavo in še vedno malo plašno in uporno ter oporekal: „Saj nisem očka!“ Prijel je za kljuko in mencial z nogo ob nogi.

„Zgodaj si vstal, Janežek, si že priden, no!“

„Pa bo že sedem!“ je ugovarjal in še zmeraj držal za kljuko.

„Kadar pridejo medicarji na Bled, ti kupim medenega konjička pa odpustkov, veš, Janezek!“

Toda mali modrijan si je menda mislil: Kdo bo čakal tako dolgo? Po kratkem pa mučnem pomišljevanju me je poučil: „V štacuni imajo pa že zdaj dobre fige in rožiče!“

Dal sem mu nekaj novokovanih krajcarjev; bil jih je jako vesel. Hvaležno me je pogledal, pustil kljuko in oznanil: „Kosilo je kuhano. Mati bi radi vedeli, če ga hočete gori.“

„Le reci jim, da pridem takoj doli.“

Odhitel je doli, kazat svoje „cekine“. Vzel sem si cigaret in šel za njim. V večji sobi, v „hiši“ me je čakalo „kosilo“: mlečna kava in pšeničnjak. Osojnica me je prišla pozdravljat, pa se kmalu vrnila v kuhinjo, odkoder je dišalo po „politih“ žgancih.

Sedel sem k orehovi mizi na klop ob steni, zajtrkoval in gledal po sobi. Vse je bilo lepo čedno in čisto: okenca, police, omara, težka skrinja s pisanimi srci in rožami, klopi ob stenah in ob zeleni peči, kropilnik z blagoslovljeno vodo pri durih . . . Ob omari je na vrvi visela pratika z rdečimi svetniki, blizu nje pa močno tiktakala orumenela ura na nihalo. Na vratih so bile med letnico in štirimi križi s kredo zapisane svetih Treh kraljev začetnice. V vdolbini nasproti peči, v takoimenovani levi, kjer so svoje dni borove treske gorele in svetile pridnim predicam in poskočnim plesalkam, rokodelcem in molilcem, ondi je počivala košarica s šivanjem, črnilnik in druga drobnjava.

Po zajtrku sem hodil po okolici ali se pa hladil in bral v senci, ali se kopal in plaval v jezeru. Popoldne, po malici pa me je moj bratranec, dr. Janko Zalokar, brez usmiljenja tiral proti zdraviliški hiši h kroketu.

Na vrtu me je predstavil gospe Genovefi Ovnovi, ki je ondukaj taborila s svojimi tremi hčerami. Gospodičnam je bilo ime Fefi, Lavra in Hilda.

„Častita gospoda, prosim, oprostite me za nekaj minut, vrnem se skoro!“ se je opravičil in že je izginil in me prepustil moji usodi. Ovnove dame so sedele na dveh klopeh. Gospodične so si bile jako podobne. Vse tri so bile krepke, monumentalne device. Vse tri so imele okrogle, sladke in skrivnostno neumne obraze. Vse tri so bile oblečene v pisano gornještajersko nošo. Njih lasje so imelibledorumeneno barvo slabo pečenih žemelj. Marljivo so kvačkale ter me sramežljivo in vprašujoče pogledavale kakor tri debele uganke.

To deviško trojico je stražil mršav zmaj, stroga mati Genovefa. Gospa Ovnova menda ni bila nikdar ogledalo lepote. Njena suha, postna postava ni kazala prav nobenega ženskega čara. S svojimi

Fefi in

dolgimi koščenimi rokami bi mogla brez posebne težave objeti kar troje zetov obenem. Njene vodenosive oči so podčrtavali svinčenomodri kolobarji. Pletla je nogavico, ki je bila navidezno brez konca in kraja, kakor tista čudovita povest o steklem polžu in jari kači.

Nasmehnila se mi je kaj prijazno in na ta signal so se mi mahoma nasmehnile tudi vse tri deve zorne! Krožile so ustnice tako drobno, kakor bi hotele zažvižgati tercet. To se mi je zdelo tako smešno, da sem se moral nasmehniti tudi jaz. Muzalo se nas je potemtakem vseh pet.

„Gospod višji oficijal, izvolite sesti k nam, saj je še dovolj prostora!“ me je medeno vabila gospa Genovefa. „Fefrl, umakni se nekoliko!“ je ukazala najstarejši hčerki, sedeči poleg nje.

V božjem imenu sem se stisnil med zmaja in Fefrl in za to sem se moral še vljudno zahvaliti! O ti vražji doktor! Semkaj me že ne bo nikdar več!

„Gospod višji oficijal ste Nemeč?“ me je vprašala gospa Genovefa čisto od blizu malone tik ušesa.

„Slovenec sem, milostiva, z respektom povedano. Es muß auch solche Käuze geben! je spoznal že stari Goethe, ko je pisal o Slovincih.“

„Kakor vidim, se radi šalite, gospod višji oficijal! Hm ... Slovinci imajo — Fefrl, ljubo dete, glavnik ti pade iz las, popravi si ga! — hm, Slovinci imajo krasne narodne pesmi!“

Fefrl, tridesetletno dete, ki je čičalo poleg mene, je pokorno zardelo in si popravilo glavnik.

„Prav rada poslušam vaške fante in dekleta, ki pojo tako lepo!“ je dodala gospa laskavo.

„O jaz tudi!“ so se oglasile vse tri gracije točno, kakor zbor v starogrških tragedijah.

„Slovinci so jako nadarjen, muzikalen narod,“ je nadaljevala sloka gospa Genovefa. „Gospod višji oficijal gotovo tudi igrate na kakšen instrument?“

„Na orglice, milostiva!“

Gospa se je zasmejala in hčere so zopet krožile usta na trožvižg.

„Moja dekleta igrajo vsa tri na klavir,“ je oznanila mati z veselim ponosom, jaz pa sem si mislil: Ubogi klavir! Ubogi sosedje! In kaj pa je pravzaprav meni mar, če znajo te stare punce

ropotati na klavirju ali na kontrabasu ali na cimbalah ali na velikem turškem bobnu?

Gospa Ovnova pa je veselo nadaljevala: „Vse tri svirajo klasične skladbe ali pa tudi kaj okroglega, kakor kdo želi, po notah ali brez not. Igrati znajo celo v temi ali pa z zavezanimi očmi!“

„Čestitam vam, milostiva! Potem vam prihranijo mnogo dragega petroleja vaše gospodične umetnice.“

„O vi šaljivec! Hilda, ljubica moja, drži se malo bolj pokoncu, saj si tako lepo vzrasla! Gospod Kalan, kateri skladateljji vam pa najbolj ugajajo?“

„Chopin, Beethoven in Schubert,“ sem odgovoril, dočim se je tako lepo vzrasla Hilda, najmlajša hči, zganila in vzravnala.

„Ah, Chopin, Chopin!“ je vzkliknila gospodična Fefi s pavjim glasom in vzdihnila, kakor bi jo dušilo preobilje nedopovednih občutkov. „Njegove skladbe so nebeške!“

„Nebeške!“ je odmevalo od Lavre kakor tudi od Hilde. V teh njihovih vzklikih se je ovajala vsa njih dušna topost in praznota.

„Chopin je klavirju duša!“ je deklamirala Fefi in debelo pogledala na streho Blejskega doma, kakor bi sedel slavni skladatelj tam gori na dimniku.

Mimo so švigali kolesarji in drdrale kočije pa druga kola. Avtomobilov ono dobo še ni bilo nobenih.

„Počastiti nas morate kmalu s svojim obiskom, gospod Kalan!“ je vabila gospa Ovnova. „Precej dober klavir smo najeli iz Ljubljane.“

Joj! — Priklonil sem se.

„O priliki bom tako prost, milostiva!“ sem odvrnil s trdnim sklepom, da me prav gotovo ne bo nikdar k Ovnovim.

Kritizirale so malone vsakega, ki je šel ali se peljal mimo nas. Čudil sem se, da poznajo toliko topličarjev; opazil sem kmalu, da se zanimajo bolj za napake nego za vrline svojega ljubega bližnjega.

Tedaj sem slišal glasni smeh veselega svetnika Zlatousta Ovna, ki je prihajal z gospodom Dragutinom Balenovičem in Jankom na vrt. Za njimi je stopal doktor Zvonimir Jurinac z gospodično Nado Balenovičevo in jako mlado, meni še neznano damo v preprosti beli obleki s temnordečim trakom okoli pasu in z belo čepico na rjavih laseh. Njena nenavadno dražestna postava je takoj obudila mojo pozornost.

„Gospod višji oficijal Igor Kalan — gospodična Olga Jarnikova!“ je predstavil doktor Zalokar.

Ko se je obrnila Jarnikova hčerka k meni in ko sem prvokrat pogledal v njene prekrasne temnosive oči v okviru dolgih črnih trepalnic, sem začutil neznano, čudno osuplost, potem pa radostno razburjenost.

„Jako me veseli, da mi je čast, videti hčerko svojega bivšega predstojnika,“ sem ji dejal, dočim so Ovnove dame pozdravljale drugo došlo gospodo z glasnimi vzkliki in hrupnim smehom. Gospa Genovefa je zavidno in srepo gledala na gospodično Olgo, prenevarno tekmovalko njenih hčera.

„Gospod Kalan, odkod pa poznate mojega papana?“ me je vprašala z mirnim nasmehom.

„V Trstu sem bojeval z njim v poštnem uradu marsikateri boj brez upa zmage.“

Radostno sem motril njene velike, modrosive oči, ki so gledale tako milo in zaeno tako očarujoče in zmagoslavno! Že dolgo nisem videl tako lepe mladenke. Nikdar ne bi bil mislil, da morejo biti sive oči tako izredno, tako tajinstveno krasne!

Opazil sem, da je gospa Ovnova šepetala s svojo Lavro in Lavrica je bila precej pri Olgi in ji jela z afektirano naglostjo pripovedovati, da je bila včeraj v Radovljici v graščinskem parku, ki ga imenujejo duhovite glave paradiž, češ, da sta tam Adam in Eva, akotudi le kamenita . . .

Olga jo je potrpežljivo poslušala. Obrnjena je bila napol k Lavri, napol k meni in jaz sem z velikim veseljem občudoval njeno ljubko temnopoltno lice in njen čisti profil.

Pridružil se je zdaj našemu igralnemu krogu vitek mlad pravnik z navihanim bledim obrazom, gospod Bogomil Jereb. Gospodična Hilda ga je goreče pogledala, ga takorekoč poljubljala z očmi; modra mati Genovefa pa niso bili tega kavalirja kar nič veseli, saj ni imel niti prvega državnega izpita in je bil tudi očitno premlad za prezrelo Hildo. Praktična mati Genovefa so se ogrevali le za realno politiko: star umirovljenec bi jim bil ljubši zet nego mladenič brez službe. Pogumnega jurista pa mrzli pogledi gospe mame niso prav nič motili. Meni nič, tebi nič, je že stal pri Hildi ter ji pripovedoval, da je ujel davi lepega lipana v Savi tam blizu mostu pod Skalami.

Medtem je dvoril doktor Jurinac gospodični Nadi, Fefrl pa je oblegala bogatega vdovca Balenovića. Gospod je vdano prenašal ognjevito ljubeznivost na moža dresirane device in ostal hladen kakor led v hotelski omari ter nepristransko delil damam bonbone.

Gospa Ovnova je z glavo mignila najmlajši hčeri in Hilda je oddrobnela po krocketne krogle in kladičca. Njen častitelj Bogomil jo je precej ubral za njo, zvest kakor senca. Oba sta izginila v bližnji hiši in mislil sem si: Zdajle se pa dvema dobro godi — poljubujeta se, da je kaj! Res sta se vrnila nekam rdeča, dasi jima ni bilo težko nositi. Doktor Jurinac jima je pomagal, ko sta zabijala železne loke in dva lesena količka v tla. Hilda je dvignila vrečo in vsak je potegnil iz nje svojo kroglo. Gospodična Olga je ujela rdečo, jaz pa rožnato.

„Skupaj sva, gospodična Jarnikova! Ali jih bova!“

Nasmehnila se mi je in v licih sta se pokazali dražestni jamici. Njena spodnja ustnica je bila nekoliko bujnejša od gorenje, ki se je v ponosnem loku prožila nad dolenjo.

Igralo nas je osem. Doktor Zalokar nas je zapustil; moral je k bolniku. Gospa Ovnova, njen mož in gospod Balenović niso sodelovali, ampak sedeli na klopi in gledali, kako podimo pisane lesene krogle z dolgimi lesenimi kladiči skozi železne loke in proti količkoma.

Ovnove gospodične so se pridno gostile z Balenovičevimi bonboni, čenčale in kričale: „Bravo, bravo, višnjeva! — Oh, slabo, zelena!“ Večkrat so se tudi prepirale, ali je zadela krogla kroglo ali ne, in se vнемale tako, kakor bi šlo za zlate gradove. Olga je govorila le malo.

Presneto pusta igra, ta angleški krocket, sem si mislil. Ali jaz bom navzlic temu še prihajal, že vidim . . . Pogledal sem zopet na Olgo. Bila je mirna, resna. Zdelo se mi je, da se zanima le za krogle. Krepko je držala njena mala roka kladičce. Kako spretno in lahno ga je znala sukati, kako izborna je znala krokirati, odbijati sovražno kroglo, da se je potočila daleč po pesku in po ledini!

Gospod svetnik Zlatoust Oven je bil kaj dobre volje. Pušil je izvrstno smotko gospoda Balenovića in dražil svojo preljubo Genofefo. Zdajci pa je povzel: „Poslušajte, dražestna in cenjena gospoda, poslušajte, kaj se mi je davi sanjalo! Juhu! Sanjalo se mi je, da se je izpremenilo Blejsko jezero v šampanjec, pa v pravi šampanjec, prosim!“

„Ali že zopet začenjaš?“ ga je zavrnila gospa in ga ožgala z jako nemilostivim pogledom.

„Ne bodi no taka, preljuba Genofefa! Niti v sanjah mi ne privoščiš dobre pijače in še tako poceni!“

427 „Ali res ne znaš nič pametnega govoriti? Si pa že zopet kje . . .“

„No, menim, da so bile moje sanje dovolj nedolžne! Zato se lepo pomiri pa glej me zopet prijazno, Genofefa mojega srca!“

Vsi smo se muzali, samo togotna Ovnovka ne. Tudi gospodu Ovnu se je dobro zdelo, kar je povedal.

„Vesel sem, zmeraj sem vesel, dasi sem zgrešil pravi poklic!“ je nadaljeval.

„Oho!“ se je oglasil gospod Balenovič. „Čujmo, čujmo!“

„Tako je, ljubezniva gospoda! Izobraziti bi se bil moral za opernega pevca. Ali žalibog nisem o pravem času spoznal, kakšen dragocen zaklad imam v goltancu!“

„To pa pač, to!“ je ironično priznavala jezna Genofefa. „O ti—!“

„Zdaj je pa že prepozno. V Ameriki bi mogel s svojim tenorjem zaslužiti en sam večer več, nego tukaj v desetih letih! Pa zdaj je že, kar je. Zbogom, bogastvo! No, navzlic temu sem vesel, kakor mlad som v jezeru!“

Ravno smo dovršili igro, ko je iz bližnjega zdraviliškega parka zadonela živahna koračnica. Vsi smo šli poslušat godbo.

Na vrtu in v drevoredu je bilo polno ljudi; večinoma pa niso poslušali, ampak glasno govorili in se smejali pod košatimi kostanji, kjer so že gledali bledozeleni plodovi izza temnozelenih listov. Mladi svet je koketiral in flirtal, starejši pa so opazovali, kako se predejo in tko niti ljubezni. Veseli dijaki so moško in z vidno blaženostjo pušili prepovedane cigarete in motrili kratkokrile deklice. Črnopolten Italijan je ponujal na vrstico privezan pester oblak rahlo šumečih balonov, tako lepo pisanih, kakor da je ukradel samo mavrico božjo z neba. Tudi kužki so se veselili svojega življenja, vljudno migali z repi ali pa kritično lajali nad tovariši.

Hodil sem z gospodično Olgo in Lavro.

„Gospodična Jarnikova, ali ste že dolgo na Bledu?“ sem vprašal, ker mi ni prišlo nič duhovitejšega na misel.

„Skoraj štirinajst dni, gospod Kalan! Ko je bilo šolsko leto v našem zavodu pri kraju, sva prišla s papanom takoj sem.“

„Kaj pa kaj dela gospod ravnatelj?“

Oči ji je odela komaj vidna meglica in preko obraza ji je šla rahla senca, preden je odgovorila: „Bere, piše. Z doma gre le malokdaj. Včasih se gresta z gospodom Balenovičem malo izprehajati.“

„Ali pojedete še v zavod, gospodična?“

„Nič več. Dovršila sem, hvala Bogu!“

Nad jezerom je plul ubegel rdeč balonček; veter ga je gnal proti Zaki. Nesrečen deček je obupno gledal za njim in oznanjal svojo bridko izgubo z otožnim samospevom.

„Morala bom domov,“ je rekla gospodična Olga.

„Dovolite, da vas spremim, gospodična!“ sem prosil in že sem se veselil, da bom nekaj časa sam z njo, pa je pristopila še Fefi in sladko ponudila: „Olgica, spremiva te tudi Lavra in jaz! V štirih bo zabavneje, kajne, gospod Kalan?“

Poslovili smo se od družbe. Fefi se je oklenila Olge, jaz pa sem moral z Lavro za njima. Lavra je govorila ves čas o nemškem romanu, jaz pa sem gledal Olgo, stopajočo pred nama. Kako lične so bile njene noge poleg mogočnih dolgih stopal Fefinih!

Prišli smo do vile, kjer je letoval gospod Jarnik.

„Prosim, gospodična Jarnikova, izročite gospodu ravnatelju moje najlepše pozdrave! V kratkem si dovolim, da ga posetim.“

Še enkrat sem jo pogledal v globoke, zagonetne oči. Podala mi je roko, malo, gorko, mehko roko, in rekla mirno: „Gotovo ga bo veselilo. Zbogom, gospod Kalan!“

Zdaj sem moral spremiti Ovnovi gospodični nazaj. Prav vesel sem bil, ko sem se ju odkrižal.

Zvečer sem sedel med neznanci v kolibi na gostilniškem vrtu ob jezeru. Bila je vedra, sanjava noč. Po jezeru so vozili še nekateri čolni. Kakor vrelo srebro je v mesečini lila voda od gladkih vesel. Čudno so trepetali zamolkli glasovi, petje in smeh nad tihimi vodami, posutimi z zvezdami. Zvečer in ponoči je jezero še lepše nego podnevi.

Pri vseh mizah je bilo polno glasnih gostov. Pod kostanjem je sedela družba Hrvatov, ki so živahno politizirali, kakor včeraj Čehi. Ondi je debatiral tudi doktor Jurinac.

Prišel je gospod Zlatoust Oven. Mene ni videl in je sedel k sosedni mizi k znancem. Ko je prihitela natarica, jo je ljubeznivo pogledal, pritisnil levico na srce, vrtal z desnim kazalcem po zraku in sprožil skrivnostno: „Gospodična, gotovo ste že zdavnaj opazili, ⁴²⁵da še zanimam za vas! Vaša krasna postava, vaš sladki pogled, vaša angelska lepota me je očarala! Prosim vas, nikar ne dvomite o resničnosti mojih vročih občutkov in prinesite mi kozarec hladnega piva!“

Natarica se je smejala in dejala: „Včeraj ste prav tako govorili Jerici tamle!“

Gospod Zlatoust pa se je odrezal: „To naju nikar ne oviraj, da bi z veselimi nadami zrla v veliko bodočnost!“

Tedaj sem slišal doktorja Jurinca pri hrvatskem omizju: „Narodne sile je treba koncentrirati! Narodni ponos moramo gojiti, širiti, dvigati, nikar pa da bi ga izpodkopavali, dušili, zatirali s kritičnimi frazami, z jalovimi negacijami in jokavim ugibanjem o prihodnosti!“

„Hrvat je rojen govornik, Slovenec pa rojen pevec in — pivec!“ je modroval gospod Zlatoust. „Vsakemu svoje! Jaz sem vesel dečko! O kako sem vesel! Vesel bodi človek, ako hoče dolgo in srečno živeti! Glejte, cenjeni poslušalci, prijatelji božji, to je vsa umetnost življenja, vsa! To je odgovor perečemu socijalnemu vprašanju!“

Zlatoustovo omizje se je grohotalo, on pa je nadaljeval bistro: „Žalosten človek ni nikdar zadovoljen. Ali je to res ali ne, blagorodni prijatelji? Menim, da je! Nezadovoljen človek pa tudi ni ni nikdar srečen! To je vsa modrost, vidite! Kratka, dobra in lahko umevna, ne?“

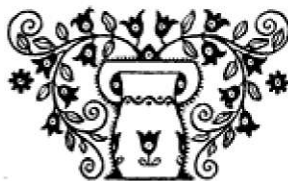
Skoraj tedaj pa je dejal doktor Jurinac pri hrvatski mizi: „Slava našemu genijalnemu biskupu Josipu Jurju Strossmayerju, slava njegovim kulturnim in političnim idejam!“

Gospod Zlatoust Oven, apostol židane volje, pa je jel potresati novce v svoji denarnici, plačal, segel po palici, se poslovil in odkoracal, da bi osrečil nocoj še druge poslušalce z dragocenimi biseri svoje vesele modrosti.

Jezero je sevalo v luninem svitu kakor kovano srebro. V obrežni vodi so slikale razsvetljene vile, verande in gostilnice dolge svetle lise med obkrajne sence. Tiho, uspavajoče je pljuskalo jezero ob hladnico in breg. Polagoma je umolknil tudi ta rahli šum.

Še dolgo sem sedel ob onemelem jezeru in mislil na Olgo. In nekaj mi je dejalo v srcu: Njenih zagonetnih, očarljivih oči ne boš in ne boš mogel pozabiti svoje žive dni, akotudi ne bi videl lepe Olge nikdar več!

(Dalje prihodnjič.)

Rado Murnik:

Na Bledu.

(Dalje.)

5.

„Igor, no, kako ti ugaja Olga?“ me je vprašal doktor Zalokar drugi dan, ko sva se pred obedom izprehajala na Mlinem v Zázeru, za jezerom, pravzaprav za holmom med jezerom in Savo Bohinjko.

Ob Jankovem vprašanju sem čutil razburjenost, ki me je sama osupnila in skoraj jezila.

„Nikdar ne bi mislil, da ima pusti mož tako hčer,“ sem odvrnil; prizadeval sem si, da bi govoril kar najmirneje.

„Roža ob trnu!“ se je smehljaj in počasi gladil svojo francosko brado. „Te oči, kaj? Sive oči so redkokdaj lepe, sive oči so navadno srepe, bodeče, kačje, ali pa brezizrazne, prazne.“

„Ali v sivih očeh Olginih se užigajo za črnimi trepalnicami modri in zelenkasti plamenci kakor odsevi na jezeru. Njene oči so triumfalne in vendar mile.“

„Glej ga no fanta, kako je pa že natanko ogledal dekliča!“ me je jel zafrkavati. Ko je pa videl moj resni obraz, je zaobrnil: „Kaj pa Ovnove golobice?“

„Klavirske device? Oh!“

„Oh? Kakor vidim, Igor, te niso ravno očarale!“

„Narobe! Njih smeh je priučen, umeten, njih vedenje afektirano.“

„Omožile bi se rade. Njih vroče prizadevanje, da bi zavojevale moško srce, je krivo, da se vedejo tako čudno vse tri.“

„To sem pogodil že sam, saj je kar otipno.“

„Moža, moža bi dobile rade vse tri. Kdo bi jim to zameril? Jaz že ne! Toda zamudile so prave urice. Reve so. Mati jih preočitno ponuja s svojo skoraj vsiljivo prijaznostjo. Nespretna mama je mnogo pokvarila. Plesti ali kvačkati morajo celo na igrališču, na promenadi, da bi kazale svojo solidno vzgojo in veselje do dela. Klaviračiti in po notah kričati znajo, da se Bogu usmili, gospodinjiti in kuhati pa nič.“

„Kaj pa Hilda in jurist Bogomil Jereb?“

„Bogomil je bencin. Rad se vname, pa ne gori dolgo. Ta navihanelec je kaj mnogostranski kavalir. Povsod ima ljubice, v Gradu in v Želečah, v Zagoricah in pri Rečici. Izborna se zabava.“

„Kako pa da ravnatelj Jarnika ne vidim nikjer?“

„Stari Jarnik piše, oziroma narekuje. Obsedel ga je goljufivi demon pisateljske slavohlepnosti. Pravi pravcati samotar je, po cel teden ga ni z doma. Upokojili so ga pred dobrim letom, kmalu potem, ko mu je umrla žena. Dočim pa so drugi gospodje veseli, kadar smejo odložiti težko butaro vsakdanje uradniške tlake, je bil Jarnik vsled upokojitve skrajno neprijetno iznenaden. Noče in noče živeti zgolj o pokojnini in o spominih! Pokazati hoče, da ga še prav nič ni omajala in oslabila starost, da je njegov duh še vedno bister in čil, izkratka, da je še zmeraj zmožen! V glavo si je vtepel nesrečno misel, da mora presenetiti svet z epohalnim delom, ki mu je dal naslov: Zgodovina avstrijske pošte. Domišlja si, da prevedo njegovo Zgodovino nemudoma na vse moderne jezike, menda celo na volapük in esperanto, in pričakuje, da si pridobi nevenljivo slavo, in sanja, da ga bodo občudovali ne le interesirani veščaki-sodobniki, marveč tudi zanamci.“

„Kaj pa veli Olga?“

„Olga je bila izprva vesela, da je papanova čemernost in nejevolja našla odvod. Najel si je pisarja in mu narekoval po svojih osnutkih in izpiskih čudno dolgovezna, zamotana, neprebavna zmašila. Nevajeno delo ga je naredilo še bolj razburljivega in pisar za pisarjem mu je pokazal figo! Tedaj je prišla Olga iz zavoda. Njo je zdaj oče vklenil v pisarski jarem. Pisati mu mora vsako dopoldne. Kadar srečno dogotovita par pól, pa stari čudak vse raztrga, bodisi da mu je slog še premalo abstruzen in učen, bodisi da je izvoljal novo razpravo z novimi podatki. Ravnatelj Jarnik je tak, kakor klasična gospa Penelopa ali pa kakor mojškra Klara, ki podnevi šiva, ponoči para. Vedno iznova se loteva svoje Zgodovine in obsedeva pri začetku. Olga mnogo trpi zavljo njegove prenapete natančnosti in nervoznosti. Prigovarjal sem mu, naj ne muči sebe in hčerke, pa me je tako srdito obrenkal, da je bilo kaj!“

Sedaj sem vedel, zakaj je Olgi otemnel obraz, ko sem jo včeraj pri promenadnem koncertu vprašal po očetu.

„To mu je čisto podobno, Janko! Prej je mučil nas uradnike, zdaj pa trpinči svoj hčer. Durak!“

„Pa to še ni vse zlo,“ je poprijel zopet Janko. „Poleg Olge gospodinji sitnemu jazbecu njegova svakinja Brigita, debela jesenska

devica, salonski detektiv in birič blejske morale. Brigita Ogrizova, starejša sestra Olgine matere, je skopa, ošabna in zlobna. Prava sreča za vse njene bivše častilce, da ni ulišala nobenega! Rada bi hlače nosila v svakovi hiši; zadovoljevati pa se mora s tem, da prvakuje med drugimi klepetuljami in opravljivkami ter prodaja naj-novejše čenče o zarokah in porokah in razporokah, o obiteljskih tajnostih in škandalčkih. Vsako malenkost razblini in jo razbobna in raztrobi po Bledu. Na vsem svetu ljubi le dvoje: svojega mopsa in pa sirnate štruklje! Zato je tako lepo okrogla kakor repa in tako težka, da se ne upa v nobeno ladjo. Ker pa ni na Blejskem jezeru nobenega transportnega parnika, je debela Brigita obsojena, da pre-biva le na kopnem. Svetnik Oven jo skrivaj imenuje britof sirnatih štrukljev ali pa omaro zdražbe in kovarstva. Po njenem nasvetu je pahnil Jarnik svojo hčerko v pisarsko sužnost. Zdaj pa spletkari debeluharica pri Balenoviću zoper doktorja Jurinca. Na igrališče ne prihaja, zakaj ona in jaz se gledava dokaj pisano!

Ker po obedu ni bilo ne Ovna ne doktorja Jurinca, sem šel domov. Tudi mene se je polotil „goljufivi demon“; jel sem pisati dnevnik. Misli so mi kar vrele in takorekoč same lile na papir. Ko sem se naveličal, sem jo mahnil proti Zaki, na Osojnico.

Tiho je bilo v hladnem gozdu. Pticom pevkam so se že pričele počitnice, počitnice kar do prihodnje pomladi; le sinice so se klicale po zelenih domovih in včasih se je grdo zadržala zarobljena šoja, gozdni birič. Nad solnčno jaso se je zasvetil zlatokril kobilar in izginil za drevjem. Prijetno je dehtela gozdna smola in sveži dih ponosnih divjih cvetlic.

Čim više sem prihajal, tembolj je lepota zamikala oko. Slovenski orjaki na skalnatih, kakor s srebrnim prahom osutih prestolih so se v vsej svoji velekrasoti jasno in ostro odražali od svetle sinjine. Jezero je gledalo kakor hrepeneče lepo oko proti nebu. Bela cerkvica v zelenem gaju na dolomitnih pečinah se je svetila v zraku in v vodi. O božanstvena misel, ki je čaroviti lepoti ustvarila čarovito ogledalo! S tajinstveno močjo je lila harmonija, poezija v dušo, jo opajala, osvajala, pokojila. Vedno iznova sem se čudil: Kako prekrasno se ujema oblikovitost in enovitost, ljubkost in veličanstvo! Koliko izredne lepote na tako majhnem prostoru!

Na ovinku sem zagledal doktorja Jurinca in Balenovića s hčerko. Gospodična Nada je slikala; videti je bila prav dobre volje. Na njeni bledozeleni bluzi je rdela bujna vrtnica. Balenović je bral svoj Obzor, mladi doktor pa se je igral z Nadino pahljačo, okrašeno z

guašnjimi slikami. Upal sem, da bom videl tudi Olgo, toda nje ni bilo. Balenović mi je ponudil sedež kraj sebe.

Nada mi je pokazala svoj zvezek s podobami in osnutki: stare kočice, mline, ogelnice, gorske cerkvice, znamenja, kozolce, čebelnjake . . . Njene slike so prehudo vriskale in izvedene so bile šolarško leseno, vendar pa Nada vsaj ni slikala zelenih krav in rdeče trave ali pa škrlatnih backov, kakor napol slepi modernisti fin de siècle. Pohvalil sem gospodično kot umetnico, ona pa je to prijazno odklonila, češ, da je zadovoljna z naslovom diletantinja.

Jurinac jo je prosil za rožo, ali ponosna Nada mu je ni dala.

„Kaj pa je na Hrvatskem novega, gospod Balenović?“

„Nič, gospod Kalan! Vse po starem: Madžari in madžaronski mameluki nas varajo, podkupljajo, izpodrivajo, izsesavajo, zatirajo, strahujejo, po novinah pa lažejo, da pokajo zidovi! Reke, ceste, železnice, morje, vse hočejo imeti vampirji sami. Mavrico bi aretiral naš mali ban Khuen, ako bi se dala prijeti! Vas Slovence tlačijo, Nemci, nemškutarji in Italijani, nas pa Madžari. Neka ih voda nosi!“

„Železnice in tarife so si uredili le na svojo korist,“ mu je pomagal doktor Jurinac. „Davke so tako povišali, da mora naš kmet prodajati šume in polja, vinograde in pašnike, živino in kočice. Poljedelstvo, trgovina in obrt, vse peša.“

„Naši zastopniki „štipendisti“ pa romajo v Budim-Pešti od ministra do ministra,“ je dejal Balenović z jeznim nasmehom, „se klanjajo in zvijajo in pojemajo od ponižnosti, napihnjeni Madžari pa se jim posmehujejo in milostno obetajo. Eljen nagodba!“

Dolgi viseči brki so mu podrhtavali ob debeli dolnji ustnici in izpod jakih obrvi so sovražno žarele črne oči.

„Vražja nagodba!“ je vzkliknil doktor. „Jasna je potreba, da se odkrižamo takih prijateljev in da se združijo Hrvatska, Slavonija, Dalmacija, Bosna, Hercegovina, Bačka, Banat, Koroška, Kranjska, Štajerska, Goriška in Istra v okviru habsburške monarhije. Upajmo, da nam pomaga prihodnost, upajmo, da bomo v prihodnjem stoletju mogli veselo peti: „Kad se bratska srca slože, i olovo plivat može!“

„Dobro, gospod doktor!“ ga je pohvalila Nada in mu dala vrtnico. Poljubil je stebelce tam, kjer so ga bili držali njeni prsti, in si vtaknil cvetko v gumbnico bele suknje.

6.

Zdaj pa sem zagledal onega kariranega Angleža. Trdo in leseno je stopal John Bull proti nam po senčnati gozdni poti in z orokavičenimi prsti listal po rdeči knjižici. Obletela me je misel: Ta čudni romar menda tudi spi in se celo koplje v rokavicah!

Njemu na desni je hodila plamenolasa dama. Mlada gospodična se ni mogla hvaliti z lepoto. Odlikovale pa so jo zanimive modre oči in pa izredno nežna, finobela polt, ki diči zlasti rusolaske. Podolgasti obraz je bil hladen, nepremičen. Premočni obradek je ovajal krepkovoljnost, trdovratnost in kvaril obličju dekliški čar. Nosila je staromodno, visoko špansko frizuro. Bila je precej liberalno dekoltirana.

Za obema je pobiral stopinje sluga s fotografsko pripravo, z dvozorom in s pledom. Vzela mu je aparat in jela fotografirati na vse kriplje.

„To je gospod William Heywood, tovarnar iz Manchestra,“ mi je povedal Balenovič. „Gospodična je njegova hči Molly, Marička. Poznam ju; soseda sta mi v hotelu. Večkrat se kaj pomenimo.“

„Ali znate angleški?“

„Živel sem par let v Mehiki. Tam sem se naučil španski in angleški. Heywood je vdovec kakor jaz. Njegova soproga je bila Španka. Miss Molly se je vzgajala v Ameriki. Častilcev ima vse polno, zakaj njen papa je milijonar.“

„Miss Molly Heywoodova je jako ljubezniva in interesantna, tudi brez očetovih milijonov!“ je oporekala Nada. Balenovič pa je zabrenčal: „Španci takole pojo:

Poderoso caballero
es Don Dinero!

* Mogočen kavalir je gospod Denar!“

Medtem so se nam Angleži počasi bližali. Heywood je kratko pozdravil in jel govoriti z Balenovičem angleški. V Trstu sem se učil tega jezika, da sem mogel brati časnike. Ali razumeti natisnjeno angleščino in razumeti govorečega Angleža, to je dvoje. Miss Molly je govorila z Nado precej dobro nemški.

„Kaj pomeni Babji zob?“ je vprašal angleški milijonar v prav čudni nemščini, ko nas je Balenovič seznanil.

„Stare žene zob,“ sem odgovoril. „V tej gori je jama s kapniki, ota je, zato jo imenuje narod tako.“

*Ne vem, če mi po formi
tun stojičega spikar imenovan zob. - Hotel Babji
zob pa zato, ker je pod njim ~ gori votline*

„Pri nas pa pomeni baby (bebi) dojenčka. That is funny. (To je smešno.) Hm.“

Nasmehnil se je, potem pa dejal: „Morda bo zanimalo tudi vas, kar sem bral v tej knjižici: Začatkoma devetnajstega stoletja je prebival v Podkoreni Sir Humphry Davy, genialen učenjak, eden največjih kemikov; našel je prvine natrij, kalij in bor ter otvoril kemiji docela nova pota. Njegove Memoirs of the Life je izdal njegov brat John po pisateljevi smrti. Slavni Humphry Davy je zapisal dne 19. avgusta leta 1827. v svoj dnevnik: „Dolino od Ljubljane do Podkorena smatram za najlepše, kar sem videl v Evropi.“ Mož je bil prej tudi v Švici. — Midva z Molly hočeva priti vsako leto semkaj.“

Namuzal se je, pozdravil in slovesno odromal s hčerko in slugo, s knjižico in rokavicami.

Kmalu smo odšli tudi mi. Kodrolasi, elegantni doktor nas je izborno zabaval; bil je ljubezniv, dovtipen, živahen, vesel, poreden — pravi zagrebački sin! Ob gozdnih deblih so polzele pozne luči in jezero je lahno utripalo pod laskavo sapico. Po travnikih so godli čirički; na belih pečah slovenskih planin so jele cveteti prve večerne rože.

Spremil sem hrvatske znance do njihovega hotela. Po večerji sem se vrnil na Osojnikovino.

Domači so sedeli na hladnem vrtu pod veliko lipo. Stari Osojnik je nekoliko zasukal svoj ogoljeni klobuk brez traku, pa ne da bi vstal ali se mi kaj priklonil. Mati so me prijazno povabili na klop. Sedel sem k zali Minki, ki se je kaj naglo odmaknila.

Osojnik se mi je zdel podoben nemim, težko dostopnim, malone sovražnim goram v obližju. Obriti obraz mu je bil trd in oster, kakor izklesan iz žive skale. V korenjaški rjavopegasti levici je držal čedro, kratko pipo s stolpkom, okrašenim z rumenimi glavicami, in počasi pihal dim predse.

„Cekini!“ je viknil Janezek, pomolil pest proti meni, jo odprl, pokazal svetle krajcarje, naglo zopet stisnil in skrnil svoj zaklad v žepu. Bila sva že malo bolj prijatelja, midva z Janezkom.

„Daj jih rajši meni!“ so dejali mati. „Naj ti jih lepo spravim.“

„Oh ne!“ se je branil, se malo nakremžil in se skrnil za Minko. Dečla je gledala resno, zamišljeno na jezero; včasih se je ozrla nazaj proti hiši, kakor bi koga pričakovala. Govorili smo o žetvi, v čebelarstvu, o davkih, o vojaščini.

„Oča, ali ste bili tudi vi vojak?“ sem vprašal Osojnika, ki je vlekel dim iz čedre, da so se mu ugrezala lica.

„Tudi, tudi! Pa še rdečo kapo pa rdeče hlače sem nosil, pa dolgo sabljo — pri moji zeleni! Tri leta sem jedel komis pri kobalariji na Ogrskem. Ej!“

Ob mladostnih spominih je ves oživel; skoraj je pozabil pušiti. Gledal me je že prijazneje.

„O — pri kobalariji je pa veselo življenje, včasi, veste, gospod, zmeraj ne. Ko le ne bi bilo tistega sitnega pregledovanja in zo-prnega raporta! Ali smo včasi plesali z Madžarkami in pribijali ob tla! Madžarke imajo hude oči. Menda so celo uročne. Pa kaj! Vrteli in sukali smo jih, da se je vse kadilo!“

„Beži no, beži, Martin, kaj boš tako govoril!“ so ga karali mati.

„I no — kaj bi zato godrnjala, Neža! Takrat sem bil še mlad. Vse drug ptiček sem bil kakor zdaj. Kaj zdaj! Zdaj ni nič.“

„Kaj pa Madžari, ali so vam bili povšeči?“

„Kar nič. Vsi so kosmati. Grdi so. Jahati pa znajo, jahati, ne bom tajil, gospod, pa saj znamo mi tudi. Jahati znajo, preklinjati pa še bolje! Madžar vam kolne gladkeje in še bolj na dolgo, kakor nam bere birič v nedeljo po maši pred cerkvijo, kaj nam ukazuje gosposka.“

„Oh, kakšne ti hodijo nocoj na misel!“ so ga grajali mati.

„Čakaj no, Neža! Govore vam pa Madžari neznansko čudno: Igen kedveš mekmekmek! Včasi sem znal nekoliko tega spaka, pa sem še tisto pozabil.“

„Mekmekmek!“ se je veselil Janezek. „Tudi jaz znam!“

„Tako ciganski jo tolčejo. Nobene besedice ne znajo izpregovoriti po božje, da bi jih krščanska duša mogla razumeti. Taki so Madžari. Nič jih ni prida, ne. Zato sem bil vesel, ko sem opravil pri kobalariji in smel spet domov. Vidite, oni tamle je bil že tudi pri cesarskih. Sosedov je, Zoretov Jaka, služil je pa pri Janezih v Celovcu. Danes nam je pomagal ves dan na polju.“

Prihajal je vitek pa vendar krepak mladenič, rjavolas pa mo-drook. Klobuk z ruševčevimi perci je nosil nekoliko po strani. Oblečen je bil že bolj mestno. Spomnil sem se, da sem ga videl pri leškem kolodvoru med vozniki. Odkril se mi je in sedel k Minki, ki se zdaj ni prav nič odmikala. Štiri oči so se veselo bli-skale! Minka in Jaka sta tiho govorila med sabo . . . Bila sta vsa srečna.

„Njen fant!“ sem si mislil; saj temu ni bilo težko priti do jedra.

Oča so privlekli pomečkan mehur od mačje kože iz žepa in si iznova natlačili pipico. Žveplenki so užgali pa kar ob svojih sivih irhastih hlačah. Pogovor se nam je zasukal na vraže.

„Lani je stanoval poleti črnošolec pri nas v gorenji hiši, kjer ste zdaj vi, gospod!“ so pripovedovali mati Neža. „Ta črnošolec je znal točo delati ali pa ureči, kakor se mu je ljubilo. Strašno je bil suh, kakor bi ga že smrt tipala, pa grdo je gledal, kakor bi ga kdo davil. Kar bala sem se ga! Mati, mi je rekel svetega Ožbalta dan, mati, pred Velikim Šmarnom bo huda toča! No, nič mu nisem verjela. Ne bodi len — naenkrat je izginil, menda v Kropo, kjer je konec sveta, kakor pravijo. Par goldinarjev nam je ostal dolžan, kaj ne, Martin? In glejte, ljudje božji! Svetega Lovrenca dan je bil sejem v Kamni gorici, in že ta dan je toča pobila vse tam doli okoli Kranja. Ali sem se veselila, da je oné, tisti črnošolec, odnesel pete! Kaj pa, če bi se bil raztogotil in naravnal točo na blejsko stran? Tako je bilo. Tako vam povem.“

„Kaj pa potlej?“ so vprašali oča Martin.

„Kaj potlej! Nič.“

Minka in Jaka sta nadaljevala svoje posebne pogovore. Za vasjo so peli in ukali fantje. V lipi je sapljal zaspan veter. Iz line razpokanih oblakov je sijala luna; otok je seval v čarobni mesečini, kakor da so ga vile opredle z zlato prejo. Od cerkve so očitajoče in svareče doneli pozni udari čez vodno plan v sanjavo noč.

Osojnikov oča so zazehali, vstali in po svoje predlagali konec debate in mi želeli lahko noč.

Dolgo nisem mogel zaspati. Mislil sem na Olgo. Spominjal sem se vsega, kar mi je pravil Janko, in nehotoma sem vzdihnil: „Uboga Olga!“

7.

Solidni petelin Osojnikov me je na vse zgodaj zbudil s svojim junaškim tenorjem. Ko sem pogledal skozi okno, se je domači hlapec umival pri koritu; postava štiridesetletnega možaka je bila majhna. Potapljal je kuštravo glavo v vodo, jo dvignil, puhal, hropel, pljuval, grgral, se otresal, globoko sopol, se škropil in drgnil po golih prsih in zapel hripavo:

„Antón Capón . . .“

Že pa je zopet potisnil glavo v korito in nadaljeval svojo pesem šele po dolgem odmoru:

„je godel zastonj.“

Zadovoljno je ogledoval svoj široki rdeči obraz v vodi, se prijazno režal sam sebi, se pačil in, še moker, oblekel srajco ter izginil v hlev.

Šel sem na leseni hodnik in gledal na dvorišče. V pasji vili je dremal siv pes, priklenjen na verigo, ki je visela premično na dolgi žici ob žlebu, da je mogel varuh malone po vsem dvorišču. Ob košu pri listnjaku je sedela na tnalu mačka, bela, s črnimi in rjavimi lisami. Strašno dostojanstveno se je držala in modro, kakor bi razglabala prauganko tega čudnega sveta. Na lestvenem vozu pa je skakal črn muček po kupu zelene trave in lovil poskočne kobilice. Na stenskem kolu pri hlevu je jahalo dvoje komatov, na klinih so visele kose in grablje. Pri vratih so ležale cokle. Blizu hleva se je šopiril velik kup gnoja, estetiku na žalost, kmētu na veselje. Po njem so razgrebale kure in se prijazno pogovarjale. Močan kokot, eden največjih slovenskih petelinov, je čuval svoj harem. Pod streho so imele lastovke dvoje gnezd. Neutrudno so ljubke živalce prihitevale in odhitevale, zdaj proti hribu, zdaj proti jezeru. Na vrtu so v lipi šušmarsko in brez občutka čivkali nesramni vrabci.

Hlapec je izpustil kobilo in žrebe iz hleva, da sta šla h koritu pit. Dolga jutranja senca je segala donad hlevna vrata, korito pa se je svetilo v solncu. Hlapec je tiho prižvižgaval živalima. V jutranji svetlobi se je svetila gladka rjava dlaka mirne kobile in dolga črna griva je lahko vihrala v svežem ranem vetriču. Kako lepo vzraslo je bilo žrebe! Kako umno, in, rekel bi, simpatično so mu gledale velike oči! Na čelu je imelo belo liso.

Iz kuhinje je prišla Minka z vedrico po vode. Stopala je odločno, krepko, ponosno, ne da bi se zavedala tega prirojenega ponosa. Lahka obleka je izdajala deviško cvetoče oblike. Rokavci so bili zavihani, krila izpodrecana. Pes je prilezel iz svojega spalnega salona in vljudno migal z repom. Minka je postavila vedrico pod curek in božala žrebe, ki se je že napilo.

„Kako je Miško fleten! Kako je priden!“ Ponudila mu je kos kruha.

Žrebiček je iztegnil vitki vrat, razpenjal nozdrvi, nastavil ušesa, vohal po kruhu. Hlastnil je po njem, ali Minka je urno umaknila roko. Miško se je zganil, odskočil, svetlo pogledal dekle in strigel z ušesi. Kobilica je počasi dvignila glavo, se ozrla in se vrnila v hlev.

„Na, Miško, kruhka, na!“ je ponujala mladenka iznova in se umikala žrebetu po rakovo. Žrebe je močno zasoplo, nejevoljno potreslo glavo in vrat, greblo s prednjima nogama, visoko dvignilo glavo in poskočilo.

Minka se je zvonko zasmejala in, nekoliko upognivši se, je pobegnila pred konjičkom na veliko začudenost psa, mačke in kuretine. Pes je razburjen zalajal, maček je šinil po lestvi na skedenj, prestrašene kokoši so kokodakale, mahale s perotmi in begale okoli gnoja. Petelin je odločno zabavljal.

Lahno kakot planinska sapa je bežala Minka po dolgem dvorišču. Žrebe je zarezgetalo z nežnim, visokim, dejal bi, še otroškim glasom: „I-i-i-i!“ in bliskoma zdirjalo za dekletom. Krila so vihrala bežeči devojki kvišku in videl sem dvoje belih nog — o, kakšnih nog! Pojdite se solit, vsi klasični kiparji!

Konec dvorišča je obstala. Zdravje in mladost sta ji vrela po gibkem prožnem telesu, v duši pa prekipevajoče veselje do življenja. Na obrazu ji je trepetal nagajiv nasmeh in jasna radost ji je sevala iz oči, čistih, zelenomodrih, kakor je jezero tam, koder se ogleduje v njem vedro nebo. Minka je bila tako preprosta, tako enotna, ulita iz celote, tako neokvarjena, tako milovidna in lepa, kakor planinska priroda v obližju. Nehote sem primerjal Minko in Olgo. Zdeli sta se mi sestri: Olga — vrtnica, Minka — divja roža!

Dečla jo je ubrala nazaj, žrebe pa je planilo za njo. Komaj so se mu nožice dotikale tal, tako bliskovito, tako okretno in lahko so se premetavale in dirjale za dekletom. Oba sta se igrala s svojo mlado močjo.

Pri koritu je Minka obstala in se jela na glas smejati. Ko planinski sneg so blesteli njeni beli zobje. Bežeči so se ji lasje napol razpletli, in ko je prihitela iz sence na solnce, so se zasvetili kakor suho zlato. Sedaj naj bi fotografirala miss Molly! Kako lepo je bilo to slovensko dekle! Le pojdite se solit, vsi slikarji italijanski!

Kar se je iz shrambe pokazala glava očeta Martina. Pisano so pogledali ata in cirkusa je bilo konec!

Minka je umolknila, obličje se ji je poresnilo. Dala je žrebičku zasluženi kruh, ga pogladila po beli lisi na čelu in si popravila kite. Ob tem se je obrnila in pogledala na hodnik. Kako je zardela, ko je zagledala mene! Nemudoma je zadela polno vedrico na glavo in nesla v kuhinjo. Nobene kapljice ni izlila po sebi. Preko dvorišča so stopali oča s težkimi, počasnimi koraki.

Odspodaj sem slišal glas matere Neže: „Oh, vendar no! Da se ti le ljubi, ljubi, še tako noreti! O ti prismoda mlada, ti, kako si pa še vsa otročja!“

Grajano dekle je menda odšlo, zakaj potem sem slišal mater Nežo: „Pusti jo, Martin, mlada je še, mlada in razposajena od samega

zdravja in neskrbnosti. Kakšen si bil pa ti ob teh letih? Skozi strop bi bil skočil! Privoščiva ji, no! Saj tako neskrbna pa vesela ne bo pozneje nikoli več! Ali se ji bo še kolcalo po dekliških letih! Le prekmalu jo bo minulo, prekmalu!“

Po zajtrku sem bil na vrtu. Ozka stezica, ponekod zarasla s kratko rosno travo, je delila gredice sočivja in zelenjave. Zale, komaj šele vzcetele solnčnice so nihale nad sivozelenimi zeljnatimi glavami in nad rdečecvetnim fižolom. Na jablanah in hruškah je gledalo še zeleno ovočje izza listov. Pod obranimi češnjami so tiho visele črne muhe kakor na nevidnih nitkah, bliskoma švigale v stran in se vračale. Ob strani so cveteli nageljni, rožmarin, resedica, vrtnice, fajgeljčki, goreča ljubezen in druge živobarvne cvetlice; med njimi so stali količi z nasajenimi pisanimi steklenimi oblami. V kotu je čepel uljnjak in čebele so neprenehoma šumele ob pisanih podobicah, med katerimi so igrali glavno vlogo ženska, menih pa hudič.

Sadovnjak je segal do jezera. Ob bregu je pod drevjem ostalo še nekaj tople vonjave poletne noči. Otok je ovijala prenežna jutranja koprena. Jezero je mirovalo kakor zamaknjeno v skrivnostne sanje. Solnce je igralo na peskovitem dnu, kjer so ležale napol skrite školjke. Priplavala je velika riba in se zagnala za kačjim pastirjem. Zaškropilo je; na vodni planoti so se gugali čimdalje širji kolobarji in iz globine so se dvigali svilenosvetli mehurci. Dva laboda sta počasi, veličastno priplula izza bičja, ki so na njem rahlo vihrale zelene zastavice. Na otoku je pel zvonček, koprneče, proseče.

Minka je prišla zalivat svoje cvetlice.

„Dobro jutro, Minka! Ali imate zalega fanta!“

Živo je zardela in obrnila glavo od mene.

„Ali kaj pride ponoči k oknu vasovat?“ sem jo podražil.

„Oh!“

„Kdaj bo pa svatba?“

„Prihodni predpust,“ je odgovorila tiho in se nasmehnila.

Pricapljal je Janezek in mi pokazal črnega mucka v svojem slamniku.

„Tukaj ajčka! Prede. Kako prede! Nič se ne boji. Tako majhen, pa že prede. Priden je, nič se ne kremži.“

„Čigav je pa onile čoln?“ sem vprašal Minko.

„Zoretov.“

„Jaka tudi čolnari?“

„Tudi. Največ pa vozi s konjem.“

Pobrala je zelena jabolka, ki so ležala v travi, in jih odnesla v predpasniku. Kmalu pa sem videl njo in Janezka, sedeča na lestvenem vozu.

„Kam pa, Minka?“

„Na polje, gospod!“

„Naj se popeljem z vama!“

„No, pa!“

Zlezel sem na voz. Udarila je z enoterno vajetjo po širokem konjskem križu. Težka kobilica je počasi peljala po prašni cesti ob oprušeni mejah in kmalu zavila med njive.

Osojnikova mati in stara dekla sta želi jari ječmen. Tudi Minka je vzela srp, izdrla oslo iz oselnika, zapičenega kraj njive v tla, nabrusila in jela žeti.

„Ali ste prišli pomagat?“ so se šalili mati in si otirali potni obraz.

Jaz pa sem gledal Minko. Delala je hitro, lahko, z veseljem, očitno radujoč se svoje moči in okretnosti. Tako naj bi bilo vsako delo!

„Minka, čudim se, da se nič ne užanjete!“ sem dejal, ko je povijala in vezala snop.

„O, kolikokratov sem se že!“ Pokazala mi je brazgotine na levici.

„To so častne rane!“

Pogledala me je začudeno in dejala preprosto: „Malo nerodna sem bila.“

Ročno je žela dalje. Srečen kmet! sem si mislil. Živi prirodno, dela v prirodi. Kaj pa mi? V zatohlih sobah delamo tlako prostovoljni sužnji! Pehamo se za zaslužek, da bi mogli kdaj tudi mi živeti prijetneje in bolj po zahtevah naravnih; ali ne bo tedaj že prepozno?

Ko so polagali v kozolec, sem šel Minki podajat. Solnce je pripekalo huje in huje. Veter je dremal v smrekovih vrhovih za mejo in včasih zazehal skozi onemoglo vejevje. V zeleni turščici in na žitni njivi pa se ni premaknila nobena bilka, noben klas, nobena lat. Sitne muhe so čimdalje bolj silile v nas in v konja.

Na bližnjem pšeničnem strnišču sta trosila Osojnikov oča in hlapec gnoj za repo. Minka se ni slabo zabavala ob moji nespretnosti. Videl sem, da edino moja mestna oseba kaže vso družbo, da sem tuj, docela neskladen primesek. Še vse preveč Dunaja je tičalo v meni.

Kmalu sem se naveličal, legel v senco in gledal v nebo, v to višnjevo sijajno brezdno. Prijetna utrujenost mi je zapirala oči. Tudi v senci je bilo soparno. Vzduh je bil težak, nepremičen, dušič.

Janezek se je široko postavil predme: „Ti lenoba! Ti koleraba!“

Moral sem se mu smejati. Mati pa so se hudovali: „Kaj pa je to? Odkod neki take jemlješ? Da mi nikdar več ne zineš kaj takega, veš! Le še enkrat, pa boš klečal, da se boš zidu smilil! Le kje se uči takih besed? Pri nas že ne!“

„V tretji hiši od nas je ljubljanska družina,“ se je oglasila Minka. „Tam imajo fantka, z njim se igra včasih tudi naš. Od njega jih pobira, take ocvirke!“

Okarani grešnik je počenil za kup plevela.

„Južinat, ljudje božji!“ so vabili mati in odgrnili jedila: žgance, kiselo mleko, črni in beli kruh domače peke. Vsi so sedli v senco. Mati so naredili tri velike križe. In vsi so molili in jeli zajemati z velikimi lesenimi žlicami.

8.

Popihal sem jo domov in se preoblekel. Na oknu sem našel listek. Balenović me je vabil na postrvi v hotel, kjer je stanoval.

Povabljeni so bili tudi svetnik Oven pa doktorja Zalokar in Jurinac. Kosili smo v veliki verandi. Postrvi so bile izborne in Nada izredno ljubezniva. Po obedu pa se je poslovila in udarili smo tarok. Balenović nam je nepristransko zaplečeval. Obiral nas je svetnik. Zato ga je krstil Janko za Oberona.

„Če sem jaz Oberon, je pa moja presladka Genofefa sama presvetla Titania, kraljica škratov!“ se je muzal gospod Zlatoust.

„Danes ima jezero svojih 26° C,“ je dejal Janko. „In danes ne bo nič tenisa!“

„Zakaj ne?“ sem vprašal nemilo presenečen.

„Ali ne vidiš, da bo dež?“

„Nevihta bo!“ je rekel Balenović čez nekaj časa.

Sivi in temnomodrikasti oblaki so se zivali v enobarvno kalno sivoto. Mrak je ogrinjal bližnje vrhove in jezero je posivelo kakor jeklo. Veter je vznášal in pometal cestni prah, listje in bilke. Drevje se je globoko klanjalo, kakor bi prosilo, rotilo; obrežne veje so se omakale v jezeru.

„Kaj mi izbijaš taroke!“ se je jezil Janko.

Že se je oglašal zamolkel grom in prve debele težke kaplje so trdo udarile na streho, po nasadih in pesku. Tiho so padale v jezero. Zabliskalo se je in ulilo, žabučal je grom in grozotno odmeval od gora. Nekaj zakasnelih ladjic je bežalo v zavetje. Jezero je kipelo od tisočernih mehurcev in jelo gnati jezne openjene valove.

Tudi Janko se je jezil, ker sem igral res prav slabo.

Iz mračnih oblakov se je spuščala tema, kakor bi se nočilo. Naglo je sledil blisk blisku, tresk tresku! Lilo je huje in huje. Nehali smo tarokirati. Balenović nas je povabil gori v svoje stanovanje.

Tedaj pa je prihitel stari Heywood v verando in kazal preplašen na jezero: „Moja hči! Moja Molly!“

Miss Molly je blodila sredi nevihte sama v svojem čolnu po jezeru. Vihar in valovi so se igrali s slabotno lupinico. Dekle je klečalo v ladjici in — kadar se ni moralo oklepati klopi — s povzdignjenima rokama prosilo pomoči. Prestrašeni oče je bil mrtvaško bled.

„Pomagajte ji, rešite jo!“ je prosil plaho.

„Že ji hiti čoln na pomoč!“ je vzkliknil Balenović. „Dobro jo reže navzlic viharju in valovom! To je veslač!“

Skozi mračno dežno mrežo nisem videl ničesar. Šele, ko je strahovit blisk ožaril jezero z demonsko svetlobo, sem za trenotek opazil rešilni čoln.

„Hvala Bogu!“ je vzdihnil Anglež in sklepal roke.

„Joj! — Njen čoln se je potopil,“ nam je dejal Balenović hrvatski čisto tiho. „Menda je zajel vode in se pogreznil.“

Sočutno smo gledali nesrečnega bogatina.

„In rešitelj?“ sem nestrpno vprašal bistrovidnega Hrvata.

„Tudi njega ne vidim več. Pretemno je, predaleč! Bog pomagaj, da ne utoneta oba!“

„Tako divjega pa nisem videl jezera še nikdar!“ je izpregovoril Janko. „Kdo bi pričakoval kaj takega, ko je sicer tako krotko!“

Pogled na razburkano otemnelo jezero je bil zaeno divoten in grozen. Včasi so strele odkrile otok, da je trenutkoma zatrepetal v bledem ognju kakor prikazen. Treskalo je naglo zaporedoma s kratkimi silnimi udari, kakor bi nekaj težkega z vso močjo prodrlo nebeški obok in hotelo pogrezniti breg in hribe v jezero. Grom je bobnel in bučal in odmeval, kakor bi valilo težke skale po votlih gorah. Bilo je jako hladno.

Težko smo čakali, kaj bo. Te minute so se nam zdele dolge ko sama večnost. Vsem so močno utripala srca od pričakovanja in razburjenosti. Naposled je vendar nekoliko nehalo liti.

„Otel jo je!“ je skoraj zakričal Balenović. „V svojem čolnu jo pelje naravnost proti nam! Živio!“

„Rešil jo je!“ je šlo od ust do ust. „Hvala Bogu!“ Kako smo se oddahnili!

Počasi se je bližala ladjica, ki se je morala še vedno boriti z viharnim vetrom in valovi. Hiteli smo na obrežje. Čolnar se je upiral ob vesli, da so škripale trte. Vrgel je verigo, železo je zarožljalo na kamenu. Potegnili smo čoln do brega, rešitelj pa je dvignil v jadro zavito nezavestno devojko iz čolna in skočil z njo na kopno. Spoznal sem ga šele sedaj. Bil je Minkin ljubček, Zoretov Jaka.

Tedaj se je mlada Angležinja zavedla in osuplo pogledala naokoli. Nesli so jo v njeno sobo. Vsem nam je bilo tako svečano, tako veselo in lahko v duši! Vsi smo čestitali junaškemu rešitelju in mu stiskali roke.

Jaka pa je molčal.

Bil je ves moker in vroč in v ohlajenem zraku se je dvigal lahen par od njega. Premočena obleka se je tesno oprijemala njegovih krepkih mišic.

„Jaka, zdaj pa le hitro čašo vročega čaja!“ mu je svetoval Janko. „Pa nemudoma se preoblecite, veste! Zbogom, vrli junak!“ Nato je odhitel doktor k Angležema, ki sta poslala ponj. Jaka je odšel tiho domov.

Nevihta je ponehala in krotkeje so pljuskali valovi ob breg. Skozi raztrgane oblake je posijalo solnce in se smejala prijazna modrina. Z Balenovičem sva šla karambolirat, svetnik Oven pa nama je vestno zapisaval in zadovoljno pušil Balenovičeve fine havane. Doktor Zalokar se ni dolgo mudil pri Angležih. Povedal nam je, da ne preti Molly nobena nevarnost in da je Nada pri njej. Molly da govori le o svojem rešitelju, kakor bi bila vsa zaljubljena vanj. Ostali smo do večera skupaj.

Drugo jutro sem slišal iz Osojnikove kuhinje tiho ihtenje. Minka je sedela na trinogatem stolu in tiščala predpasnik na oči.

„Kaj pa je, Minka? Zakaj se pa jokate?“

Izprva ni hotela ali ni mogla odgovoriti. Tilnik in prsi so se ji venomer stresale.

„Jaka je tako bolan!“ je zajecala naposled. „Leži.“

„Pa niso poslali po zdravnika?“

„So, pa ga ni bilo doma.“

Hitel sem po Janka. Oba sva šla k Zoretovim.

Sosedova hiša je bila spodaj zidana, zgoraj lesena. Na zidu pri vratih je sveti Florijan z golido gledal izza bujnih listov vinske trte, ki pa menda nikdar ni obrodila užitnega grozdja.

Jakova mati, majhna, drobna, nekoliko sključena starka z dobrodušnim razoranim obrazom, je plašno in spoštljivo sprejela zdravnika.

Jaka je ležal v nizki sobi v preprosti pa jako prostorni postelji na svoji desni strani. Dihal je hitro, površno, neenakomerno in naporno, kakor bi težko sopihal navkreber. Kuhala ga je vročica; lasje so se mu prilepili na znojno čelo. — Mati so hodili po prstih.

„No, kaj pa midva?“ ga je prijazno vprašal doktor. „Kaj pa je, Jaka?“

„Nič . . . V prsih me . . . tako bode! Na desni.“

„Težko govori,“ so mu pomagali mati. „Včeraj je bil še tako zdrav! Kar naenkrat se ga je lotila huda mrzlica. Glava ga boli. Sapa ga sili. Nič se mu ne ljubi. Tako reven je in slab.“

„Tako sem truden,“ je tožil bolnik in pogledal zdravnika, kakor bi hotel brati raz njegov obraz, ali je še kaj upanja ali ne.

„Ej — tak korenjak, pa še tako mlad, mora premagati bolezen!“ je dejal doktor mirno, ko ga je preiskal. Ko je bolnik slišal te mirne besede in videl mirne zdravnikove oči, se je pomiril tudi on.

„Nič hudega ne bo,“ ga je tolažil Janko. „Samo malo potrpeti bo treba, prijatelj, pa se bomo v par tednih zopet veselo vozili po jezeru, če Bog da!“

Zapisal je zdravila in nasvetoval vse potrebno.

„Oh, gospod dohtar, pomagajte mu!“ so prosili v veži mati, ki so še zmeraj hodili po prstih.

Doktor je sočutno pogledal žalostno starko in ji pokimal.

„Ali bo umrl?“

„Bog ne daj! Nič se ne bojte, mati! Pridem kmalu spet gledat. Zbogom, mati!“

Minka me je že čakala na pragu. Stiskala je trepalnice in ustnice, kakor bi zavračala žalost nazaj, v srce.

„Kako je, gospod?“

„Le potolažite se, Minka! Vse bo še dobro. Doktor Zalokar je izvrsten zdravnik. Jaka bo kmalu spet popolnoma zdrav!“

Pogledala me je hvaležno, verjela pa le ni. Mučile so jo zle slutnje.

*

„Dosti za danes!“ je dejal Igor Kalan in nehal pripovedovati; priplula sva pravkar do ladjišča. „Dalje jutri!“ (Dalje prihodnjič.)

Rado Murnik:

Na Bledu.

(Dalje.)

9.

Mlado pisano jutro je iz mrtvega mraka pričaralo žive barve, sence in svit. Veselo je utripalo Blejsko jezero pod laskavimi poljubi rane planinske sape. Ko neumrjoča nebeško lepa pesem je pobožni otok vabil in zamikal oblaženo srce. Na Julijskih Alpah in Karavankah so migljale tisočere iskrice, kakor da je preplašena noč izgubila svojo belo, z zvezdami otkano pečo na samotnih divjih višavah.

Zopet sva se vozila v ladjici in prijatelj Igor Kalan je nadaljeval svojo idilo.

*

Že peti dan sem bival na Bledu, ko sem šel obiskavat ravnatelja Jarnika. Pri kiosku nasproti pošte sem kupil šopek najlepših vrtnic in pred obedom krenil v črni obleki in svetlih rokavicah proti kraju, kjer je domoval moj bivši načelnik v najeti lični vili ob jezeru.

Akotudi mi ni imel umirovljeni tiran kaj zapovedati ali prepovedati, mi je vendar nekaj tesnilo srce, ko sem romal proti njegovemu dvorcu. Kar nisem se mogel iznebiti čudno otožnega občutka, da se ravnam na važen in neprijeten pot. Čudil sem se sam svoji razburjenosti.

Solnce je silno pripekalo. Železna kljuka vrtnih vrat je bila čisto vroča. Proti hiši je vodila malce napeta pot, posuta z drobnim peskom in ob straneh ograjena z grozdjičem. Grmiči so bili že obrani, le ponekod se je še svetila pozabljena jagodica kakor rubinova solza. Beli, po vročini napol omamljeni in po cvetličnem soku vrtoglavi metulji so trudno taval nad belocvetnim grahom in salato, nad vrtnicami in drugimi zlahtnimi cvetlicami.

Na hodniku me je srečala plaha postarna dekla. Tiho, po prstih, je odnesla mojo posetnico in mi pokazala v sobo prvega nadstropja.

Komaj sem potrkal in odprl, že je močno zadišalo po zastalem tobačnem dimu. Okajene stene so krasili zemljevidi in stari bakro-

rezi, že vsi obledeli in rjavo omarogani. Po stolih, po naslanjaču, na dolgi mizi, na oknih in na tleh, povsodi so se valjale odprte ali zaprte knjige, zvezki, rokopisi. Na pisalni mizi se je šopiril velikanski črnilnik poleg zvonca, roženega sipalnika in ribniškega mubalnika. Iznad pepelnika se je dvigal dim napol dogorele smotke. Svinčniki so se dolgočasili na vseh koncih in krajih. Med oknoma je čepel star skesan kovčeg. V tej sobi torej je prenašala Olga kaprice naglo razburjenega čudaka-dlakocepca, kadar ga je obsedel in onegavil varavi demon pisateljskega slavohlepja.

Sredi gostega tobačnega dima, kakor homerski bog v oblakih, je stal moj mali pa hudi ravnatelj Milan Jarnik, čokat in kosmat ko povodni mož. Belina dolgih brkov, široke brade in močnih obrvi se je lepo podajala rdečemu obličju. Stisnjeni kratki obraz, kljunasti tanki nos in živahne oči so značile radojeznega moža. Na črnem motvozku mu je visel zlato obrobljen ščipalnik.

„O — vendar enkrat!“ me je sprejel z gromkim zvočnim glasom zdravih starih mož in mi ponudil stol. „Olga mi je že povedala . . . Veseli me, da vas zopet vidim, gospodine! Sčasoma se marsikaj izmakne in izmuzne spominu, ali vas pametujem prav dobro — hahaha! — delali ste nepotrebne pesmi. No, na Dunaju ste avansirali, kakor kaže vizitka. Za to se zahvalite vzorni šoli našega urada! Čestitam vam!“

Priklonil sem se nemo. Govoril je tako na glas, kakor bi bila soba polna poslušalcev.

„Mene pa so kar upokojili, kratkomalo vrgli med staro šaro!“ se je jel gnevati in njegov obraz ni bil več prijazen, ampak resen, strog, skoraj ljut, kakor svoje dni v uradu. „Škandal! Delaj še tako zvesto, vestno in uspešno, tlačani, kar moreš, neznana ti bodi zabava in razvedrilo, posvečuj vse svoje moči le službi — vse zastonj! Lepega ali grdega dne ti vele: Alo, stavec, ne maramo te več! Izgini! S poti! Z luči! Mladina mora naprej!“

Zakašljal je posmehljivo in jel hoditi po sobi gori in doli.

„Svoj čas se bo morala umakniti tudi mladina, gospod ravnatelj!“

„A — kaj! Slaba tolažba, gospodine! Jaz prestar? O — čil in krepak sem, hvala Bogu, in do jedra zdrav, kakor svoj čas kot asistent. Kopljem se po dvakrat na teden v toplicah, pa čisto po nepotrebem, nimam ne revmatizma, ne bolnih živcev. Tako sem še presneto gibčen, da bi se mogel z levo nogo popraskati za desnim ušesom, hahaha!“

Smejala sva se oba, on bolj žalostno.

„Kdo pa načeluje vašemu uradu na Dunaju, gospod Kalan?“

„Ravnatelj Václav Kvapil, jako priljubljen gospod.“

„O, Kvapila poznam pa jako dobro! Služila sva nekaj let skupaj. Lani in predlanskim je letoval tudi on na Bledu. Letos pa jo je popihal menda drugam. Še prav dobra prijatelja sva z Václavom.“

„Kakor vidim, mnogo pišete, gospod ravnatelj! Kako prijetno mora biti pisateljstvo ob jezeru! To so znali ceniti že Plinij, Horacij in Katul.“

„Pišem, gospodine, da, toda nobenih pesmi, ampak nekaj resnega, koristnega!“

„Ali gospodične hčerke ni doma?“ sem vprašal in pogledal na svoj šopek.

„Olga pomaga spodaj v kuhinji, da se čim prej kaj zasmodi ali zasoli,“ se je poleg svoje navade šalil hudomušni oče. Vzel je zvonec s pisalne mize, odprl vrata, pozvonil in zaklical: „Olga!“ Nato pa se je obrnil zopet k meni, rekoč: „Vaš šopek bo pa res lepo dišal, ako ostaneva še kaj dolgo tukaj. Prosim, preseliva se v naš titularni salon!“

Šla sva v sosednjo sobo. Najprvo sem zagledal klavir; na njem je počival kup not. Tipke so bile že precej rumene; režale so se mi kakor zobovje nevarne zverine. Na mizi, pokriti s krasno vezanim dolgim namiznikom, sta zraven lepe cvetlične vaze ležala dva rdečeplišasta albuma za fotografije. Ob mizi je vabila zelena zofa in nizki stoli, vsi prijetno zeleni kakor špinača. Na stenah so paradirale pisane razglednice in ponarejene japonske pahljače v lično pletenih slamnatih oponah, veliko ogledalo in slabe tuje slike, tovarniški posnetki, katerim ne uideš izlepa. Pri oknih so zelenele širokolistne lepote rastline. Pod mizo in pred klavirjem sta bili preprogi.

Slišal sem lahne korake in zagledal Olgo v bledorožnati obleki. Na levici se ji je svetila preprosta srebrna zapestnica; sicer ni imela nobenega okraska na sebi. Komaj je prišla, že se mi je zdelo lepše in prijetneje v titularnem salonu.

Ko sem ji podal šopek, se je — nekoliko v zadregi — zahvalila in zardela. V tem dražestnem ognju se mi je zdela tako ljubka in čarobna, da bi jo bil najrajši pristrčno objel in vroče poljubil — pa smo se le pogovarjali o vročini pasjih dni.

„Na klavirnem stojalu je četveroročna skladba,“ sem dejal, ko smo sedli. „Gospodična, s kom pa igrate?“

„Z gospodično Balenovićevo.“

„Ali znate tudi vi, gospodine?“ me je vprašal oče.

„Malo, gospod ravnatelj!“

„No, pa poizkusita! Le kar po domače! Pri nas ni nobenih ceremonij. Klavir je že star; nič ne de, če ga malo polomita. Tudi nič ne de, če pritisneta v naglici kje napačno — saj imam že utrjena ušesa.“

Olga se je nasmehnila tiho, potrpežljivo in me pogledala, kakor bi me prosila, naj oprostim besede odkritosrčnega papana.

Slekel sem rokavici in sedla sva h klavirju. Meni ni bilo do umetniške slave, Bog vari, bilo mi je le do tega, da smem sedeti tako blizu lepega dekleta! Skladba je bila v as-duru, precej lahka. Početkoma je bilo vse dobro, da, vzorno, in niti sam Liszt se ne bi mogel postaviti bolje od mene, zakaj prve tri takte nisem imel kaj opraviti. Čutil sem moč in veselje, da bi prebil tudi trideset taktov zapika in še več enako vzorno. Kmalu pa sem moral sodelovati.

Moja desnica se je večkrat dotaknila Olgine levice. Poleg sebe sem čutil mlado deviško telo in od njenih las je prihajala fina, fina in vendar opojna vonjava. Kadar sta se zadeli najini roki, me je prešinil tajnosladak plamen po vsem životu. Kmalu sem bil prijetno omamljen in moji prsti so jeli nerodno plesati več po Olgini mehki in gorki roki nego po trdih in hladnih tipkah. Delali so grdo zmešnjavo, kazili lepo harmonijo in klavir je dajal čudno neubrane in obenem smešne akorde od sebe.

„Oho!“ se je uprl najin poslušalec. „Dovolj! Dovolj! Klavir je danes preveč razglašen! Olga, tete ni doma, morala boš nazaj v kuhinjo!“

Smejala sva se, nehala brenkati in vstala. Tedaj sem zapazil na mizici šahovnico. Obšla me je srečna misel.

„Gospodična ali igrate šah?“

„Zna nekoliko,“ je odgovoril oče namesto nje.

„Šah mi je najljubša zabava!“ sem se hitro zlegal, Bog mi odpusti greh, saj se nisem prvokrat. „Šah je vsem igram kralj!“

„No, pa šahajta, samo danes ne!“ je velel ravnatelj. „Le kar pridite, kadar hočete, jutri ali v nedeljo popoldne! Nemara vas bom tudi še kaj vprašal o poštnih razmerah na Dunaju.“

„Jako me bo veselilo, ako vam bom mogel ustreči. Zahvaljujem se najlepše za prijazno vabilo in se vam klanjam, gospod ravnatelj!“

„Na svidenje, gospodine!“

„Jutri bo domači koncert pri Balenovičevih,“ mi je dejala Olga, ko sva šla po stopnicah. „Vsako soboto se tam prav dobro zabavamo. Ali pridete tudi vi, gospod Kalan?“

„Mene ni še nihče povabil, gospodična!“

Stopila sva na vrt.

„Moja teta!“ je rekla Olga tiho.

Proti nama se je med grozdjičem zibala jako životna postarna dama. Kakor mati zemlja, tako je bila tudi debela gospodična Brigita Ogrizova uploščena na severnem in južnem tečaju in je merila od nog do glave skoraj manj kakor pa okoli svojega ekvatorja. Velikopotezen je bil njen obraz, velikopotezen zlasti njen nos. Na ošabni glavi je vriskal pisan slamnik z bogatim okitom, ogromna stavba, ki jo je svak Jarnik imenoval babilonski stolp. Od tolstega vratu ji je bingljala pozlačena verižica z lornjeto. Oguljene rokavice so obujale misli o častitljivi dobi Valvazorjevi. Levica je nosila zeleno mrežo za pletenje in solnčnik. Občudovanja vredno je bilo mirno dostojanstvo tetinega premikanja. Mnogokrat je postala in počakala svojega sila debelega mopsa, ki je ves truden komaj, komaj sopihal za svojo zaščitnico. Poznalo se mu je, da živi v obilju. Oba sta mi bila zoprna na prvi pogled. Noben še tako prismojen futurist si ne bi mogel misliti manj ljubeznive device.

„Pubi, Pubica!“ je vabila neokretnega psa, okrašenega z ognjenordečim trakom, na katerem je zvončkal kraguljček. Počasi sta se bližala. Tetina trdo poskrobljena krila so šumela tajistveno. Solnce je sijalo, nebo je molčalo, jezero je poslušalo, vetru je zastajala sapa, teta je šumela, mops je cingljal: bili so nepozabni, slovesni trenutki!

Predstavil sem se in ponižno upognil hrbtenico. Ona — debela teta — me je pozorno premerila skozi lornjeto in pokimala malomarno, visokostno. In na turnu babilonskem so pokimale tudi paradne rožice, vse, pisane in bele. On — debeli mopsus — me je blagovolil povohati, se oholo obrnil in mi pokazal rep. Schopenhauerski pesimizem se je cvrl prevzetni pasji priskuti v izbuljenih očeh. Pubi je bil res grd, antipatičen pes, bil je Terzit celo med ostudnimi mopsi — in vendar sem ga nameraval pohvaliti, samo da bi se prikupil Olgini kisli teti!

„Konj, slon, zlasti pa pes so človeku najumnejši in najzvestejši tovariši,“ sem začel fino. „Mopsi vobče niso najboljši in najlepši psi. Pubica pa se mi zdi tak mops, da mu ga ni kmalu para!“

Po Olginem obrazu je zaigral kratek nasmeh. Debela teta pa me je motrila nevšečno; sumila je, da jo imam za norca. Vendar se je pritajila in pogoltnila jezico. Tudi mopsus me je gledal kritično, zlovoljno.

„Pa se vendar ne šalite?“ je vprašala stara devica preteče, z neprijetnim nasmehom.

„Bog ne zadeni, velečastita gospodična!“

Ona je nežno božala svojega goreče ljubljenega debeluha, jaz pa sem namežiknil Olgi ter slavil pasjo grdobu: „Videl sem že mnogo mopsov v domovini pa tudi zunaj domovine. Toda na tako čisto pasmo nisem naletel še nikoder. Pubi je lahko ponosen na svoje čistokrvne pradede, ki so bili vsi pravi mopsi in so se stanovitno ogibali vseh kodrulj in pinčulj ter ohranili svojim mopsuljam neomajno zvestobo. Zato moremo reči z mirno vestjo: Pubi je idealen mops, Pubi je vseh evropskih mopsov biser!“

Te laskave, s spodobno resnobo izrečene besede so vendar nekoliko ugladile njene poteze, okorele v ošabnosti in togoti.

„Ali si slišal, Pubica?“ je zahreščala s počenim glasom in vzdihnila: „Žalibog siromak ni čisto zdrav! Tare ga naduha.“

„To je menda njegova edina napaka, milostiva! Toda kdo bi zahteval od posvetnega mopsa, da bi bil docela popoln! Pspsp, Pubi, pspsp!“

Žlahtnega kužka pa ni prav nič ganila moja prijaznost. Ni se mu zdelo niti vredno, da bi količkaj pomigal z repom.

„Moj Pubica ima tukaj bratca, ki je še debelejši. Ime mu je Bussi. Ali blejski otroci so strašno hudobni. Še povsodi sta imela Pubica in Bussi mir, saj ne storita nikomur nič žalega. Blejski paglavci pa jima nagajajo, se jima pačijo in ju dražijo. Da jih matere ne pouče, kaj se spodobi! Na Bledu ne poznajo nobene dostojnosti, nobene morale! Psička, moje prijateljice Mimi pobalini ne kličejo Bussi, ampak Pujsi, z respektom povedano. Pomislite, gospod Kalan, Pujsi!“

„Milostiva gospodična, to je vsekako občutna žalitev pasje časti.“

„Ah, svet je dandanes hudo pokvarjen in zloben!“

Zvonilo je poldne. Poslovil sem se in milostno me je blagovolila odpustiti ona, mogočna gospodična Brigita Ogrizova, super-arbitrirana devica in birič blejske morale.

10.

Drugo jutro sem sedel na Osojnikovem vrtu. Jezero, uganka večne lepote, je ležalo svečano mirno v svojem pisanem okviru. Le tu in tam so orale gladino zale ladjice in vlekle svetle brazde za sabo; nekatere so razpele lična jadra. V jezeru so se ogledovali beli poletni oblaki in višnjevo nebo. Solnce je veselo igralo na zelenih vodah in na peskovitem dnu. Krasen vodomec, svetega Martina ptiček, je švignil, krilat smaragd, bliskoma mimo mene.

Ure in ure bi sanjala duša, očarana po večno novi, premembe, polni lepoti. Domišljija mi je kazala Bled v pomladanji radosti. Pisani ptiči opevajo srečno ljubezen. Tisočeri beli in rdeči cveti gledajo v vodo, tisočeri šopki gledajo iz vode. Ali še lepše je na Bledu, kadar razlije velika umetnica jesen po obrežju in jezeru vse svoje boje, neznane vigredi in poletju. In pozimi! Zamrzlo jezero je en sam lep velik opal, otok je ves v prebelih čipkah; koder so se poleteli vozili plavi in ladje, zvončkljajo sedaj sani, zvene svetle drsalke. Bled v mladi vesni, v poletnem čaru, v pisani jesenski obleki, v kristalnem zimskem plašču — koliko divne krasote! Storilo se mi je inako: domislil sem se oslepelih . . .

Prihajala je Minka. Stopala je počasi, obotavlja se. Rdečo ruto si je potegnila globoko pod čelo.

Kako se je izpremenilo pri Osojnikovih, odkar je obolet sosedov Jaka! Vsak je tiho opravljal svoje delo. Nemo so hodili ko sence. Celó Janezek je tiho pestoval svojega mucka, kadar ni delal napote v kuhinji ali na njivi. Kako se je izpremenila v kratkem zlasti Minka, prej tako vesela, razposajena! Noč in dan je ugibala in sanjari o ljubljennem bolniku; vso dušo ji je prepajala obupna žalost. Kar ostrašil sem se, ko sem ji pogledal v otekle objokane oči.

„Obha —“ je začela, ali glas ji je zastal v grlu. „Obhajali ga bodo!“ je zamolklo izpregovorila z veliko muko. „Jaka je čisto onemogel, slab . . . tak . . . oh! Liza mu streže.“ Zaihtela je.

„Kdo je Liza?“

„Njegova sestra. Liza pravi, da . . .“ Zopet ji je vzelo glas, dušila jo je težka toga. Uklonila je obrazek in dihnila komaj slišno: „Pravi, da, bo — umrl!“ Pretreslo ji je vse telo. „Umr!“ je zajejala. Iz teh oči, ki so se zdele ustvarjene le za vesel smeh, so privrele solze, polzele početkoma počasi, potem pa čimdalje hitreje po licu in naposled se je jokala kakor otrok.

„Ne bo ne umrl, Minka, tako kmalu še ne! Kaj pa Liza ve? Zaupajte v Boga in bodite pogumnejši! Ne jokajte se, Minka!“

Obrnila se je v stran, si otrla solze in me pogledala plaho, proseče.

„Minka, kaj bi radi? Le povejte, veselilo bi me, če bi vam mogel ustreči!“

„Oh, gospod ... Nemara se vam bo zdelo čudno ... Ne zamerite mi ... Vsa sem tako narobe, da ... Prav lepo bi vas prosila, vprašajte še enkrat zdravnika! Prosite ga, naj vam pove resnico!“

„Saj je že povedal!“

„Oh, gospod, to je kar tako rekel, da bi nas pomiril. Zdaj pa tako vprašajte, kakor bi hoteli vedeti vi sami zase! Vam bo rajši povedal pravo resnico kakor nam. Potem pa meni povejte! Lepo prosim! Bodi, kar bodi! Samo, da bom vedela ...“

„Tako j pojdem, Minka!“

„Bog vam povrni stokrat, gospod! Ali prikriti mi ne smete nič!“ Tesno mi je bilo pri srcu, ko sem se bližal Jankovemu stanovanju. Ako mi prizna, da je bolnik izgubljen, ali bom res mogel tako strašno novico razodeti zdvajajočemu ubogemu dekletu?

Prestregel sem Janka, ravno odpravljajočega se z doma, in mu povedal, čemu sem prišel.

„Ne maram te moriti s popularno-znanstvenim predavanjem,“ mi je dejal z mirnim nasmehom. „Povem ti samo toliko: Pljučnica je sicer nevarna bolezen, toda pretežna večina bolnikov okreva popolnoma in primeroma kaj kmalu. Največja nevarnost preti bolniku, ki ima bolno ali slabotno srce, zakaj ubogo srce mora zdaj gnati kri skozi deloma zamašena vneta pljuča. Zatorej podpiraj zdravnik zlasti srce, pomagaj mu, da zmaga pomnoženo delo in da ne omaga posebno desni srčni prekat! Jaka je mlad, je krepak, ima močno, zdravo srce. Nič se ni bati! Peti, sedmi ali deveti dan se odloči, mrzlica poneha in bolniku odleže presenetljivo hitro! Nenaden začetek, nenaden konec. Preiskal sem fanta natanko. Komplikacij ni. Že prihodnji teden se bo čutil čudovito olajšanega. Amen!“

Ves vesel sem se napotil na polje. V senci je prijetna jutranja vlaga držala prah na tleh, nad rumenimi poljanami pa je že migljajl zrak od vročine. Po Stolu je polzela senca lenega oblaka. V stogih se je sušila pšenica in ječmen. Ženske z živobarvnimi rutami na glavi so čepele na ječmenovih strniščih in plele korenje. Na več

abstinentje. Ne most; hruševa voda. Klobučar - alo! Alo

krajih so z voli ali konji vozili polne koše, da pognoje repi ali „jedi“. V pšenici je petpedikal glasan prepeljak.

Ob stezi so se pod hojo v senci hladili vrči s hruševno vodo in studenčnico, pokriti s praprotjo. Zraven njih je sedel Osojnikov princ.

„Kaj pa delaš, Janezek?“

„Nič. Nagajam.“

Minka je z materjo skoraj dožela dolgo ječmenovo njivo. Delo ji ni šlo tako naglo, lahko in veselo izpod rok kakor predvčeranjim. Kadar je povezavala, se je zagledala Bog ve kam. Trdo sta rskala ostra srpa in včasih tožno zazvenela. Pred ženjicama so bežale zelene kobilice skokoma proti še ne požetemu koncu njive.

„Hi-hot!“ Bližali so se Osojnikov oča. Pametna kobila je brez naglice vlekla prazne lestvane, otresala glavo in mahala z dolgim repom po nesramnih muhah in brencjih. Oča Martin so ustavili pri ženjicah. Ko me je zagledala Minka, upognjena nad žitom, se je mahoma vzravnala in zadrgetala. Vsa blede je strmela kakor okamenela vame.

Povedal sem, kaj je rekel doktor.

Minka se je globoko oddahnila. Lepi obraz se je poizkusil nasmehnuti in solze veselja so se lesketale na njenem rdečem licu ko jutranja rosa na mladi roži. Izpregovoriti ni mogla nobene besedice.

„Bog daj, oča nebeški, da bi bilo le res!“ so vzdihnili mati Neža. „Jaka je tak, kakor bi prišel z onega sveta. Tako je opešal, da . . . Seveda, spati ne more nič, spati, ker ga zbada kašelj. Po gospoda bodo poslali, če že niso, mi pa smo dali za mašo na Jezeru. In midve z Minko sva obljubili jezerski Materi božji vsaka po eno najdražjo „zeleno“ svečo, če Jaka ozdravi. Škoda bi ga bilo, res preškoda!“

Zgovorna mati so si obrisali mokre oči in nadaljevali: „Oh, ta fant je bil tako priden, da . . . Znal je gospodariti kakor malokdo. Nikoli ni pohajkoval, nikoli pijančeval. Ne bi našli takega mladeniča, in če bi ga z lučjo iskali! Zatega denarja je vreden. Delal je ves dan, delal rad, in kar je naredil, je bilo dobro in pametno. Kako ga je veselilo, če je dobil Bled novo hišo, nov vrt, kako je zagovarjal in hvalil prijatelje! Nikomur ni bil nevoščljiv in radi so ga imeli vsi. Zdaj nam pa Bog pomagaj!“

„Škoda bi ga bilo,“ so pritegnili oča Martin. „Tako pripraven je bil fant, pripraven in moder. Vseh drugih je vreden, kar jih je pod svetega Martina zvonom! Smili se mi, kakor bi bil moj pravi sin.“

Zdajci pa so umolknili, kakor bi jih bilo sram, da so jim ušle take besede, ki so kazale mehko srce. Kakor ponosna, samosvoja gora svoje vire in zaklade, tako je skrival mož svoja čustva najrajši globoko v duši. *To je pristna gorenska seča.*

„Le čakajte, gospod, naj pa povem, zakaj je Zoretovemu huje!“ so se iznova oglasili mati Neža, dočim sta Minka in oče nakladala snope na voz. „Rajni Zore je podpisal menico za prijatelja, veste, več tisoč! Onegá, tisti prijatelj je prišel na boben in Jakov oča bi morali zdaj zanj plačati. To jih je tako potrlo, da so nanagloma umrli. Jaka je izplačal doto sestri in bratoma. Odplačal je že tudi nekaj tistega očetovega dolga. Nekaj, veliko ni mogel. Vidite, ta dolg ga skrbi, da je revež še bolj bolan. In kaj bodo mati brez njega? Tudi to ga hudo skrbi! To je, to, je-li Martin?“ *Zorej je to (blejski*

ost. Tudi ljubljanskoga artiljerskega polka, je z menicami prišel
Osojnik je molče pokimal. *Nevarno sta tako malo splošnejši*

538 „Kakor bo božja volja!“ so vzdihnili mati in dodali besede *(Zorej)*
ki hranijo jedro narodne filozofije: „Kakor jima je namenjeno! Če jima je namenjeno, pojdemo v Radovljico pisma delat, če ne, pa ne. Bog in sveti križ božji!“

„Prokleti denar!“ sem si mislil, ko sem se vračal na Bled.

Blizu pošte sem srečal Balenovića in kariranega Angleža v novih rokavicah.

„Kaj pa se držite tako presneto žalostno, kakor maček, kadar grmi?“ me je prijazno vprašal veseli Hrvat. „Bodite židane volje, mladi mož! Vabim vas najvljudneje na malo čašo črne kave in na veliki domači koncert, ki bo drevi pri meni. Sodelovale bodo iz prijaznosti vse naše prve umetnice, ki jih že poznate. Začnemo točno ob osmih zvečer po srednjeevropskem času.“

„Vaše prijazno vabilo me izredno veseli, gospod Balenović! Hvala vam pristrčna!“

„Gospod Heywood bi rad obiskal rešitelja njegove hčere. Doktor Zalokar nama je povedal, da je junak nevarno bolan. Storimo dobro delo in obiščimo bolnika vsi trije!“

„Prav rad pojdem z vama. Kako pa je že kaj gospodični Molly?“

„Miss Molly pase nahod, pa bo kmalu dobra.“

Krenili smo proti Zoretovim. Za nami je leseno in trdovratno stopal Heywoodov lakaj s pokrito košaro.

„Kako vam je ime?“ sem ga vprašal v svoji najlepši angleščini.

Noben londonski Lord Mayor (župan) ne bi mogel odgovoriti bolj napeto-visokostno in slovesno: „Ralph, Sir!“

Jaka je napol sedel, napol ležal na visokih blazinah in nas gledal s plahimi svetlimi očmi. Čelo in senci je pokrival obkladek. Shujšano obličje in zlasti lica so mu močno rdela, okoli ustnih kotov pa so bledela. Na osinjelih ustnicah je imel izpuščaj. Sopel je naglo, s tiho stokajočimi izdihi; nosnice in vratne mišice so se napenjale in dvigale. Kašljal je pogostoma pa kratko, sunkoma, in od bolečine pritiskal levico na bolno desno stran prsi, ki so dihače zaostajale za levimi.

Ob široki postelji je stala njegova sestra Liza, velika in bujno-prсна dečla. Iz njenih drobnih oči, iz okroglega navadnega obraza in širokih ust je gledala sebičnost, hladen razum in zdrav apetit. ✎ Ralphu (Rudolfu) so imponirale zlasti njene bujne prsi. Lizi na čast se je — poleg kletvic — naučil celo tri sladke slovenske besede: Dobe dan, gospodična! Črko r je po angleškem načinu izpuščal.

V sobi je dišalo po terpentinovem olju. Na mizi so stale lekarske steklenice in ležale škatlice za praške. Sito je varovalo mleko muh; v vodi so se hladile posode z limonádo in slatino. Liza je kaj naglo odmaknila nekaj teh stvari proti zidu, Ralph pa je postavil košaro na mizo. Vsebinsko so v lepi slogi pokrivale sicer nasprotne ši novine: liberalne The Daily News, konservativni The Standard, radikalna Pall Mall Gazette in svetovne Times.

Liza mu je pomagala izlagati, mati pa so nam prinesli stolov in tožili: „Oh, saj ne mara jesti, nič mu ne diši. Le žeja ga zmeraj, žeja. Samo mleko bi pil pa vodo.“ Sklenili so žuljave rjave roke in žalostno nagnili uveli, po starosti in skrbeh izdleteni obraz.

„Bodite no tiho, mati!“ jih je jezno zavrnila Liza in zašepetala, da sem komaj razumel: „Saj sva še midve!“ ✎

Jako upravičena se mi je zdela tolažilna domneva, da že skrbna Liza, ako nihče drug, o pravem času pohrusta in posrka slatne Angleževe darove, pečenko in kompot, torte in biškote, burgundec in marsalo, da se — Bog vari! — kaj ne izkvari ali skisa!

„Draga majka, bolnik potrebuje miru,“ je dejal Balenović in vstal. „Tako j zopet odidemo, samo nekaj naj povem.“ In začel je slaviti junaškega otelca v izbornem govoru, kakor že znajo Hrvati. Naposled je rekel bolniku: „Gospod Heywood in njegova rešena hči se vam najprisrčneje zahvaljujeta in vam poklanjata v spomin tole malenkost.“ Podal mu je krasno denarnico, ki se mi ni zdela prazna. „Gospod doktor Zalokar nam je povedal, da vas skrbi očetov dolg. Bodite brez skrbi! Gospod Heywood je pisal svoji tržaški banki za denar. In ako bi pozneje potrebovali še kaj, pa

pišite gospodu Heywoodu; naslov je v denarnici. Zdaj ste brez skrbi, kajne, zdaj boste okrevali prej in laglje.“

Bolniku so zažarele oči, izprva od osuplosti, potem pa od neizmernega veselja; nasmehnil se je in ponujal roko. Mati so trdili, da se niso še pri nobeni pridigi jokali tako prijetno, kakor ob govoru gospoda Hrvata, četudi niso razumeli prav vsake besede. Heywood je gledal zdaj tega, zdaj onega in se široko muzal, ko mu je Balenović tolmačil zahvalne besede Zoretovih.

„Da se angleški gospod le ne bi skujal, skujal!“ sem slišal mater, ko smo stopali mimo odprtega okna. Premodro Lizo pa je skrbelo: „Bog ve, če niso bankovci le ponarejeni, mati! Toliko jih je in prav nič mu jih ni bilo žal!“

11.

Zvečer je pravkar odzvonilo sobotni delopust, ko sem se odpravil k Balenovičevim. V elegantno urejenem majhnem salonu sem našel gospodično Olgo in Brigito, doktorja Zalokarja pa Jurinca in Ovnové. Debela gospodična Ogrizova Brigita, kakor za kazen zašita v črnosvileno vrečo, si je na milo stokajočem rdečebaršunastem divanu hladila obširna lica z ne posebno dragoceno pahljačo in skozi lornjeto kritično motrila razkošno pohištvo, debele preproge in širokoperesne rastline v vazah. Poleg nje je sedela njena prijateljica gospa Ovnova v vijoličasti obleki, ki je delala njen blede obraz še bolj zelenkast in neprijeten. Mimo temnozelenih, napol odgrnjene zavese sem videl v sosednjo sobo. Ondi je bila pogrnjena dolga miza, okusno okrašena s šopki in jelovimi vejicami in bogato obložena z delikatesami, mrzlo pečenko in pecivom. Nemirna svetloba mnogih sveč je igrala na srebrnih krožnikih, na finih posodah za pivo in vino in na pisanih likerskih steklenicah, ki so vablivo gledale iz lično pletenih pozlačenih košaric.

„Koncert“ je otvorila gospodična Fefrl. Neusmiljeno tepeni klavir se je tresel in stokal. Njen sopran je bil suh, okrhan, žaltav. Včasi je fanatično zmajala z glavo, kakor bi hotela kočljive visoke glasove po vsaki ceni iztresti iz napetega vratu. Dozdevalo se mi je, da jo je zloben sovražnik priklenil na klavir in da obupana reva maha z rokama in kliče rešitelja. Padel ji je glavnik iz las; doktor Jurinac ga je hitel pobirat. Upal sem, da bo sedaj nehala. Toda Fefrl ni poznala nobenega usmiljenja v umetnosti. S svojimi dolgimi koščenimi rokami je udrihala in razbijala ko drvar, vrhutega pa je cvilila in razgrajala kakor obsedena.

Mati Genofefa je vsa blažena pogledovala sedaj mene, sedaj hčer.

„Ali slišite?“ je zatutkala. „To je igra, to je petje, kaj, gospod višji oficijal?“

„Milostiva, kaj takega ne sliši človek vsak dan na Bledu.“

„Moje hčere znajo igrati tudi po pognjenih tipkah, kakor Mozart!“ se je obrnila k doktorju Zalokarju. „Morda še ne veste, gospod doktor, da znajo svirati tudi z zavezanimi očmi?“

„Jaz pa bi jih najrajši poslušal z zavezanimi ušesi!“ je zašepetal Janko meni. Gospe pa se je odzval: „Vrhunec umetnosti doseže le virtuoz, ki igra kar po mizi.“

Naposled je Fefi vendarle nehala; zato smo ji hvaležno ploskali. Za njo je igrala gospodična Olga parafrazo Rdečega sarafana, menda najlepše ruske narodne pesmi. Njena igra se mi je po peklenškem divjanju Fefinem zdela pomirjujoča angelska godba. Gospa Ovnova je kisló pogledala lepo dekle in jela glasneje govoriti, da bi igralko motila: „Gospodični Olgi manjka vaje, manjka ji prave spretnosti in gibkosti ročnega sklepa in prstov. Ali to utegne gospodična že še popraviti. Moje hčere se vadijo vsak dan po več ur, tudi s skalami in etidami. Gospodična Olga igra nekaj lahkega. Moja dekleta ljubijo težke skladbe. Kaj ne, gospod Kalan,“ je vprašala tiše, „igra gospodične Olge se ne da primerjati z igro moje Fefice?“

„Res, milostiva, ne da se primerjati!“

Olga je žela burno pohvalo in morala ponavljati. Potem je svirala vedno elegantna in šarmantna gospodična Nada Foersterjevo koncertno ilustracijo Po jezeru bliz' Triglava. Zlasti mi je ugajala melodija v basu; glasila se je otožno in skrivnostno globoko kakor zamolklo zvonjenje zvonov, utopljenih na dnu jezera. Gospodični Nadi je ploskal zlasti doktor Jurinac. Nato pa sta planili Hilda in Lavra iz reserve in nas pitali s skladbami, ki jim že preti kletev smešnosti in ki jih Nemeč imenuje „Salonschmactfetzen“. Jela nas je tlačiti pristna salonska mora. Zato nas je bistrovidni Balenović povabil v stransko sobo in ob obilo obloženi mizi se je jelo slavno občinstvo zopet resnično ogrevati. Ovnove dame so sicer poudarjale, da so že večerjale, navzlic temu pa so se odlikovale z uničevalnim apetitom egiptovskih kobilic.

„Gospod doktor ne ljubite glasbe?“ je vprašala gospa Ovnova, ki se je spomnila, da Janko ni aplaudiral ne Hildi, ne Lavri, ne Fefici.

„Ne vsake, milostiva! So hudobna ali topoumna bitja, ki jih ni kar nič sram, da gonijo dan na dan ene in iste skladbe ob od-

Sarafan
es gitec
sh. p. h. m. e. u.
Dr.

prtih oknih, ob odprtem klavirju, brez „volka“. So hudobna bitja, ki s svojim kričanjem ali pa z nalašč za to pripravljenimi mučilnimi orodji trpinčijo ušesa nedolžnih žrtev, ki jim niso storile nikoli nič žalega. Tako skrunijo in profanirajo sveto umetnost!“

„Kakor na primer jaz!“ je segla vmes gospodična Nada.

„De praesentibus nil nisi bene! — Prisotne le hvalimo!“ se je ognil doktor in nadaljeval: „Da se morajo ubogi poslušalci po vsej sili naslajati s takoimenovano godbo, to je rafinirana javna nasilnost. To bi bila najbolj barbarska poostritev smrtne kazni! Opičja ljubezen staršev sili nenadarjene otroke, da se uče na klavir. Saj se uče tudi sosedomi! Poslušati učenca na klavirju ali na goslih, je nekaj strašnega! To je ena onih muk, ki jih je Dante pozabil, opisati v svojem Peklu. Gospoda moja, kaj je hujše od takega strahovitega godca v soseščini?“

„Dva taka godca!“ se je bistro odrezal gospod Zlatoust Oven, ki je rad lakiral stare dovtipe.

„Ako naslika moj sosed kaj slabega — saj mi ni treba gledati zmazkov! „Ako napiše moj sosed slab roman ali zverži šepave verze — saj mi jih ni treba brati! Ali gorje tebi, ako stanuje zraven tebe pianist ali goslar! Moraš ga poslušati, moraš se „naslajati“, ali pa si zapečatiti ušesa z voskom kakor Odisej tovarišem. Take glasne instrumente naj bi se učili le posebno nadarjeni učenci, učiteljem pa naj bi primerno povišali plačo. Paglavci pa naj bi se rajši vadili na citrah ali na kitari ali pa na glavniku s papirjem. Citrati ali na kitaro brenkati je mnogo laglje in se ne sliši tako daleč.“

„Mene veseli dobro pripravljen dunajski zrezek stokrat bolj kakor najlepša mazurka!“ je oznanil gospod svetnik Oven, ki si je navzlic pisanim pogledom preljube soproge marljivo natakal izbor-nega hrvatskega vina iz Balenovićevih vinogradov. Gospa je težko zatajevala svojo jezo. Kučegazda ni hotel nikomur nasprotovati; včasih sta se mu vzdignila konca dolgih brkov, kakor bi stiskal ustni. V družbi se je pojavljala neprijetna napetost.

Tedaj je balansirал vedno veseli svetnik Oven h gospodični Ogrizovi, pritisnil desnico na srce, dvignil z levico zelen kozarček, milo pogledal debelo Brigito in vzdihnil: „Velerodna gospodična, gotovo ste opazili že zdavnaj, kako živo se zanimam za vas! Vaša krasna postava, vaše sladke oči, vaša angelska lepota —“

„Ah, gospod svetnik, nehajte, nehajte!“ se je sramežljivo branila Brigita, Genofefa pa je zahreščala: „Popolnoma je prismojen! Ali se to spodobi?“

Veseljak se je pristrčno smejal, kakor bi ga neizrečeno veselilo, da ga smatra kdo za popolnoma prismojenega. „Vaša angelska lepota me je očarala!“ je sladko zagodel. „Prosim vas, nikar ne dvomite o gorečnosti mojih občutkov in dovolite mi, da vam na čast izpijem ta kozarček chartreuse!“

Razen hude Genofefe so se smejali vsi, tudi Brigita. Mimosa pudica je bila vesela, da je vsaj enkrat v svojem življenju slišala take besede. Poslej smo se zabavali zopet živahneje. Fefrl se je dobrikala Balenoviću; bila jo je sama naivnost in nedolžnost. Hilda je oblegala Janka, Lavra pa je delala zgago Olgi in meni. Genofefa in Brigita sta stokali o pokvarjenosti modernega sveta, tudi doktor Jurinac in Nada sta imela svoje pomenke. Svetnik Oven je bil čimdalje bolj rdeč, navdušen in glasan. Vrtal je s kazalcem pred sabo in oznanjal evangelij svoje vesele filozofije.

Po črni kavi se je dvignila teta Brigita; spremil sem njo in Olgo. Medpotoma je teta neusmiljeno grajala, da je bila Nada preveč dekoltirana; da je preočitno koketirala; da je bilo pivo pretoplo ... Tembolj je hvalisala Ovnove umetnice. Midva z Olgo sva mogla le malo govoriti. Po ulicah, na vrtovih in v gajih je bilo že vse tiho in prazno. Glasno se odmevali naši koraki ob hišah. Le prekmalu smo se morali ločiti.

Počasi sem se vračal domov. Mesec in zvezde so zastirali debeli oblaki. Obrežno drevje se je spajalo v ogromno senco. Še vedno sem slišal Olgin glas, še vedno sem videl pred sabo Olgino lepo postavo, zagonetne oči in prožne ustne. Pri Zoretovih je gorela luč in za hišami je otožno skovikal čuk. Jezero je bilo nepremično, črno, kakor bi ga pokrival mrtvaški žamet. (Dalje prihodnjič.)

Rado Murnik:

Na Bledu.

(Dalje.)

12.

V nedeljo popoldne sva šahala z gospodično Olgo v zeleni verandici ob jezeru. Vreme se je kisalo, vendar ni bilo dežja; včasih je solnce celo jarko posijalo skozi sive oblake na vodno plan, koder so se zibali polni pisani čolni in ladje ter se svetili beli rokavi veslačev. Lastovke so letale nizko nad jezerom in nad tlemi.

Prišel je Olgin papa s knjigo in tlečo britaniko. Iskre oči so mu venomer švigale naokoli, kakor bi iskale nečesa, nad čimer bi se mogel jeziti. Odzdravil mi je kratko in odšel mimo naju po vrtu.

Nehote sem pogledaval od lesenih šahovih malikov na Olgin zamišljeni, nekoliko po strani nagnjeni temnopoltni obrazek, na njene povešene dolge trepalnice, na dražestno ponosni slavolok njenih fino oblikanih usten, na nežne laske, ki jih je nihala krotka, komaj čutna sapica ob čelu, ob sencih in vitkem vratu. Na levici se ji je svetila srebrna zapestnica in delala ozko senco na beli polti. Še nikdar nisem šahal tako šušmarsko! Olga je menda čutila moje poglede in me pomotrila s svojimi čistimi, jasnimi očmi. Ta trenotek sem čutil nekaj kakor plaho zadrego pričo lepega dekleta.

Od Osojnice in od vode je rahel pihljaj dovajal hladno vlago, dehtečo po mokrem vrbovju in bičju in ločju in travi. Zagrinjala na oknih prvega nadstropja so se leno premikala v prepihu. Na strehi je grulil zaljubljen golob.

Olgina preprosta temnovišnjeva obleka z belimi progami nad krilovim robom me je spomnila zavodov in dejal sem: „Včasih sem zavidal prijatelju, ki je poučeval na dekliškem zavodu. Kako prijetno mora biti učiteljevanje med veselimi mladimi dekleti!“

„Včasih smo se že zabavale in uganjale šale, vobče pa ni bilo tako prijetno in zanimivo, kakor domnevate, gospod Kalan!“

„Kakšne pa so bile one šale?“

„Nič posebnega — pa saj veste: v šoli se zdi vsaka malopridna malenkost izredno znamenita. Stari gospodični Gabrieli smo postavile slamnatega možica pred sobo. Haha, maščevala se je strašno nad nami! Tri dni nobene močnate jedi! „Profesorčku“ zgo-

dovine smo pa spustile vrabca v kateder. Profesor pride, vrabec čivka! Gospod vpraša srdito: „Katera pa čivka?“ Odgovorimo: „Nobena ne, gospod profesor!“ Vrabec le zopet čivka! „Katera oponaša vrabca?“ se jezi profesor, me pa težko krotimo smeh. Nekateri so vse rdeče. Hahaha! Hahaha! Naposled odpre kateder, ptič vzleti skozi okno — hahaha! — profesorček pa maje z glavo in godrnja: „Tako velike, take dame že, pa še tako otročje!“ Kaznil nas pa ni nič. Zato smo mu poklonile konec leta skupno fotografijo s posebno lepim okvirom in svojimi podpisi. Zahvalil se nam je in govoril tako lepo in ganljivo, da smo se vse jokale — in hudo nam je bilo žal, da smo mu včasih tako nagajale. *So je prof. Vilibald 27*

rda Dober slovar. Po malo izgovorjen in mnenja. A brez vsake energije

Olga je odlikovala redka posebnost, izreden dar božji. Zнала se je tako veselo, tako pristrčno smejati, da se je moral oveseliti najhujši pustež. Ta smeh je imel čudovito moč do človeka. Čutil si takoj, da nikakor ni prisiljen, ni priučen, ni konvencionalen, ni lažniv, marveč da je pošten prirodni smeh, kakršni izvira le iz radostnega blagega srca. Tak smeh je prirojen in se da pravtako malo priučiti kakor pravi humor.

Zopet je prikorakal ravnatelj in postal pri naju. Bukve je položil na mizo; naslov jim je bil: O državnopravnosti poštnega regala. Brrr! Pogledal je iznad ščipalnika in naju kratkomalo obsodil: „Nihče ne zna nič! Mene bi bilo sram!“

Olga me je pogledala proseče, vsa zardela zaradi papanove brezobzirne odkritosrčnosti. On pa je nejevoljno puhnil dim svoje britanike proti Triglavu in naju pokrtačil še malo: „Tako šahajo culukafri na pustni torek! Ali kaj mislita ali nič, preden vlečeta? Kaj takega ne morem več gledati. Poboljšajta se!“

Okoli oči mu je zatrepetavalo. Gotovo ga je zelo veselilo, da je mogel zopet koga okarati in spraviti v zadrego. Vzel je bukve in odmarširal.

Tiho so pljuskali vali ob les male verande. Na hoji je skakljaj črnoglavček. Blizu brega so plavali klini in luskinine so se jim zdaj pa zdaj zablistale kakor nanovo brušeno jeklo. Še bliže, nad plitvinami, pa so polzele manjše ribice; Blejec jim pravi muze.

Olga se je dotaknila svojega levega stolpa; toda, kakor bi se bila spekla, je odmaknila roko, videč, da je njen beli konjiček v nevarnosti.

„Gospodična, dotaknjeno, potegnjeno! Skakalček je moj!“

Nemudoma je prijela svojega belca za vrat, jaz pa za glavo! Obadva sva krepko držala ta kos izrezljanega, po barvi dišečega

lesa kakor bogve kakšen zaklad in se smejala. Nenadoma sem se sklonil in ji poljubil malo roko, ki je imela na prstnih sklepnih gubah nekoliko temnejšo, rjavkasto polt.

Olga je živo zardela do malih ušes in se nehala smejati. Kar so zašumela ženska krila. Stari lisjak nama je poslal angela variha, svojo pusto svakinjo Brigito. Počasi kakor želva je prihajala sitnica, njej na levi pa je sopihal odurni mops. Vstal sem in slovesno pozdravil lepi par. Žalostno je zastokala klop, ko je sedla obširna teta nanjo. Jela je plesti, kakor da so se raztrgale obujke vsega sveta in velela: „Prosim, izvolita nadaljevati!“

„Milostiva ste premarljivi!“

„Moja vzgoja je bila pač solidna, domača, gospod Kalan! Vajena sem dela. Moja mati ne bi bili nikdar dovolili, da bi jezdarila bicikelj ali žogala lawn-tennis ali uganjala podobno moderno neumnost in javno nesramnost. Tisto jahanje dam na kolovratu je javno pohujšanje in tisto bedasto žoganje z otročjimi žogami je pogubna potrata dragocenega časa. Slovenci in Slovenke morajo oponašati vsako budalost, ki si jo je izmislil drug narod. Dandanašnja ženska mladina mi kar nič ne ugaja. Goli vratovi, napol gole prsi, prozorne bluze, prekratka krila: vedno lepše! To je takomenovani napredek! Žoganje, kolesarjenje, sankanje, vse to je neumno, nepotrebno, nespodobno in pregrešno. Taki sporti peljejo naravnost v peklensko brezdnost! In zdaj bezljajo punce že kar same po gorah! Za moje mladosti ne bi nobenemu poštenemu dekletu na misel prišlo kaj takega, niti v sanjah ne. Bog se usmili!“ *Quae est, mutatio*

„Šah in šeh!“ je napovedala Olga, jaz pa sem se vdal. Nehala sva.

597 „Dekleta imajo preveč prostosti,“ je tožila komična teta in nevoljno majala glavo, da so plaho podrtavale umetne cvetlice na stolpu babilonskem. „O — posledice ne izostanejo! Le pogledjte, kakšne uganja na primer gospodična Molly. Ne ženira se ničesar, vede se naravnost škandalozno! Ali se ne zvija in zvira na gugalnem stolu kakor lahkomiselna subreta? (Ta samostalnik ženskega spola je izgovorila z ledenim zaničevanjem.) Ali ne sedi s prekrižanima nogama? Ali ne vpije kakor jesihar? Ali ne puši kakor kosmat harambaša? Ali ne žvižga ko pastir na paši? Ali ne jezdari na kolovratu kakor obsedena? Ali se ne vozi ta španska muha kar sama s svojima ponijema in ali ne občuje z nevarnimi moškimi pravtako po domače kakor s tovarišicami? Uh, tisti peklenški američanski flirt! In druge jo pridno posnemajo, zlasti Nada.“

„No, tisti flirt je čisto nedolžen, milostiva!“ sem ustavil povodenj njene jezičnosti.

„Nedo-olžen?“ je zapela in se strastno popraskala z jekleno pletenko pod slamnikom. „Nedo-o-olžen? Flirt je prava kuga! Zato je v Ameriki toliko ločenih zakonov!“

Medtem so zaškripala železna vrtna vrata. Boso blede dekletce v preširoki in predolgi obleki se je bližalo verandi. Ozki obrazek, tih, trpeč, menda nikdar vesel, je bil uklonjen nad košarico; ta obrazek se mi je zdel tako nežen in miloviden kakor obličje preoblečene princesinje. Ko je uzrla grdogledo teto, ji je zastala noga, in košarica se je tresla v drobni roki.

„Ali si že spet tukaj, potepulja?“ jo je pičila krepostna čenča in jo motrila skozi lornjeto. „Potepati se, je prijetnejše nego delati, kaj ne?“ Mops je bevskal.

Psovana deklica od sramu in strahu ni mogla izpregovoriti. Žalostno je uklonila glavico še niže in povabila solzne oči.

„No, zdaj se bo pa še kremžila!“ se je repenčila debela teta in spustila lornjeto. „Ti malopridnica!“

„Motite se, teta!“ je rekla Olga mirno. „Bogve kod je tavalala revica gladna in trudna po gorah. Roke in noge so ji opraskane po trnju. Jerica, pojdi k meni! Nič se ne boj! Pokaži, kaj si prinesla lepega?“

Rahlo jo je potegnila k sebi in jo pobožala. Turen babilonski se je iznova majal, teta je vzdihnila kakor v hudih mukah. Izpod orehovega perja v cajnici so sladko zadehtele rdeče jagode. Olga je stisnila Jerici nekaj denarja v dlan in tudi jaz sem se iznebil drobiža. Vzela nisva nič, da bi mogla Jerica prodajati še drugod. Deklica je ujela Olgino roko, da bi jo poljubila. Olga pa se je ubranila in se je nasmehnila: „Le kmalu spet kaj prinesi, ljuba mala Jerica! Bog te obvari!“

„Kako razvajata punco!“ se je čemerila skopa teta in gledala za odhajajočo. „Poznati morata tako svojat! Punčara je kaj dobro dresirana za beračenje. Zvečer bo pa oče pijan pretepal ženo in otroke, ha, ha!“

„Jeričin oče je hudo bolan,“ je odvrnila Olga tiho. „Mati ji je že umrla.“

„Ah, ljudje so hinavski in sebični!“ je zagodla debela Kassandra. „Od nikogar ne pričakujte nič dobrega zastonj! Gospod Kalan, ali verjamete, da bi bil Zoretov Jaka šel reševat Heywoodovo hčerko, ako ne bi bil prav dobro vedel, da je Heywood milijonar in da mu odrine veliko nagrado?“

**Pobožna brigada
škopost in nevarnost so nedolžnega. Zerkata - kolikor
se to ponavlja v gotovih krogih. In sili človeku fram*

„Preverjen sem, da bi bil šel Zoretov pomagat tudi vsakemu drugemu, gospodična!“

„Tako-o-o?“ je zamuzicirala ozlovoljena teta in naredila obraz, kakor bi ji lezli mravljinici po njem. Ne le, da se ji nisem prav nič prikupil, še celo zameril sem se ji!

Tedaj je zašumelo v jablani blizu verande in jabolko je cepnilo težko na tla. Žlahtni mops se je prestrašil, zatrepetal in debelo gledal. Pasja pokroviteljica ga je dvignila v naročje in ga goreče pritisnila na svoje severne meridijane. Mopsus je zoprno zacmevkal, ker ga je stara šalobarda preveč prižela na ljubeče srce. Dejala ga je nežno na klop in ga tolažila: „No, no, ti revček moj, saj ni bilo nič hudega! Le spančkaj na miru!“

Presedalo mi je. Od otoka in zapadnega brega so segale popoldanske sence že daleč po jezeru. Poslovil sem se.

„Kod si hodil, kje si bil?“ me je vprašal doktor Zalokar, ko sem ga došel v tihi Zaki.

„Pri Jarnikovih. O, med kakšnima dvema pustoma živi gospodična Olga! In s kakšno mirnoveselo potrpežljivostjo prenaša malenkostne pa vendar skeleče vsakdanje ubade!“

„Potrpežljivost je vseh ženskih kreposti smetana. Hm, pa tisti pes, tisti mops, kaj? Zvest mops! Brigita je izkusila že toliko človeške nezvestobe, zato časti stanovitnega mopsa bolj, nego neumni stari Egipčani svoje svete krokodile, ibise, bike in mačke. Naklonila mu je mastno pokojnino z naslovom in značajem višjega salonskega mopsa, dala se je z njim v naročju slikati in obeta, da ga da napaziti; potemtakem bi se kuža lahko klasično veselil s Horacijem: Non omnis moriar — ne preminem ves! Poglej, tamle vesla pa Osojnikova Minka z Janezkom na Jezero.“

Skoraj potem je „na Jezeru“ trepetaje zapel mali zvon; tiho in otožno je plul njegov glas nad vodami kakor molitev umirajočega v smrtnem strahu.

Po večerji sem odšel kmalu domov, ker sem se bal, da bi Janko opazil mojo zamišljenost in jo porabil za sijajne dovtipe. Na terasi je svirala zdraviliška godba vsem Anam in Anicam za jutrišnji god. Venomer sem moral misliti na Olgo; zdelo se mi je, da hodi zmeraj poleg mene. Čutil sem veselje, otožnost in — zagoneten strah! Zakaj?

Ali sem ljubil Olgo že sedaj? Poznal sem jo komaj en teden. Ah — dozdevalo se mi je, da se poznata najini duši že od nekdanj, od vekomaj!

Pri Osojnikovih so bili zopet veseli. Sosedov Jaka je srečno prebil krizo. Ko se je ves znojen prebudil po dolgem trdnem spanju, je čutil, da mu je čudovito odleglo, „kakor bi odrezal“. Sopol je laglje, počasneje in globlje; niso ga več bolele ne prsi, ne glava; kašelj ga ni več tako mučil. Ponehala je mrzlica in zopet mu je dišala jed. Ozka lica so mu bila še vedno bleda; shujšan je bil in slab. Sestra Liza je rekla, da je tak, kakor bi bil že dva dni ležal v grobu. Kmalu pa se je ojačil toliko, da je mogel na vrt. Doktor Zalokar je rekel, da je nevarnost sicer minula, da pa je treba še paziti in se varovati prehlajenja. Mojega Janka so gledali in častili ko poluboga. Minka je bila zopet vesela in živahna; lica so ji cvetela, hodila je zopet prožno in ponosno. Glasno se je smejala in pela ves dan!

Da ljubim Olgo, sem spoznal že zdavnaj. Veselil sem se tega čustva, kakor da sem našel nekaj novega, nekaj izredno lepega in dragocenega. Radost pa mi je grenila misel, da bom moral kmalu odtod. Ta neprijetna misel se je vračala vedno iznova kakor strupena muha. Sklenil sem, da razodenem Olgi o prvi priliki, kaj veli mojega srca glas.

Soboto popoldne pred Velikim Šmarnom smo izrojili zopet v blejsko okolico.

Kakor navadno na naših skupnih izletih, je tudi danes doktor Jurinac spremljal največ Nado. Fefrl se je držala Balenovića, ko zvest, stanoviten klop. Laskala, milila in sladkala se mu je na vse pretege, ne samo iz čiste ljubezni do njegovega bogastva, ampak tudi zato, ker je imel vedno najslastnejše bonbončke s sabo. Revež je vdano prenašal njeno ljubeznivost; le včasih je skrivaj zamrmral: „Humbug! Poderoso caballero . . .“

Mladi pravnik Bogomil Jereb je romal pod gostoljubnim solničnikom gospodične Hilde. Prav nič se ni brigal za kisle poglede gospe Ovnove, ki bi bila rajša videla, da bi hodila Hilda z doktorjem Zalokarjem. Navihani jurist je — kolikor mogoče za kulisami — prav dobro zabaval svojo dulcinejo; gotovo ji ni razlagal rimskega prava, ker sta se toliko smejala. Sedaj sta bila daleč spredaj, sedaj zadaj; sedaj sta iztikala za lešniki, sedaj občudovala pisano gobo, sedaj zopet trgala pokalice in se pokala z njih zelenosivimi cveti po čelu in po rokah.

Svetnik Zlatoust Oven ni bil nikdar daleč od naših dveh nosačev in je večkrat pokusil, če je pivo še hladno.

Jaz sem kajpada najrajši hodil z Olgo, ali Lavra naju ni pustila izlepa samih. Kako mi je bila ta sitna zgaga na potu! Včasih se nam je prišutila še gospa svetnikova, kadar ni račala zadaj z doktorjem Zalokarjem in pazila, da ji gospod soprog ne uide v oazo.

Dan je bil veder, tih in vroč. Ko smo zavili sredi hriba mimo studenca z žlebom od smrekovega luba navkreber, si je svetnik slekel sukno in mi drugi moški za njim. Za grmovjem so zvonili kravji zvonci; v hladni hosti je ukal mlad kravar. Bogomil in Hilda sta poredno pokrikavala proti skalam in se smejala odmevajočim odklikom.

„Gospodična Balenovičeva,“ se je oglasil svetnik sladko na vrhu klanca, „ali sem vam danes še tako všeč, kakor včeraj?“

„Vedno enako, gospod svetnik!“

„To me veseli. Ali veste, zakaj sem tako lep? Zato, ker pijem zmeraj mrzlo kavo, kajne, preljuba Genofefa?“

Preljuba Genofefa se je kujala. Zašto se je veseljak ustavil in počastil čedo krav in ovac na visokem gorskem pašniku s kratkim pa jedrnatim ogovorom: „Slavne krave in ovcé! Iskreno vas pozdravljam v imenu vseh vdanih prijateljev drage govedine in ovčje pečenke. O trikrat srečne, čimdalje bolj cenjene živali! Blagor vam, ki kar zastonj prebivate tukaj na slastni planinski paši, v najčistejšem zraku, daleč od sitnih muh, brencljev in komarjev, proste sramotnih spon, vzvišene nad zanikarnimi vsakdanjostmi babilonske sužnosti! Blagor vam, ki kar zastonj uživate velekrasni razgled na Karavanke in Julijske Alpe ter na plodovito Radovljiško ravan, kjer rastejo ajdovi žganci pa kaša! Slavni koštruni, slavna govedina! Srečno prebavajte, veselo prežvekujejte in ohranite me v prijetnem spominu! Na svidenje, častita družba!“ Mahal jim je z robcem v slovo in počasi cincal dalje.

Dospeli smo na prijazen razgledni kraj. Globoko pod nami je sevalo Blejsko jezero, lep velikanski smaragd. Holm za holmom, gora za goro se je gnetla in vzpenjala, da bi videla čim več njegove lepote. Nad gozdovi se je vznášal tu in tam zamodrel dim: oglarji so kuhali oglje. V dolini je belela mlada ajda kakor sneg med zeleno turščico, med prosom in deteljo. Visoko v vedrini je plul planinski orel proti poldanski strani, kjer je iztezala Jelovica svoje mrakotne proge ob svetli modrini. Na izhodnem nebu je že čakala točna nebeška dekla, bela luna.

Žalibog je bilo na tem lepem vrhu polno grdih spominov premalo ozirnih obiskovalcev; oglodane kosti, prazne konzervne

škatice, zamaški, pomečkan, masten papir in razbite steklenice so kvarile prijetni vtis. Jelo je hladno pihati; oblekli smo zopet suknje.

„Čudno je, da je tujec, Anglež, prvi opozoril na lepoto slovenskih planin,“ je dejal Balenovič.

„Domačin ne zna prav ceniti svojine,“ je odvrnil doktor Zalogar. „Še dandanes je mnogo omikanih Slovencev, ki niso videli ne Postojnske jame, ne Cerkniškega jezera, ne gorenjskega raja. Sicer je pa tudi šele Anglež iztaknil lepoto tirolskih gora. Pred približno petdesetimi leti se ni zmenil živ krst zanje. — Solnčni izhod bi morali videti z gore, zaspanci, kadar vabi zora vedno nove barve iz mraka in ko žari nad vijoličastimi, rožnatimi, višnjevimi in medložoltimi orjaki razbeljeni Triglav, vse te pralepote kralj v kraljevem škrlatu! To je nebeško lepo, kaj takega ne pozabite vse žive dni!“

Prijetno utrujeni smo sedli blizu kupa zloženih drv v tanko gosto planinsko travo pod stoletne smreke, ki so jim segale z mahom otkane veje malone do tal.

„Ne spravljajte si zakladov na zemlji, kjer jih končajo rja in molji!“ je dejal gospod Oven, ko smo jeli malicati. Pridno je segal po salamah in prekajenem jeziku.

Hilda in blede jurist sta se zasidrala kar najbolj daleč od gospe svetnice, ki ju je zato gledala dokaj pisano. V duši ji je tlela tiha pa gorka jezica; komaj malo jo je hladila planinska sapica, ki se je žalostno lovila v obširnih rokavih njene višnjeve bluže. Bogomil in Hilda pa sta se neskrbno naslajala z domačo klobaso in zaljubljenimi pogledi. Bila sta prav srečna; smehljala sta se neprenehoma...

„Kako uživata!“ me je opozoril Janko in vzdihnil ironično: „O zlata doba prve ljubezni!“

„Oprostite, gospod doktor, kaj ste rekli?“ je vprašala z mastnimi usti gospa Ovnova, ki je navzlic svoji jezi naglo obirala velik kos mrzlega piščanca.

„Milostiva, govoril sem o prvi ljubezni, o sveti ljubezni! Ta nesebična, požrtvovalna ljubezen naklanja srce k vsemu plemenitemu in blagemu. Nikoli, nikoli ne more srce pozabiti zlate prve ljubezni! Kako bi pa tudi mogel kdo pozabiti najlepših čustev svoje najlepše dobe? Duša in roža cveteta le enkrat!“

„No, nekateri imajo pa kar cel rožni grm,“ je pripomnil doktor Jurinac in si zvižgal cigareto.

„Kaj pa velite vi, gospod Balenovič?“ je vprašala zopet gospa svetnica in z očmi že izbirala drugi kos pečenke.

„Ljubezen je hučbug!“ se je odrezal Balenovič.

„Ljubezen ni noben humbug!“ je ugovarjal doktor Jurinac. „Ljubezen je najlepši dar božji.“

„Povej nam, o Genofefa, za koga se je pa vnelo tvoje drobno srce v svojih prvih deviških sanjah?“ je vljudno vprašal gospod Oven, ki je sedaj jedel sardine, da bi laglje pil.

„Vaši piščanci so pa res izborni, gospod Balenović!“ je ljubeznivo priznala Genofefa in segla po drugem kosu, ne da bi pogledala svojega moža.

„Žalibog zamori slana naših socijalnih razmer skoraj vsak cvet prve ljubezni,“ je nadaljeval doktor Zalokar. „Urejeno naj bi bilo tako, da bi se mogel vsak oženiti vsaj ob petindvajsetem letu.“

„Tako je,“ je pritrdil Balenović, „praktično dekle vzame navadno drugega, da je preskrbljeno.“

„In na grmu cvete druga roža,“ je dejal doktor Jurinac.

„Tudi moja ljubezen cvete, o Genofefa, cvete vedno nanovo kakor žlahtni špargelj, posebno pa se moram pohvaliti, da cvete meseca maja! In moja zvestoba je neomajna.“

„Zvest si, kakor petelin,“ je cmakaje godrnjala Ovnovka.

„Recimo: kakor golobček. Petelin se mi ne zdi nič kaj pripraven za lepo primero zakonske zvestobe, o Genofefa mojega srca! Moja ljubezen do tebe je čimdalje močnejša in hujša, prav kakor zdrav krokodil.“

„Moški so vsi nezvesti!“ je zatrobentala Ovnovka.

„O ne — nezveste so večinoma ženske!“ je ugovarjal Janko.

„Ah, medicinci sploh ne znajo ljubiti!“ je bleknila svetnica.

„Kaj?“ se je nasmehnil doktor Zalokar in odvrnil nekoliko glasneje: „Pet let sem ljubil, pet let sem potoval po sedmih nebesih! Zvestoba moje ljubice je po dolgi in mučni ljubezni mirno zaspala za vekomaj. Ni se ji bilo treba zaljubiti drugič; treba ji je bilo le pred oltarjem pokorno reči svoj „Da!“, zakaj njena famozna gospa mama je namesto mene, medicinca brez službe, vabila dobro preskrbljenega uradnika tako dolgo v hišo, da je skočil v odprto kletko, dočim sem jaz, enoletni prostovoljec, junaško branil domovino na velikih manevrih tam okoli Celovca ... Da, da, dolga mrzlica pa dolga ljubezen sta redkokdaj kaj prida.“

Gospod Oven si je pomaknil slamnik po strani na levo uho in sprožil lepe besede: „Tukaj ob izhodnem robu Julijskih planin, o Genofefa, ti prisegam v tej slovesni uri, ob tej ugodni priložnosti pričo vseh večno zvestobo. Daj, da te poljubim in objamem, o Genofefa!“

„A — beži, beži!“ se je branila sramežljiva Genofefa.

„Vidiš, ti si moja prva in zadnja ljubica,“ je nadaljeval ob občni veselosti. „Upam, da tudi tebe ni premotila lepota drugega moškega. Ti si moj ideal —“

„Ah, kaj zopet klobasa danes!“ je vzdihujé zajavkal ideal in se lotil testenice gosjih jeter.

„Poslušaj me, zlata moja piška! Ti si bila vsekdar moj ideal in ostaneš moj ideal, akotudi ućakava leta Metuzalemova. Nikdar se ne prepiram s tabo, rajši se umaknem v gostilnico ali kavarno. Tako ima vsak svoje veselje. Ti se veseliš svoje taktiĉne zmage, jaz pa svojega strategiĉnega umika. O idealna žena! Ako zagledam tvojo ljubeznivo lepoto — zbogom pamet! Ali ni to zvesta, huda ljubezen?“

„Sam sebe smešiš!“

„Zvestoba, ki sem ti jo prisegel v davno minulih letih —“

„Nehaj vendar, lepo te prosim! Zdaj že več ne veš, kaj govoriš!“

„O — malo takih govornikov kakor jaz! Ako začnem, niti ne morem nehati! O — jaz sem rojen Demosten! Rojen igralec sem, igralec!“

„Danes igralec, jutri operni pevec!“

590 „Moj talent za oder je fenomenalen, zlata moja golobica, grlica in putka! To ti dokažem še nocoj. Zapomni si to! Zdaj pa dvigam svojo polno kupico na najino zdravje in želim, da bi še dolgo skupaj živela in veselo prenašala nadloge in težave sladkega jarma zakonskega in da bi se zmeraj tako lepo razumela in ljubila kakor danes! Bog te živi, stara ljubica!“ Izpiš je duškoma.

„Ĉestitam vam, gospod svetnik, da ste si ohranili mladostne ideale!“ mu je zaklical doktor Jurinac.

„Eh — ideali? Ideali so odpadli moji duši, kakor stari papigi pisano perje! Ostalo mi je le še samo eno pisano pero in to pisano pero je ljubezen do moje Genofefe!“

Gospa svetnica je srdito pogledala na uro in zatrobila med naš smeh: „Polišestih je že, gospoda! Treba bo domov. Ĉez eno uro zaide solnce.“

Dvignili smo se in krenili nazaj proti Bledu. Vsi smo bili židane volje, le mama Genofefa so se držali kisle.

14.

Nekaj časa sva hodila Olga in jaz sama. Solnĉna luĉ, že bliže zapadnim grebenom, je sijala mileje in v širokih tokih iznad bohinjskih gora. Po vzduhu se je prelivaj oni prozorni sijaj, ki se

poraja malo pred zatonom. Drevje in grmovje se je ponekod svetilo kakor pozlačeno.

V srcu mi je tlela in žarela ljubezen in hrepenenje, govoril pa sem o vsakdanjih malenkostih, ki niso zanimale ne Olge, ne mene. Čutil sem se nesrečnega, potrtega, in vendar sem se smehljaj. Bilo mi je neznosno; zoprni sem bil sam sebi.

Za hribom je počil strel in odmeval v gorah. V dolini je žvižgal vlak. Hodila sva med stoletnim bukovjem. Solnce je skozi veje usipalo velike cekine po lanskem listju in zelenem mahu.

„Nekaj neizrečeno milega je v gozdni krasoti,“ je dejala Olga.

„Nekaj neizrečeno milega in žalobnega, gospodična!“

Ob sivih, tu in tam očrnelih skalah so snivali blagovonjavi ciklamni. Mirno in hladno je bilo tukaj in tiho kakor v cerkvi. Listi na bližnjih grmih so goreli ko zeleni plamenci.

„O — kako lepi ciklamni!“ se je obradovala Olga. Stopila sva s poti v gozd. Suho listje je kakor prestrašeno šumelo pod nogami. Oba sva jela trgati dehteče cvetke.

V gorah zvoni. Tiho, tiho poje skrita cerkvena, poje tako ljubo in pobožno, tako milo in otoplo iz trudne daljave. Tajinstveno trepeče njena molitev nad tihimi hostami. Skromni zvoki, kakor oprani v čistih valovih gozdne vonjave, sedaj naraščajo, sedaj zamirajo, sedaj postajajo v večernem zraku. Nepremično, kakor zamaknjeni, poslušajo divji gozdovi, skale in prepadi. Vse je tako veličastno tiho, kakor bi plul mimo sam Bog!

Olga upre vame svoje temnosive oči, polne deviške milobe, in v srcu se mi budi sladak vihar. Motrim jo kakor v omotici. Lica ji obliva čarobna rdečica in v njenih očeh odseva luč zahajajočega solnca. V krotki pozni svetlobi se mi zdi Olga tako lepa kakor še nikdar. Ona čuti moje vroče poglede in stopi dva koraka nazaj.

„Zakaj me gledate tako čudno?“ vprašujejo njene osuple oči.

„O gospodična Olga, da bi vas mogel vedno občudovati v tem čaru!“ dem poluglasno.

Olga se okrene, vendar vidim dobro, da ji gore lica še živeje.

„Menjava šopka, gospodična?“

Menjala sva. Nenadoma me nagne neznana sila — burno objamem in poljubim drgetajočo devojko. Prvi poljub . . . Nebesa so v prvem poljubu.

„Gospod Kalan!“ šepeta Olga, diha globlje, hitreje.

„Olga, ljubim te! Ne morem ti povedati, kako te ljubim!“

Planinski piš se poigrava z njenimi mehкими laski ob sencu in jih veje meni v obraz.

„Olga, ali ljubiš tudi ti mene?“

Nemo mi sloni na prsih; obrazek ji rdi ko breskov cvet. Nagloma pa se zgane in vzdihne in se mi izvije iz rok in pogleda okoli sebe, kakor bi se prebudila iz sanj. Oči ji gledajo mimo mene v daljavo kakor skozi tajnovit pajčolan.

„Poglej me, Olga!“

Oči so ji zopet jasne, verna ljubezen sije iz njih. Dušo mi polni novo, veselo, močno čustvo. Srečen sem, ponosen sem na Olgo, ponosen na njeno ljubezen, sam nase. Okoli naju in nad nama plove nekaj čudežnega, nekaj zagonetnega.

„Olga, moj dopust traja le še nekaj dni!“ dem zamolklo.

„Ah!“

„Kar sem ti povedal danes, bi ti ^{Hilda} moral povedati mnogo prej, kajne, zlata moja Olgica?“

„Takoј početkoma!“ de z dražestnim nasmehom.

„Ljubica, jutri te pridem snubit.“

„Ah, papa . . .“ je rekla resno in umolknila. Popravljala si je slamnik. Prijel sem jo za malo roko in jo poljubljal.

„Koliko sva zamudila, Olga — zamudo je treba popraviti!“ Oni bukov gozd menda nikoli ne prej, ne slej ni videl toliko strastnih poljubov kakor ta večer.

Slišal sem glasove in potegnil Olgo še bolj za skalo.

„Kje pa je gospod Kalan?“ je osorno vprašala suha gospa Ovnova.

„Spredaj z Olgo,“ je odgovorila Lavra in si v zadregi gladila zelenosvileni predpasnik.

„Ah, kako ste nerodne!“ je zabavljala stara sitnica. „Hilda je danes popolnoma prismojena, ti pa nisi nič dosti boljša. Punce, punce, kdaj se boste izpametovale? Alo, teci, teci, da ne ostaneta sama!“

Midva sva se veselo pogledala in tiho smejala za skalo. Kmalu potem sta mimo pridelirala Fefi in Balenović. Ona je sukala svoj ognjenordeči solnčnik na rami in koketno dražila Hrvata s Heinejem:

Don Ramiro! Don Ramiro!

Rüttle ab den dumpfen Trübsinn!

On pa je dvignil svoje močne črne obrvi in skrivaj zazehal: „Humbug!“

Za njima sta prišla mimo naju gavranjelasa Nada in doktor Jurinac s slamnikom v roki. Gospodična mu je dala poduhati svoj šopek, doktor pa ji je kavalirsko poljubil dlan. To mi je bilo nekaj novega. Človek se nikoli ne izuči.

Midva z Olgo sva se še enkrat poljubila prav ognjevito in krenila po bližnjici doli. Zadnji žarki so se umikali prvim sencam, pluli više in više in ubežali v bledosvetlo nebo. Hladno je velo iz doline.

Pri drči, po kakršnih prožijo drvarji hlode z gora, sva počakala soizletnike. Po cerkvicah je pritrkavalo jutrišnjemu prazniku 592 Velike Gospojnice. Vrhovi snežnikov so goreli v prekrasnem ognju kakor orjaški rubini.

jo tudi v B. Danes ne pritrkavajo nikjer več na Kranjski avstrijski. Zanimiv stotnik več del je najmanjši zvon. To je poetičnost je vidi o faktu

„Že je svetila zlata luna, že je noč pripenjala zvezde in resno je jelo šumeti drevje, ko smo dospeli v dolino.“

svajverska črna en "Črno je bilo" 3/28/1191

„Kje pa je moj mož?“ je zdajci vprašala svetnica. „Hans, kje si?“ „Tukaj! V jarku!“ se je odzval za nami gospod Ivan Zlatoust Oven in zapel hripavo: „Po jeze-eru . . .“

„Moj Bog, ponesrečil se je!“ se je ustrašila Ovnovka.

„Potlej vendar ne bi pel, milostiva!“ jo je miril doktor Zalokar.

Vsi smo pohiteli nazaj. Iz jarka se je svetil v luninem svitu bujnordeč nos. Veseli svetnik je počival ob cesti v tihi jamici, taktiral z desnico in pel: „V čolnu gla-asno se prepe-eva . . .“

„Aber Hans!“ je kriknila žena, sklenila roke in zaobračala vodenosive oči. „Kaj ti pa je?“

„Dober večer, ljuba žena!“ jo je pozdravil mirno, kakor bi sedel doma na zofi. „Gotovo si že zdavnaj uganila, da te oddaleč občudujem. Ha, tvoj . . .“

„Pusti take neslanosti!“ je kričala razkačena. „Pijanec!“

„Tvoj mi-mili obraz . . .“ je trudno nadaljeval in se smehljal onemoglo.

„Kaj se ti je vendar pripetilo?“ je vpila kakor furija.

„Tvoja angelska lepota me me me je oča-čarala!“ je jecljal s topim nasmehom.

Iztežka smo zadržavali smeh.

„Pomagajmo očaranemu revežu iz jarka!“ je velel doktor Zalokar.

„Ne, ni treba, slavna gospoda!“ nas je presenetil zvitorepec s svojim navadnim glasom in se sam skobacal na cesto. „Izpolnil sem svojo obljubo. Dokazati sem hotel svoji preljubi Genofefi, da sem hudo nadarjen za prelepo dramatično umetnost! Mislila je, da 587 sem se opil, pa se nisem. Tudi svojo treznost lahko dokažem! Izvolite pogledati!“

Dvignil je desno nogo in se pohvalil: „No, ali sem trezen ali ne? Ali ne stojim na eni nogi trdno kakor spomenik?“

Vsi razen njegove soproge smo se spustili v smeh, zakaj kratkokraki, dolgoživotni Oven, stoječ neprenehoma le na levi nogi, je bil res dokaj smešen, zlasti ker se je držal tako modro in ker nas je vse zaporedoma pogledoval s svojimi drobnimi rjavimi očmi tako prijazno, pričakujoč obilo priznanja.

„Izborno, gospod svetnik!“ smo vpili in mu ploskali, on pa se nam je, še vedno na eni nogi, priklonil in nam metal zračne poljubce.

„Nehajte, gospod svetnik!“ je prosila Nada, ki se je najbolj smejala. „Ne morem se več smejati.“

„Ali je to humbug?“ je vprašal Oven slovesno in si potegnil z roko po nagubanem obrazu in štrleči bradi. Možiček se ni dal rad briti; zato so ga prezirali vsi zavedni brivci.

„To pač ni noben humbug!“ je priznal Balenović, ki se tudi ni slabo zabaval.

„Potem lahko stojim zopet na obeh nogah!“ je dejal prijatelj dramatične umetnosti, si malce otepel prah raz obleko in si mirno prižgal cigaro.

„Jako dobro ste nas zabavali, gospod svetnik!“ ga je pohvalila Nada, ko smo se napatili zopet dalje. „Vse me že boli od smeha.“

„Ah, moj mož uganja vedno take neumnosti,“ se je gnevala Ovnovka. Imela bi bila rada moža, od katerega bi kar puhtelo nadčloveško dostojanstvo in nedostopna veličastnost. „Dober bi bil za bajaca v cirkusu, Hans, veš!“

„Ne, ne! Navdušuje me le ljubezen do visoke dramatične umetnosti. Hotel sem ti le dokazati, kar sem obljubil: da sem rojen igravec.“

„Pa bi si bil izbral vsaj lepšo vlogo! Svetnik, pa se obnaša tako čudno!“

„Svetnik, svetnik! Manjka se žalostnih svétnikov! Jaz pa sem vesel svétnik! To je velikanska razlika! Kaj pridigam zmeraj? Kaj mi pomaga bogastvo vsega sveta, kaj mi pomaga vsa čast in slava, ako pa nisem vesel in zadovoljen? In ako sem zadovoljen in vesel, kaj vruga mi je treba še bogastva, časti in slave? Veš, preljuba Genofefa, človek ne bodi zaljubljen v posvetno ničevost! Le mene poslušaj, mojega srca ljubica! Človek mora biti filozof ali modrijan, pa pameten modrijan, vesel modrijan! Ako pogledaš mene, vidiš takega veselega modrijana. Noben milijardar ni srečnejši od mene! Ali zdaj veš, kako odličnega moža imaš, preljuba moja stara muca?“

V Zagoricah smo se ločili. Janko in jaz sva spremila Olgo. Doktor je govoril o gorkih vrelcih, o bodočnosti Blejskega in Bohinjskega jezera, midva z Olgo pa sva molčala. Janko je naju nezadovoljno pogledoval s svojimi modrimi očmi in si zamišljeno gladil gosto francosko brado.

„Zdi se mi, da sta oba zaspala,“ nama je dejal pred Jarnikovo vilo; saj ni vedel, da sva se pravkar še le zbudila k novemu življenju.

Zvečer sem se še dolgo sam vozil po jezeru. Doma sem postavil ciklamne v vodo in ugibal, kaj poreče jutri hudi gospod ravnatelj. Največ pa sem sanjaril o Olgi.

15.

„Olga je moja!“ je bila moja prva misel, ko sem se drugo jutro zbudil in zagledal ciklamne na oknu.

Spomnil sem se vsake Olgine kretnje, vsake njene besede, njenega molčanja, njenih pogledov, njenega smeha, njenih poljubov, rahlega pritiska njenih ustien; spomnil sem se, kako je šepetal in trepetal njen glas, kako se je veter poigraval z njenimi lasmi ob njenih in mojih sencih, kako je, vsa zardela, hitreje dihala ob mojih licih. Vse se mi je zdelo izredno lepo, važno, znamenito. Smejalo se mi je kar samo izza sebe, v duši mi je pelo in vriskalo: „Kako lepo je življenje!“

*ripirostega
protivarka
fence!*

Spodaj je pela Minka: „V dolin'ci prijetni je ljubi moj dom...“
„Krasno je bilo včeraj, krasno!“ sem vzkliknil, kakor bi bila Olga poleg mene. V moji sobi je dehtela mlada ljubezen; sanjal sem pri belem dnevi.

„Fant, zdaj se ti prične novo življenje!“ mi je dejalo. Vse moje dosedanje življenje se mi je zdelo mahoma пусто, prazno, popolnoma brezpomembno. Za sabo sem videl Saharo jalovega veseljačenja, samoljubja in samoprevare.

Na Jezeru je potrkavalo velikemu prazniku. Vstal sem in gledal skozi okno. Zunaj je vabilo solčno avgustovo jutro. 590

Gospodnji dan ob jezeru! V rosi oprano in okrepčano drevje je veselo prožilo veje proti solncu. Po jezeru so utripale široke srebrne mreže, svetlobni otoki. Jasno nebo se mi je zdelo drugo, brezdanje jezero. Vse se je lesketalo tako živo in sveže, tako nežno in novo, kakor da je ustvarjeno šele davi. Barve, zvoki, vonjava, vodovje in gorovje, vse se mi je zdelo še lepše nego prej. Koliko močnejše čuti lepoto stvarstva duša, ki ljubi!

Čutil sem se vsega prerojenega, boljšega, blažjega; čutil sem: ljubezen do Olge je čudež, najlepši čudež mojega življenja! In ko sem gledal na jezero, na gore, na vso to sveto lepoto in milino, me je prevzela globoka ginjenost. Solze so mi privrele v oči — iskreno sem hvalil Boga, da mi je privedel Olgo . . .

Odslej moram ljubiti vse človeštvo, sem si mislil. Nikoli več ne bom slabo sodil o nikomer, najsi mi je še tako zoprni in antipatičen. Vse bom ljubil, vse ljudi, vse živalce božje in vse rastline, vse stvari, ves svet, vse, kar je! Ta velika ljubezen bodi poslej moje geslo, ta struna, ta blejska struna naj mi doni vedno v duši! Tudi do Ovnovih dam moram biti prijaznejši. Revice so mati in hčere, pomilovanja so vredna ta malosrečna bitja. Sočustvovati moram z njimi, nikar pa zasmehovati jih in prezirati. Smilila se mi je celo gospodična Brigita: kako neveselo in temno ji je življenje!

Tako mi je dvigala čista ljubezen do Olge srce. Sedel sem in pisal ljubici pismo. Slikal sem svojo blaženost z najsijajnejšimi bojami in naposled Olgi radodarno nakazal milijardo vročih poljubov.

Nenadoma me je obletelo: „Presrečen si, fant! Tvoja sreča ne more trajati dolgo . . .“ Kako čuden je človek! Ali ni res čuden? Najlepše trenutke si sam okali s črnimi mislimi in žalostnimi slutnjami. Lotevala se me je malosrčnost in globoka otožnost . . .

Ali kmalu sem bil zopet židane volje. Na misel mi je prišla obljubljeni snubitev. Kako se bo držal ravnatelj, moj bodoči tast? In kako jaz sam? Haha! Rad bi videl tedaj sam sebe v zanesljivem ogledalu!

Premišljal sem, po kom naj pošljem ljubici pismo, da bi ga dobila čim prej. Tedajci je potrkalo na moja vrata v „gorenji hiši“ in vstopila je Jerica, obuta, v praznji oblekici.

„A, a! Danes si pa vsa nova! Kdo ti je pa dal narediti tako lepo obleko?“

„Jarnikova gospodična. Pa tole sem vam prinesla, gospod!“
Prvo Olgino pismo! Še nikdar nisem prejel nobenega lista s takim veseljem, s tako strastno radovednostjo! Naglo sem odprl rožnato, nežno dišeče pisemce. Olga mi je pisala, kako je srečna in kako težko čaka, da bi se zopet videla. Ob enajstih pred obedom da pride z Nado v hotelsko sladičarnico. Papa da je danes jako slabe volje. Svetovala mi je, naj danes še ne govorim z njim, ampak rajši v ponedeljek.

Pripisal sem na svoj list, kako zelo me je oveselilo njeno ljubo pisemce in da bom ravnal po njenem nasvetu ter prišel v konditorijo. Dal sem Jerici par dvojač in ji zabičil, naj odda gospodični Olgi moje pismo skrivaj in naj nikomur nič ne pripoveduje o tem.

Ko je odšla, sem bral Olgino pismo bogve kolikokrat. Za ljubljeno sem študiral njeno pisavo in vedno iznova poljubljal papir tam, kjer je stalo: „Milijon vročih poljubčkov! Vsa Tvoja Olga.“ Potemtakem sem bil tudi jaz milijonar!

Šel sem doli. Na dvorišču je pela Minka:

Sem slovenska deklica,
Minka mi je ime . . .

V okajeni kuhinji je pod sklednikom „kosil“ Janezek žgance s topljenim (kuhanim) mlekom. „Danes so pa že medičarji tukaj!“ me je opozoril mali cukrolizec in se obliznil v prijetnem pričakovanju. Oča Martin so se postavljali z novim klobukom in rdečebaršunastim telovnikom, ki se je na njem svetila gosta vrsta debelih srebrnih gumbov. Mati Neža v lepi kočemajki, s snežnobelim predpasnikom, so me povabili na „južino“ in dodali prijazno: „Danes bomo imeli „suho“ juho, „suho“ meso (svinjino) s kislim zeljem pa ajdove štruklje z ocvirki.“

Zahvalil sem se in po zajtrku odšel proti vasi Grad^x. Pota so bila čista, kakor da jih je pometla nebeška hišna sapa. Vse je bilo tako svečano, ne le praznje obleke, osnažene ulice, pisane zastave in petje cerkvenih zvonov, ampak tudi obrazi, hiše, vile, vrtovi, jezero, gore in solnce nad njimi. Iz okusno zidanega dvorca sem slišal jasne akorde naivne sonatine. Danes so mi prijali tudi ti zvoki, pravilni in napačni; danes bi bil veselo ploskal vsaki mačji godbi!

Srečaval sem Blejce in Blejke, gredoče od maše. Z velikim zanimanjem sem gledal gibke postave lahkonogih deklet in ponosnih žena v šumečih krilih, v zlatih oglavnicah ali belih pečah in pisano-svilnatih naprskih rutah. Žalibog so nekatero krasotico kazile napol gosposke maškaraste capice, nerodno posnete po malokdaj okusnem mestnem kroju. Malone vse so nosile velike molitvenike in bele robce. Za dekleti so stopali glasni krepki fantje in za temi modri, molčljivi možje. Iz teh obrazov in postav sem poizkušal najti Črtomira in Bogomilo. Vsi so se mi videli prijazni, radostni, dobrohotni,

** Danes tuš
"Tako naši burrovži prestrvarjajo častita stara
rovanja in narejajo iz stare župe "Grad" - novokrenjško
& fustarstvo župe "Bled" - v žagato dognan mi je*

veselo razburjeni in pričakujoči nekaj lepega in prijetnega. Celo starcem je ozarjal lica nedeljski mir, nedeljski nasmeh.

Sel sem skozi lepo vasico Grad in občudoval cvetoče bogastvo klinčkov, ki je lilo iz malih oken kakor zeleni slapi z rdečimi ribicami. Blizu cerkve so hvalili prodajalci pri stojnicah svojo sladko in drugo robo. Berači in beračice so molili čudno pojoč, zdaj glasneje, zdaj pojemaje: „O ljubi prijatelji in prijateljice krščanske, o pobožni romarji in romarice, pogledjte mene, ubogo siroto božjo, in usmilite se me, lepo vas prosim, dajte mi kaj vbogajme, Oče naš — Bog vam povrne stokrat na tem in na onem svetu! — kateri si v nebesih . . .“ Vsi so naglašali pridevnike.

Mimogrede sem stopil v staro, z zidom ograjeno župno cerkev, ki je imela zvonik z lepo baročno streho. V hladni veži, kjer so trami nadomeščali strop, so nad klopmi švigale lastovice ko vesele misli. Še so pele orgle v hiši božji. Ko so umolknile, sem krenil proti jezeru, si še enkrat ogledal Prešernovo piramido od repentaborskega marmorja, še enkrat pobožno prebral napis in navedke iz pesnikovih Poezij ter zavil na pot, ki se je prožila v bukovi in hrastovi senci na Blejski grad.

Kmalu sem stal ob leseni ograji nad strmim prepadom. Klopi in mize so bile še prazne, le bistrook martinček se je solnčil ob zidovju ali tekal po gorkem pesku in črn kos je prhnil med stare dobe. Od spodaj je prihajal zamolkel topot konjskih kopit, drdranje kol, žvižgi, klici, smeh . . . Po vodni planjavi so pluli veliki romarski čolni, plavi in ladje, celo brodovje. Svečano in žalobno je donela preprosta in vendar tako globokočutna in miloglasna narodna pesem čez zeleno in modro ravan. Neprenehoma so se vozile procesije romarjev in romaric k slovesni službi božji na Jezeru. Dolgo sem občudoval ta veledivotni svet pod sabo in okoli sebe. Tu se mora otajati vsako sovraštvo, ko led v pomladanjem ognju mora skopneti vsaka zlobna misel tukaj pričo te razkošne in mile lepote, ki jo je božja dlan tako radodarno usula strmečemu zemljanu.

Od tega skalovja, od tega zidovja veje tajnoviti duh neznane davnine. Dozdeva se ti, da je ostalo v teh kamenih še nekaj živega iz davno, davno minulih časov. Kakor zamaknjen v mladostne spomine sniva stari grad nad jezerom.

Kakšno je bilo to jezero, ko ga je zagledalo prvo človeško oko? O da bi mogel za en dan nazaj v ono dobo, ko še ni bilo na otoku ne cerkvice, ne stopnic, ampak samo drevje, grmovje, cvetlice in trava, naokoli pa ne hiše, ne vrta, marveč le gozdi, sami

tihi gozdi! V jezeru se koplje jelen, bober, medved, tur. Na otoku in ob bregovih gnezdijo povodne ptice, nad vodo se preletavajo in močno šume živi oblaki.

Po stoletnih hostah rožlja prvo orožje. Kelti, Rimljani napajajo svoje konje v jezeru. Ošaben centurio se pelje s svojimi vojaki proti otoku. Ondi se dviga dim nad žrtveniškim gajem. Debel haruspex malikuje za kratek čas in se veseli bogovom darovane pečenke.

Na gorah, po klancih, izza gozdnih robov in na gradu se ne svetijo več rimljanski ščiti in čelade; že se bliskajo okovani kiji in buzdovani slovenskih straž, ki čuvajo lesene stolpe in trdnjave, gradišča in višegrade. Po planinskih samotah odmeva slovenskih knezov bojni rog. Naši pradedje! Obrnjeni proti Triglavu, bivališču triglavega boga Triglava, vladarja zemlje, morja in zraka, darujejo slovenski starejšine v mraku pod lipo Svarogu in Dažbogu, blagoslavlajo čede, njive in uljnjake. Plešoč in pojoč mečejo s cvetjem ovenčani mladeniči in mladenke zelenolasim rusalkam pisane vence v jezero, venčajo v posvečenem gaju kip boginje Žive, sežigajo malike hudobne zimske boginje Morane, prepeljavajo podobe dobre boginje Vesne po jezeru, rajajo in pojo na otoku pod zeleno streho, ki skozi njo veselo gledajo zvezde in mesec. O da bi mogel za nekaj časa v to zanimivo dobo — seveda ne brez voznega lista za nazaj!

Tudi danes se dviga dim nad otokom. Ali tam ne daruje ljubeča staroslovenska deva boginji Živi, ampak najbrže kuha zala gorenjska Mica romarjem moderno kofedro ali pa golaš.

Ko sem si ogledal grad, sem se vrnil na razgledno mesto in in ostal še malo tukaj, kjer so v minulih stoletjih goreli velikanski kresi in daleč naokoli naznanjali slabo novico, da se že zopet bliža Turek.

Treba je bilo oditi. Ustavil sem se blizu cerkve pri stojnicah, kjer so prodajali „srceta“ in druge sladke odpustke iz „malega kruhika“. Izbiral sem med živo pisanimi, potratno okrašenimi srci. Sredi njih so bili na ozkem belem papirju natisnjeni verzi, večinoma zaljubljeni, šepavi in robati. Našel nisem nič primernega. Naposled sem vendar vzel dvojce srcet, prvo že zato, ker so bili na njem Prešernovi stih:

Ne pozabiti jih, so te prosili
 Drugi, ne môje prevzétno sercé;
 V mislih ti niso, al mène posili
 Pómnila bôš ti do zâdnjiga dné.

To sem namenil Olgi. Na drugem si bral: „Ljubezen je bila, ljubezen še bo, ko mene in tebe na svetu ne bo.“ To sem vzela za Nado. Za Minko sem kupil majolikasto svilnato ruto, za Janezka pa jezdeca na konju, jelena in petelina, vse iz „malega kruhka“.

V drevoredu je bilo vse živo. Kopališka in letoviška doba je dosegla svoj vrhunec, kakor se izražajo frazači. Pred hotelsko sladničarnico sem zagledal Olgo in Nado. Olga je hodila ponosno pokončno ko mlada kraljica. Vse tri, tudi Nado in Minko, je odlikovala zmagoslavna, kraljeva hoja slovanske mladenke. Oddal sem darova. Pridružil se nam je doktor Jurinac. Ker sta gospodični že nakupili, kar sta hoteli, je spremil mladi doktor Nado, jaz pa Olgo domov.

V veži sva porabila ugodno priliko in se poljubila dvakrat ali trikrat z odličnim veseljem. Dobro sva se imela, prav dobro! Pa ne dolgo! Na stopnicah so zašumela ženska krila. In glej, kdo stoji ob ograji v beli obleki in strmi v najudva? Ali je to triglavska vila? Ali je to labod? O, to ni nobena vila. Vile niso tako debele, vile ne gledajo skozi lornjeto, vile ne nosijo copat. To tudi ni poetični labod, ampak prozaična gospodična Brigita Ogrizova!

Ko bi trenil, sva skočila narazen, toda prepozno! Togotna teta menda ni vedela, ali naj se spusti nad naju ko plaz, ali naj rajši igra vlogo furije v višavah. Naposled jo je obdržal zdravi instinkt na stopnicah. Žalec njenega strupenega jezika je občutila najprvo moja uboga ljubica.

579 „Olga, kaj pa je bilo to? Flirt! Iježeš! Američanski flirt v naši veži! Kar slabo mi prihaja. Olga, Olga! To je sad modernega duha, ki je okužil tudi tebe, zaslepljeno revo. Moj Bog, moj Bog, kako pokvarjen je zdaj mladi svet! Olga, vsa tvoja prihodnost je uničena!“

Vila je roke, kakor bi se potapljal ves Bled v jezeru. Nisem vedel, ali bi se smejal, ali osorno odgovoril, ali molčal. Olga je bila rdeča ko kuhan rak, teta je bila od jeze blede ko platno, jaz pa sem menda preminjal razne barve; le stanovitni mopsus je ostal zmeraj enako rjav.

Teta je dvignila trepetajočo roko z navpično štrlečim debelim kazalcem in zakokodajskala: „In vi, gospod Kalan! Ali vas ni sram, poljubljati pošteno dekle, ki se ne more braniti? Nikdar ne bi pričakovala kaj takega od vas, ki se vendar kot višji poštni oficijal prištevate olikanim krogom!“

Bal sem se, da vir njene jezičnosti ne usahne še tako kmalu in da njeno razgrajanje naposled privabi ravnatelja. Ko je lovila sapo, sem dejal, pa ne preveč na glas: „Dovolite mi, častita gospodična, da vam pojasnim . . .“

Toda že se je zopet obrnila k nečakinji: „Niti vpila nisi, ko te je poljubljal ta gospod! O, daleč smo prišli! Takoj moram povedati papanu!“

„Gospodična, prosim vas, dajte si vendar dopovedati . . .“

Ničesar ni hotela slišati, zamahnila je z rokama, kakor bi plavala in ukazala: „Olga, gori!“ Odcopatala je po hodniku, da jo je mops komaj dohajal.

Olgine dolge črne trepalnice so nekolikrat trenile naglo zaporedoma in oči so ji gledale po veži, kakor bi iskala pomoči. Počasi je upognila glavico ko bolna rožica. Vznemirjala me je misel, da bo morala ona trpeti zaradi mene.

„Olga, nič se ne boj! Vso odgovornost prevzamem jaz. Sedaj, ljubica moja, nama ne ostaja nič drugega, kakor da pojdeva k papanu. Zasnubiti te moram takoj!“

„Ah, papa je tako slabe volje in zdaj ga bo še teta nahujskala!“ je rekla z negotovim, zamolklim glasom. „Pridi rajši jutri, ko se mu ohladi prva jeza!“

„Ne, draga moja! Ne pustim te zdaj same! Pomiri se! Zmagati morava midva!“

Nasmehnila se je s solznimi očmi. Objela sva se in goreče poljubila; čutil sem, kako se je tresla njena roka na mojem tilniku.

„Pojdiva!“

Nastopila sva trnjevo pot brez nepotrebne naglice, brez kratkočasnih pogovorov; stopala sva tiho pa odločno, kakor dva mučenika, ki se bližata razkačenemu gladnemu tigru v odprtem zverinjaku!

(Konec prihodnjič.)

Rado Murnik:

Na Bledu.

(Konec.)

16.

Olga mi je vzela mali zavoj, ki sem ji ga nosil od konditorije, in obstala pred vrati očetove pisarnice v prvem nadstropju. Ondi sva slišala obtožujoče javkanje gospodične Brigitte in gromki glas razjarjenega ravnatelja. Olga je pritisnila orokavičeno dlan na obledelo lice; ljubezen in žalost in strah ji je sijal iz oči. Tolažil sem jo, toda srce je utripalo nemara meni hitreje nego njej.

Ko sva vstopila midva uboga grešnika, je gospod Mila. Jarnik pihal dim iz britanike kakor parostroj; njegov obraz in oči so kazale hudo nevihto z bliskom in gromom, s ploho in točo, izkratka najslabše vreme.

Mignil je Olgi in morala je oditi. Debela teta Brigita je domnevala, da bo ona poleg mopsa eden glavnih in najbolj potrebnih članov sodne komisije. Od razburjenosti se je potila, da je bila vsa mokra kakor morska deklica. Gospod Jarnik pa je kratkomalo odslovil tudi njo in stal nekaj časa pri pisalni mizi ter me meril od nog do glave. Dimil je iz smotke ko tovorni vlak, ki je obtičal v globokem snegu. Razdražen ni mogel takoj najti primernege uvoda.

„Gospodine!“ je naposled bruhalo iz vulkana. „Ali ste res poljubili mojo hčer? Moja svakinja ne vidi dobro.“

Izkušal sem odgovoriti kar najmirneje: „Gospodična svakinja je videla dobro, gospod ravnatelj!“

Kar potreslo ga je. Mož nagle jeze, je zdajci planil proti meni kakor neusmiljen som na nedolžno žabo in renčal: „Omadeževali ste čast moje hčere!“ Sprožil je vse strele iz svojih ljutih oči vame. Ako bi mogel, bi me bil kar presekal, kakor je bil jezen!

„Prosim lepo, gospod ravna —“

„Nobene besede več, tukaj ne velja noben izgovor!“ se je ujedal kakor svoje dni v poštnem uradu.

„Ali, gospod ravnatelj, dovolite mi vendar, da vam poja —“

„Ničesar vam ne dovolim!“

„— pojasnim —“

„Nič! Nič! Nič!“

Kričal je čimdalje huje in tretji „Nič!“ je bil že tako glasan, kakor bi se pogovarjal gospod s kom na Osojnici.

„Oprostite — potem pojdem pa domov,“ sem dejal in se mu priklonil. „Priporočam se, gospod ravnatelj!“

Obrnil sem se proti vratom, on pa mi je zastavil pot: „Nikamor ne boste hodili!“

„Gospod ravnatelj, poljubil sem gospodično Olgo — svojo zaročenko!“ sem se požuril. „Prosim vas najprisrčneje, sprejmite me za svojega zeta!“ O kako debelo me je tedaj pogledal stari gospod! Slišal sem, da se nekaj premika za vrati, pa nisem vedel, ali je teta ali Olga. Z rokama na hrbtu je šel proti peči, se ustavil pred mano in mi ponudil stol.

„Nič ne bo, očka!“ je dejal rezko in se nasmehnil škodoželjno, porogljivo. „Ne kaže mi, da bi dajal Olgo z doma. Kdo naj mi pa potlej pomaga pisati? Ali res mislite, da morate imeti ravno mojo Olgo? Saj je toliko drugih deklet in vdov, ki niso napačne in bogate so tudi. Kaj bi se kapricirali ravno na Olgo?“

Pogledal me je vprašujoče, jaz pa sem molčal. Zdaj že ni bil več tako jezen — huda ura je skoraj minula, grmelo je le še po redkoma, iz daljave.

„Verjemite mi, gospodine, vse so enake, vse, kakor jabolka ali hruške. Razlike je presneto malo, bistveno nobene. Ako hočete, vas predstavim in priporočim veleposestniku Oreharju, svojemu prijatelju. Mož je bogat in ima iz dveh zakonov petero punc, cel institut! Vse so zdrave ko dren, vse so zale pa veselega in ponižnega srca. Orehar bi se prav rad iznebil vsaj ene ali dveh, zato jih je prignal semkaj na Bled. Če tukaj ne bo nič in če tudi na zimskih zabavah ne bo nič, jih pojde prihodnje leto kazat kam drugam, saj to ni nič slabega. Le k njemu pojdite, k njemu, k Oreharju! Pri meni je pa druga; jaz imam samo eno. Le pri gospodu Oreharju potrkajte in izberite si eno, saj so vse sorte, velike in majhne, blondine in brinete . . .“

Olgin oče je govoril včasih tako, da nisi vedel, ali se norčuje ali misli resno.

„Nočete? Hm, taki so zaljubljeni ljudje! Vsak misli trdovratno: To, ali pa nobene! O kako so nespametni! Povejte mi, gospodine, kaj pa bi bilo, če ne bi bili prišli na Gorenjsko in ne bi bili videli Olge? Zaljubili bi se drugod in bi poudarjali prav tako trdovratno: To, ali pa nobene! No, vidite! Ali nimam prav? Ljubezen je velika

prevara. Zaljubljen človek vidi vse v idealni luči. Vsako količkaj dobro svojstvo ljubljenega bitja se mu zdi že sama popolnost, vsaka slabost se mu zdi vrlina. Prismojeni so vsi zaljubljeni ljudje. To je žalostna stara resnica. Zaljubljenca naj bi vse aretirali in jih obdržali v zaporu, dokler se ne bi siromaki dodobra iztreznili — potem, gospodine, potem bi bilo vse drugače in vse bolje na svetu! Ljubezen je hudobna iznajdba zlobnih pesnikov in pisateljev. Konfiscirali naj bi take nevarne ljudi in jih kratkoma obesili vse zaporedoma po abecedi in sežgali naj bi vse njih kužne spise, pesmi in podobne oslarije! Koliko prepиров, tožba in sovrašтва bi se obvaroval svet, koliko troškov in zamude, koliko joka in škripanja z zobmi!“

„Gospod ravnatelj, spoštujem vaše nazore —“

„Toda sami imate drugačne in jih ne marate opustiti, vem!“ je rekel pikro. „I kajpa! No, čujva, kaj poreče Olga!“ Poklical je hčerko.

„Olga, gospod Kalan te je zasnubil pri meni. Odgovori odkritosrčno: ali bi ga rada?“

Olga je zardela, povescila oči in zašepetala: „Rada!“

„Torej oba sta se zarotila proti meni? Tudi ti, Olga, tudi ti! Tako. Ti uboga reva še ne veš, da žene v zakonu nimajo nič dobrega. Mož je tiran, otroci prodajajo sitnost in tako dalje brez konca in kraja.“

„Zakaj pa se je omožila moja mama?“ je ponižno nasprotovala Olga in v zadregi gladila levo, še oblečeno rokavico.

„Tvoja mama je zadela terno! Vsak mož ni tako pohlevno jagnje kakor sem jaz!“

Ugriznil sem se v ustno, ker me je silil smeh. Stari Jarnik se je držal sila resno in strogo, dasi je razdiral take žaltave.

„In zakaj se može moje prijateljice?“

„Pomiluj te zaslepljene sirote! Bodi pametna, Olga, poslušaj svojega očeta in ne sili pred oltar!“

„Ali naj bom stara devica?“ je ugovarjala Olga s solznimi očmi.

„I zakaj pa ne?“ je skoraj veselo vzkliknil oče in stopil proti oknu.

„Ah, papa-a!“

„Biti stara devica, to veendar ni nobena sramota — kaj še! — to je najlepši poklic! Le poglej našo teto Brigito! Ali ni srečna in zadovoljna, ali ni debela in lepo okrogla kakor globus? Ni ga lepšega stanu na svetu, kakor je stan neodvisne, ponosne stare device!“

Šel je od okna proti vratom in nazaj. Midva z Olga sva porabila pravi trenutek in si z očmi in nasmehom brzojavila najvažnejše občutke.

Obstal je zopet pri oknu, nagubal čelo in izjavil suhoparno: „Gospod Kalan, to vam pa kar vnaprej povem, da Olga za mojih živih dni ne dobi razen bale nobene dote!“

„Nič ne de, gospod ravnatelj!“

„Ta je bosa! To vam pač ne bi smelo biti vse eno. Akotudi so me vrgli med staro šaro, sem popolnoma zdrav. Živim jako redno in zmerno, zjutraj pijem le mleko, meso uživam le vsak drugi dan, alkohola skoraj nič. Učakati utegnem svojih sto let in več.“

„To bi vam privoščil iz vsega srca!“

„Oprostite, gospodine, tega vam ne verjamem. Da sem jaz na vašem mestu, bi na vsak način iskreno želel, naj čimprej vrag počitru mojega pustega tasta in mi pomaga do dediščine! Iz vsega vašega govorjenja moram sklepati, da ste si stvar vse premalo premislili — oprostite mi te grenke besede! Teta vaju je zasačila v veži; vi, gospod Kalan, ste bili v škripcih — alo, pa ste prišli kar neutegoma snubit! Prisiljena reč ni bila še nikoli dobra.“

„Gospod ravnatelj, nameraval sem priti jutri!“

Pritisnil je brado na ovratnik in dejal: „Bodi tako ali tako, prenačili ste se na vsak način. Zato odgodimo stvar, da se vaš krop malo ohladi in da mi ne boste mogli kdaj očitati, da ste zasnubili Olgo prisiljeni. Preudarite vse temeljito, hladno in trezno in vrnite se danes teden!“

„Moj dopust traja le še tri dni, gospod ravnatelj!“

„Dobro. Naj pa bo, no: pridite čez tri dni, v četrtek! Prosite, naj vam podaljšajo dopust. Porabite dobro te tri dni! Pomislite, da je tak korak važen za vse življenje! Zbogom, gospodine!“

46 Ko sem se poslavljaj, je nalašč praskal z nogo po fleh. Odhitel sem na pošto. Brzojavil sem, da sem si izpahnil nogo, in prosil, naj mi podaljšajo dopust za en teden. Čutil sem se hudo nesrečnega, ponižanega, osamljenega. Akotudi se mi ni nič kaj ljubilo, sem šel vendar južinat k Osojnikovim ter oddal darila Minki in Janezku.

Potem sem se pa požuril k doktorju Zalokarju. Našel ga nisem več v gostilnici, ampak v njegovem stanovanju. Iskal je pismo v omari. Povedal sem mu svoje zgodbice.

47 Janko se je smejal, mi čestital in dejal židane volje: „Stari jazbec ti je potemtakem pokvaril zadnje dni tvojega dopusta. Čuden svat! Najbolj ga veseli, ako spravi koga v nepriliko.“

Iztikal in prekladal je po predalih stare omare in tiho žvižgal. Nenadoma pa je vzkliknil: „Le čakaj, jaz mu pokažem, kako prijetno je človeku v zadregi! Ha ha ha! Poglej, to je tista umetna brada, ki sem z njo včasih paradiral pri diletantskih predstavah. Nihče ne bi verjel, kako pretvori človeka. Na jo, pomeri jo in poglej se tamle v ogledalu!“

Dal mi je ponarejeno črno brado iz zelene škatlice, mi ogrnil rjav havelok in mi poveznil širokokrajni klobuk na glavo.

„Krasno!“ se je veselil. „Nihče te ne spozna. V sredo zvečer, na slavnostnem plesu, uprizorimo veseloigrice. Nikomur se ne bo treba učiti nobene vloge, nobenega odra ne bo, vse pojde samo po sebi. Prvo vlogo bo igral ravnatelj Jarnik. Sicer pa: Pst!“

17.

Z ljubico sva si skrivaj dopisovala po dvakrat na dan. Pisemca nama je prenašala Nada, ki sva jo brez taks imenovala za najinega tajnega ljubavnega „slona“. Elefantovala bi nama bila gotovo v vsakem oziru odlično, saj je sama ljubila in zatorej dobro vedela, kako huda bolezen je ta presneta ljubezen. Toda od one nedelje popoldne, od onega usodnega Velikega Šmarna sta oče in teta stražila Olgo kakor hranilnično knjižico.

Že v drugem pismu mi je pisala Olga, da je prejel papa list od mojega dunajskega načelnika, ravnatelja Kvapila, in da je od tedaj nenavadno dobre volje. Zastonj sem ugibal, kaj naj to pomeni. — Z Dunaja sem dobil obvestilo, da so mi podaljšali dopust.

Na Bledu so se pripravljali na sijajno veselico v proslavo cesarjevega rojstnega dne. Pozno popoldne pred slavnostnim dnevom smo sedeli z Osojnikovimi in Zoretovim Jako pod veliko lipo na vrtu. Iz za zelenja so gledala že rdeča jabolka in solnčnica, kraljica avgusta, se je uklanjala pod težo velikih cvetov. V jezeru so se kopale poslednje zlate luči.

Janezek je zlezal na klop in zašepetal materi nekaj na uho.

„Pripovedko o Blejskem jezeru bi rad slišal, ker je bil priden,“ so dejali mati, „pa ne vem, če bo gospodu všeč?“

„O, prosim, še prav rad bom poslušal!“

Oča Martin so si zapalili čedro, mati pa so začeli: „V davnih, davnih časih ni bilo na Gorenjskem ne jezera, ne gora, ne Save, ne Triglava. Do bele Ljubljane pa še dalje doli je bila skoraj sama pusta ravnina. Zato so Blejci poslali najbolj korajžno, brhko in

pobožno deklico pred božji prestol prosit, da bi Vsegamogočni puščavo izpremenil v rodovitne in lepe kraje. Sveti Peter ji je precej odklenil težka zlata vrata in dejal: „Pa si res dokaj korajžna, da se nisi bala popotovati tako daleč. Zelo lepo je pri nas, boš videla, se boš lahko privadila. Igrala se boš med angeli. Kmalu boš domača in rada ostaneš pri nas vekomaj!“ Dekle pa je zamaknjeno postalo na pragu, ko je slišalo neznano milo petje in prečudno sladko godbo angelov. Sveti Peter jo je spremil dalje. Komaj pa so jo angelci zagledali, že so nehali peti in gosti. Vsi so je bili veseli, ker je bila tako zala, ponižna pa prijazna. Vsi so ji podajali roke. Z veliko zamudo sta prišla s svetim Petrom dopred božjega prestola, ki se je lesketal iz zlate megle pod pisano mavrico. Nebeška lepota in božje veličanstvo sta omamila malo Blejko in trepetala je v svetem strahu. Slišala je glas božji: „Nikar se ne boj, nedolžna duša, in povej, kaj bi rada!“ Neizrečeno dobrotljivi glas jo je izpodbudil in prosila je za nas Blejce tako verno in zaupljivo, da jo je Bog Oča kar precej uslišal. Samo mignil je angelom in prenesli so kos raja iz nebes na zemljo. Ali ko so se proti večeru vračali trudni domov, so videli, da so v naglici pozabili Savo Dolinko in Savo Bohinjko doma. Sveti Peter pa je že zaklenil duri. Svetnik je bil od večnega prepriha nad oblaki nahoden in je hodil že ob sedmih spat. Bil je tudi že zelo, zelo star, truden in napol gluh. Prestrašeni angeli so milo vzdihovali: Jezus, Marija! Kaj bo pa zdaj, kaj bo pa zdaj? Oh, oh, kaj poreče jutri Bog Oča, jemnasta vendar no!“ V tej hudi stiski so se spomnili korajžne Gorenjke in jo lepo prosili, naj jim za božjo voljo pomaga in naj gre prosit samega Jezusa in preljubo Mater božjo. Marija ji je prijazno pokimala in usmiljeni Zveličar je rekel: „Blagor njim, ki živo verujejo in zaupajo! Le potolaži mi angelčke! Naj bo v božjem imenu — do zore bo napaka že popravljena.“ Ginjeni so se zahvalili angeli mladi Gorenjki. Drugo jutro so vstali na vse zgodaj in se naglo umili. Komaj je odzvonilo danove, že so skozi nebeške line zagledali obedve Savi in toliko lepote okoli obeh, da so se jokali od samega veselja. Angelske solze so rosile na zemljo: od angelskih solza se je zlilo Blejsko jezero.“

Vsi smo pohvalili pripovedovalko, le oča Martin so zabavljali: „Kaj pomaga, ko pa vse skupaj ni nič res! Jaz vem pa take, ki so resnične od konca do kraja.“

Poslal sem po vina in prosil moža, naj nam kaj pove izza mladih let. Iztrkal je čedro ob klopi, si pogladil trdi obrti obraz

s korenjaško rjavopegasto levico in dejal živahneje: „Ej, mladost, mladost! Kakšen ptič sem bil včas! Vseh muh sem bil poln!“

„Kakor še zdaj,“ so pripomnili mati.

„Mavrico bi bil snel z neba in si jo vtaknil za klobuk in zakukal! Pa močan sem bil kakor sam Štempihar! Zdaj mi je pa že odklenkalo.“

Dekla je prinesla vina in kozarcev; trknili smo. Solnce je zašlo. Obrežje je ogrinjal zlatordeč par in pol neba je tlelo in žarelo ko goreče jezero.

„Najljubši prijatelj mi je bil Mlinarjev Joža, po domače Kamenarjev — Bog mu daj večno luč, saj je že zdavnaj umrl,“ so povzeli Osojnikov oča. „Plaz ga je zasul reveža, veste, plaz. Fantovala sva zmerom skupaj. Bila sva ravno v letih, ko človek najbolj nori. Joža se je rad sukali okoli Jamnikove Maričke. Neža, ti si dobro poznala oba. Marička se je potlej omožila tja v Žirovnico, ne vem, kdo se je skesal, Joža ali ona. Z Jožo sva skupaj vasovala, pela pa klicala na korajžo. Saj pravim, ali je mlad človek včas neumen! Bog daj norcem pamet! Divje kozle sva hodila pokat. Še mar nama ni bilo tistih par grošev, ampak veselilo naju je, ker je bilo prepovedano! Da sva le kljubovala in nagajala, pa sva bila vsa srečna. Pazila sva pa dobro, da nama ni mogel nihče do živega in da naju višja oblast ni prijela za uho. Bilo je o Šentilovem, ko že ni več tako vroče. Že hudo me je imelo, da bi zopet enkrat podrl gamsa, Bog mi odpusti greh, zdaj bi ravnal drugače. Ponoči sva si Joža in pa jaz namazala škornje z lojem in šla lovit. In res, še prav kmalu sem ustrelil divjega kozla, lepega, velikega, da bi ga kar vikal. Pa je bil že zlomek tisti dan! Počivava in pijeva bezgovec, ali glej! kdo se bliža po klancu? Joža naredi grozno velik križ in zašepeta ves prestrašen: „Bog in sveti križ božji, to je pa sam hudobec! Pa ni bil.“

„Kdo pa je bil?“ je vprašala Minka.

„Kdo? Lovec. Pa kaj še lovec — psa je imel s sabo, psa! Precej sva vrgla gamsa v jarek in pokazala podplate. Ali sva jo plela ob prepadu po stezi, ki je bila ožja kakor klop pri peči. Hentaj vendar, to ni nobena šala! Joža se je natihoma, pa grdo pridušal, Bog mu odpusti, mene je pa kar mrzlo oblivalo. Lovec naju je na srečo zapazil šele, ko sva že precej daleč zavila po ovinku. „Stojta, stojta!“ je kričal za nama. Midva pa po drugi strani v hosto pa na hrast! Kmalu je prihitel za nama in gledal na vse strani. Zdajle bo pa huda! sem si mislil. Pet šmarnih tolarjev

bi dal, če bi bil zdajle doma! Kako mi je bilo srce! Še danes dobro pomnim vse. Vsi lasje na glavi so mi stali pokonci kakor ščetine na krtači. Kaj bo, če naju zagleda in poturča? Kaj nama je bilo vsega tega treba! Obljubil sem svojemu patronu, da ne pojdem nikdar več lovit. Hvala Bogu in svetemu Martinu — lovčev pes je zavohal divjačino, menda lisjaka! Ubral jo je za njim in lajal, da je odmevalo po planini. Tudi lovec je izginil. Ko so zjutraj mati žgance drobili za kosilo, sva bila že doma. Tako sva lovcu upihala kašo. Samo prijatelj Joža si je na hrastu raztrgal svoje hlače, tiste mezelanaste, druge nesreče ni bilo. Gamsa sva drugi dan našla in prodala. Pozneje pa res nisem šel več lovit. Srečala me je pamet — samo oženil sem se, ker me je imela Neža tako rada! Komaj je čakala, da smo šli pismo delat.“

Oča Martin so mi poredno namežiknili, mati Neža pa so jih zavrnil: „E, beži, beži, kaj boš take kvasil kakor Pavliha. Kako je to, da danes toliko govoriš, drugače so ti pa besede kakor priklenjene na jeziku!“

„Jožo je čez nekaj let plaz zasul, Bog mu daj nebesa! Gorski škrajte, veste, tisti zeleni, so ga urekli, siromaka.“

Tiho pojoča sapa je zibala zaspano drevje. Jelo se je mračiti. Kakor sence so letali netopirji po otemnelem zraku.

Po večerji sva šla z Jankom gledat razsvetljavo. Na dvorcih in graščinah, na hotelih in hišah, v gajih in na terasah, na bregu in na otoku, v čolnih in ladjah, povsodi so migljale in igrale med venci, girlandami in zastavami stotere luči. Na holmih in na najvišjih gorah so goreli veliki kresi. Na hribu ſso pokali možnarji. Neprenehoma so sikale rakete in švigale proti nočnemu nebu.

Bled je bil podoben mravljinčjemu gnezdju. Od blizu in od daleč so dohajali še vedno gledalci peš, v elegantnih kočijah in navadnih kolih, v omnibusih in na kolesih. Raz samotno planino jo je primahal marsikateri gorjan, ki je šel le poredkoma z doma. V gneči si videl med Slovenci veselega Hrvata in resnega Srba, energičnega Čeha in sanjavega Poljaka, tihega Rusa in glasnega Italijana, živahnega Francoza in hladnega Nemca, nadutega Madžara, flegmatičnega Angleža in ponosnega Američana. Mimo je prikorakal izprevod z godbo in plamenicami.

Po jezeru se je zibalo čimdalje več ladij, plavov in gondol, okrašenih s pisanimi lampijoni, svežim cvetjem in zelenjem in praporci. Nad pljuskajočimi vodami so pluli radostni glasovi, vzkliki,

smeh, petje, godba zdraviliških godcev, zvoki harmonike, citer in gitare. Luč do luči, ognjeni venec je okvirjal jezero.

Dolga vrsta čolnov se je jela pomikati ob bregu naokoli. Tudi midva z Jankom sva se uvrstila v ta živi kolobar. Čudovito je plamtel ogenj na vodi. Na gradu in v zdraviliškem parku so vžigali umetna solnca in zvezde. Otok in pol jezera je sevalo v bengalični luči in v valove je padal dež pisanih isker.

Zastonj so moje oči iskale Olgo. Sredi vesele glasne množice sem čutil globoko žalost in pobijajočo osamelost!

Šele pozno so ugasnile luči in utihnili glasovi na jezeru. Oddaleč je donašal vetrec ulomke poskočnega valčka. Noč je bila tiha, otožna; ob luni so tleli mirni oblaki.

„Lepo je bilo,“ je dejal doktor Zalokar, ko sva se vračala domov. „Ali še mnogo bolje mi ugaja Bled brez takega umetnega okrasja. Prirodna lepota se ne da prekositi! Že večkrat mi je bilo na mislih: Kako bi Turgenjev ali pa Tolstoj opisal planinsko krašoto? Kako bi jo Beethoven prelil v glasbo?“

Zlata luna je veličastno priplula nad zaspane oblake in svečano posvetila na slovesni cilindar gospoda svetnika Ovna, ki je slonel pri ograji ob jezeru.

„Zakaj pa tako sami?“ je vprašal doktor. „Ali občudujete rusalke, lepe povodne gospodične, ki se ob mesečini rade kopljejo in si češejo dolge, zelene lase?“

Svetnik pa je pomajal z glavo in odgovoril modro: „Dobro, da je Blejsko jezero tako lepo okroglo! Izlepa se ne moreš izgubiti, pa bodi še tako . . . tako židane volje. Slavna gospoda! Nekaj novega! Heywoodova hči, oné, tista miss Molly, jo je popihala z mladim Dunajčanom. Obema želim srečno pot, vama in sebi pa lahko noč!“

18.

Proti jutru so me zabavale čudne sanje. Po jezeru so se igrale beloudne zlatolase vile z zelenimi vali in srebrnimi penami; pele so in trgale bele in rumene jezerske rože ter jih metale luski-nastemu, bradatemu povodnemu možu, ki je z Ovnovim cilindrom veselo in ponosno sedel v ladji. Z gradu je gledala ob ograji velika družba: troje svetnikov, namreč nemški cesar Henrik Drugi s cesarico Kunigundo in škofom Albuinom, baron Valvasor in gospod Humphry Davy z debelim notesom, grof Herbart Turjaški z obezano glavo, grajski župnik Faschang z Luthrovo biblijo, okoli njega mnogo drugih za pekel potrjenih protestantov, Vodnik, Prešeren in Čop

pri steklenici „matere Brežanke“, francoski davkar s prazno kaso pa teta Brigita z mopsom.

V čolnu pa že ni več sedel povodni mož, ampak Tolstoj. Nenadoma so mu vzrasla krila in izpremenil se je v laboda in vzletel. Čim višje je plul, tem lepši je bil in tem večji. Peroti so mu kmalu segale od Osojnice do Straže. Svetile so se v tisočernih barvah. Kadarkoli so se premaknile, je zazvenela od njih zamakljiva godba kakor od tisoč in tisoč ubranih strun! Venomer je rasel prelepi labod in krila so se mu že dotikala Stola in Triglava . . . Tedaj me je prebudila budnica.

Na Jezeru je bila dopoldne slovesna maša. Nebrojno ladij in gondol je plulo proti cerkvi na skalnatem osredku. Tudi jaz sem se popeljal na otok. Nekateri romarji so se po kolenih pomikali po tistih devetindevetdesetih kamenitih stopnicah. Na lepem, precej velikem prostoru pred cerkvo, ob cerkovnikovi hiši, pri puščavici, pod lipami in hrasti se je vse trlo prazne oblečenih ljudi. Zvonovi so vabili k maši.

„Blagor človeku, ki čuje pri mojih vratih!“ sem bral nad brokastimi vrati, ko sem se rinil skozi gnečo. Zid je bil na gosto popisan z imeni in vestno dodanimi letnicami. Neprenehoma so padali novci v črno železno pušico, priklenjeno na levi. Počasi sem le dospel na kor.

Iznad lesenega glavnega altarja, izrezljanega in pozlačenega, je lila skozi žolto steklo tajinstvena zlata svetloba. Vse je ozarjala ta pobožna luč, kipe svetnikov in angelov, pisane vence, šopke in sveče, nizko leco in ozke klopi, pobeljene stene, lestenca in spovednici, rdeča banderca in glave tihe množice. Med njo sem blizu pod pridižnico spoznal Olgo, ko je obrnila glavo na desno k papanu.

Pozvonilo je, orgle so zabučale in pevci so zapeli. Zadišalo je po kadilu; njegovi oblaki so se dvigali kakor skozi zlato meglico. Olga se skoraj ni ganila v svoji klopi.

Ko je minula maša, je drug za drugim vlekli za obrabljeno, očrnelo vrv, visečo pred klopmi skozi strop kakor iz samih nebes, in venomer je pel mali zvon v stolpku. Počakal sem Olgo zunaj blizu vrat. Prve trenutke se mi je zdela tuja. Bila je resna, vsa zamišljena. Iz oči ji je sevala tajnovita luč, kakor da je njena duša še vedno vtopljen v molitev. Ko me je pa zagledala in mi odzdravila, se je veselo nasmehnila in zašepetala, vsa zardela: „Zvečer se vidiva na plesu!“

„Vendar že enkrat!“ sem vzdihnil, ali že nama je bil stari ravnatelj za petami. Odzdravil mi je še precej prijazno. Na prsih se mu je svetil zlat križec.

Popoldne nisem šel niti k slavnostnemu banketu niti k veliki tomboli. Izprehajal sem se v parku na Straži in komaj čakal mraka.

Zvečer je bil ples v sijajno razsvetljenem, z zelenimi kitami, s pisanim cvetjem in zastavicami okrašenem zdraviliškem salonu. Plesal sem kajpada največ z Olgo. Zabavala sva se izborno. Tudi moj bodoči tast je bil prav dobre volje. Vendar se mi je zdelo, da se mi včasih čudno muza. Zastonj sem ugibal, kaj ima hudomušni gospod za bregom.

Nenadoma pa je kanila v sladko kupo mojega veselja jako, jako grenka kaplja — pred mano je stal moj dunajski ravnatelj, gospod Václav Kvapil, visoko vzrasel in krepak mož, že malo osivel, vendar še brez pleše.

„Dober večer, gospod višji oficijal!“ me je blagovolil ogovoriti s čudnim nasmehom. „Vi s svojo izpahnjeno nogo pa res ne plešete slabo!“

„Klanjam se, gospod ravnatelj!“ sem izpregovoril hripavo. Same narobe misli so mi rojile po glavi. Želel sem si, da bi se odprl parket pod mano — ali pa pod ravnateljem.

„Čestitam vam, da ste okrevali tako naglo,“ je dejal sarkastično in se obrnil k staremu Jarniku in Olgi, ki sta prihajala proti nama.

„O—o servus, stari prijatelj!“ je viknil moj bodoči tast. „Ali si vendar prišel? Prejel sem tvoje pismo in te pričakoval že zjutraj. Kako sem vesel, da te spet vidim!“

Porabil sem priliko in se zopet zasukal z Olgo. Povedal sem ji, kaj me tare. Komaj sva nehala plesati, je bil že gospod Jarnik pri naju in se veselil moje zadrege: „Lepo ste opeharili svoje dunajske gospode. Natvezli ste jim, da ste si izpahnil nogo, pa plešete ko veter! Kaj bo pa zdaj? A?“

„Ali, papa, gospod Kvapil je tako ljubezniv!“

„Nocoj pač, ljubica moja, toda jutri bo druga!“

Olga ga je prijela za roko in prosila: „Gospod Kvapil je vendar tvoj prijatelj. Razloži mu vendar —“

„A, kaj še! Ne vtikam se v tuje stvari.“

„Pojdem pa jaz sama —“

„Bog ne daj! Kvapil ne mara, da bi se kdo mešal v njegove posle, najmanj pa ženska!“

Doktor Jurinac je odvedel Olgo med plesalce, Jarnik pa mi je dejal ironično: „Želim vam mnogo zabave, gospodine!“ Kako je mož užival ob mojih troških! Stopil sem iz plesne dvorane. Vse mi je bilo zoprno, godba, ples, hrum, smeh, ves veselični šum in dirindaj. Zastonj sem poizkušal premagati bridko otožnost . . .

„I kaj se pa ti kujaš?“ se mi je smejal doktor Zalokar, ko sva se srečala čez nekaj časa v zdraviliški restavraciji. „Ali se tako drži vesel ženin? Kaj pa poreče tvoja nevesta? Vriskaj, ukaj, poj! Pojdiva na šampus!“

„Prav nič se mi ne ljubi,“ sem odvrnil in mu povedal, kako sem pogorel, on pa se mi je le smejal.

„Janko, stvar je, menim, dovolj resna!“

„Resna? Beži, beži! Ne zameri mi — ali svojega bodočega tasta bi moral vendar malo bolje poznati. Malo prej sem nehotoma slišal, kako sta se pogovarjala Jarnik in Kvapil. Tvoj dunajski načelnik je dejal: „Torej tvoj bodoči zet! Čestitam! Kalan je simpatičen človek in dober uradnik. Jako zadovoljen sem z njim in prav od srca mu privoščim dopustno podaljšanje, saj je večkrat tudi on prostovoljno nadomeščal tovariše v službi!“ Jarnik pa je rekel: „Malo naj le še gaga fant v skrbeh! Radoveden sem, kako se bo vedel . . .“ Kvapil pa je dejal: „Torej te še vedno veseli, ako

639 moreš spraviti koga malo v zadrego . . .“

Oddahnil sem se globoko in stisnil Janku roko. Sedaj mi je bilo jasno, zakaj se je Jarnik muzal tako veselo.

„Vidiš, Igor, tvoj bodoči tast se kar ne mara poboljšati. Zato ga morava kazniti. Takoj uprizorimo veseloigro!“

„Ako nam pa zameri?“

„Tak ni. Nič se ne boj! Odgovorni prireditelj sem jaz! Bližata se Jarnik in Kvapil. Stopi, stopi tjakaj za oleander!“

„Kako se imaš, doktor?“ je vprašal Jarnik radostno.

„Prav dobro! Le nekaj se mi zdi čudno.“

„Kaj pa?“

„Da te tako zelo veseli, ako moreš koga spraviti v škripce!“

„A! Tudi ti že veš? Kalan ti je potožil? Ha ha! Zakaj se pa da?“

„Preljubi moj Jarnik, povej, ali bi bilo tebi ljubo? Mar misliš, da tebe ne bi mogel nihče dobiti na limanice?“

„Upam, da ne. Mene že ne! Kdo neki?“

„Na primer — jaz!“

„Tudi ti ne!“

„Koliko pa staviva?“

„Kolikor hočeš. Ha ha! Pazi, doktore! Star lisjak se zna ogibati pasti.“

„Staviva sto goldinarjev! Za občinske siromake!“

„Dobro. Sto goldinarjev!“

„Prosim, gospod ravnatelj Kvapil, izvolite nama biti priča!“

„Z največjim veseljem, gospod doktor.“

„Ako ne spravim gospoda Jarnika v štiriindvajsetih urah v zadrego, plačam stotak jaz. Ako pa se mi v tem času posreči, da uženem gospoda Jarnika v kozji rog, pa izgubi stavo on! Oba obetava, da ne bo zaradi te stave nobene zamere. Velja?“

„Že velja!“ se je veselil Jarnik in si mel roke. Pa tudi Jankov obraz je žarel od veselega pričakovanja.

„Kaj pa vendar nameravaš?“ sem vprašal Janka, ko sta odšla oba ravnatelja.

„Poslušaj, Igor! Stari jazbec najbrže meni, da si šele zdaj belim glavo, kako bi dobil stavo — jaz pa se neutegoma lotim dela. Pojdi takoj h gospodični Olgi in povej ji, zakaj gre. Pridobil sem garderobno varihinjo; pri njej naj se skrije Olga, dokler ne pridem ponjo. Ti pa pojdi na moje stanovanje! Tu imaš ključ. Ogrni si moj havelok, pripni si mojo umetno brado, saj veš —“

„Vem, vem, v omari je v zeleni škatli.“

„Povezni si širokokrajni klobuk, ki visi na stojalu poleg haveloka, in vrni se semkaj v restavracijo! Sedi za mizo, govori malo in s potajenim glasom, da te nihče ne spozna! Le nikar se nič ne obotavljaj in kar pojdi!“

Najprvo sem pomiril Olgo zaradi „izpahnjene noge“. Živi žarki neizrečenega veselja so ji sijali iz oči. Potem pa sem ji razložil, kaj želi doktor Zalokar. Bal sem se, da se bo branila, toda bila je takoj pripravljena, da sodeluje pri naši veseloigri.

Ona se je skrila v garderobi, jaz pa sem se odtihotapil v Jankovo stanovanje in se preoblekel in preobrazil po doktorjevem receptu.

„Dobro, zdaj te ne spozna živ krst!“ mi je dejal Janko, ko sem se vrnil v restoran. „Poglej, tamle se hladi pri butelji Balenović. Poizkusil bom, da spravim Jarnika k njemu. Ti pa sedi tamle k sosédnji mizi, ako hočeš slišati kaj kratkočasnega! Jarnik že pogrša svojo hčerko. Iskal jo je že povsodi po zdraviliškem domu: na plesišču v veliki dvorani, v salonu za dame, v čitalnici, v kavarni, v gaju, na terasi. Bil je tudi v garderobi in vprašal po hčerki. Po meni poučena varihinja mu je rekla, da je gospo-

dična Olga naglo vzela svoj plašč in prosila, naj žena nikomur ne pove, da je odšla. Ondi je slišal zdajci, da je rekla neznana dama drugi: „Pobegnila sta, pobegnila!“ Vse namreč govori o Heywoodovi Molly in njenem Dunajčanu, ki sta jo popihala snoči z Bleda. Le Jarnik ne ve ničesar o tem, ker se ne briga za take novice. Zato mu je takoj šinilo v glavo, da veljajo one besede o begu Olgi pa tebi! Lahko si misliš, kako ga je pogrelo! Žena v garderobi ga je slišala mrmrajočega: „Tako, tako! Ubežala sta. Treba jima je bilo . . .“ Boš videl, Igor, kmalu bo spet tukaj. Kakor kaže, se nam obeta popoln uspeh!“

Sedel sem k mizi v Balenovičevem obližju in si naročil piva. Drugih gostov je bilo še malo. Zdaj pa zdaj se je prišel krepčat plesalec pa kmalu odhitel. Iz plesne dvorane je donela vabljiva godba. Od jezera je pihljaj prijeten hlad in na nebu se je svetila rimska cesta, zvezdovita peča jasne noči. Radovedno sem čakal, kako se bo razvila naša veseloigrlica.

19.

Kmalu je prišel ravnatelj Jarnik z rokama na hrbtu mimo mene in zamišljeno strmel predse.

„Gospod ravnatelj!“ ga je poklical Balenović. „Sedite k meni, da se kaj pomeniva! Saj se vidiva tako malokrat.“

Jarnik je sedel, si nervozno pritiskal robec na čelo in si naročil brizganca.

„Kaj pa je kaj novega?“ ga je vprašal Balenović in mirno pušil cigaro.

Jarnik je mislil kajpada vedno na hčerko in odgovoril zamolklo: „Ušla sta!“

„Odpotovala sta nepričakovano,“ je dejal Balenović in pokimal. Mislil pa je le na miss Molly in Dunajčana. (Te in take podrobnosti sem zvedel pozneje.)

„Torej veste že tudi vi, gospod Balenović?“ se je čudil Jarnik in shranil žepni robec.

„Kako ne bi! Vsi vedo.“

„Vsi vedo,“ je zamišljeno ponavljajal Jarnik in pil.

„Kaj takega se pač hitro razklepeta, gospod ravnatelj!“

„Kajpa! Kajpa! Ali jaz sem zvedel šele pravkar.“

„Premalo zahajate med ljudi, gospod Jarnik! Zakaj tičite vedno doma?“

Ravnatelj je prejkone preslišal poslednje besede, ker ni nič odvrnil. Potegnil je zopet robec iz žepa in si otiral čelo, rekoč: „Kdo bi si kaj takega mislil!“

„Res, tudi jaz nisem pričakoval kaj takega,“ je pritegnil Balenović. „No, zdaj je že, kar je. Zdaj sta že daleč za hribi in dolinami.“

„Torej menite, da bi bilo vsako zasledovanje brezuspešno?“

„Čisto gotovo.“

„Nekaj se mi zdi posebno čudno!“ je povzel ravnatelj po kratkem premišljevanju.

„Izvolite, gospod ravnatelj?“

„Saj vendar nista imela nobenega pravega povoda. Čemu sta torej pobegnila? „Jarnik je zopet spravil svoj robec in skrivoma vzdihnil.

„Desertirala sta za kratek čas. Kaj hočete? Mladina je vedno kolikortoliko na lahko plat.“

„Ali, da je ta mladi mož tak!“

„Lahkomiseln je bil zmeraj, pravi lahkoživček!“ je poudarjal veletrgovec in odložil čik v pepelnjak.

„Kaj pravite, gospod Balenović!“ se je zavzel Jarnik. „Kaj takega nisem nikdar opazil.“

Balenović mu je ponudil cigar in zapalil tudi sebi eno ter dejal: „Premalo pridete med ljudi, kakor sem že rekel.“

„Res je, ne zanimam se mnogo za druge in doma sem si celo prepovedal, da bi me nadlegovali s čenčami. — Pravite, da je bil tak kalefaktor?“

„Delal je celo dolgove! Dolžan je vrtnarju, natakarkjem —“

„Oho!“ je ostrmel Jarnik in skočil pokoncu.

„Še celo perici je ostal dolžan!“

„A-a-a!“

„Kalefaktor!“

„Meni je pa kvasil, da mu ni prav nič do dote. A-a-a!“

„Pa ste mu verjeli, gospod ravnatelj?“

„Verjel. Sploh se mi je zdel jako soliden mlad mož.“

„Ravno narobe, gospod Jarnik!“

„Ubogo zaslepljeno dekle!“ je jezno vzkliknil ravnatelj, pogledal divje naokoli in zopet sedel. „Mar bi ostala stara devica!“

„Bilo bi stokrat bolje,“ mu je pritrdil Balenović.

„O ta peklenska ljubezen! Peklenska ljubezen!“

„Ljubezen je lep humbug!“

„Ljubezen je prijazen humbug, ali kako ste že rekli, gospod Balenović? Pa saj je vse eno. Toda jaz mu že pokažem, zapeljivcu!“

„Kaj? Vi? Ali ste hudi nanj?“

„Kako pa naj ne bi bil, lepo vas prosim!“

„Gospod ravnatelj, ali je vam tudi kaj dolžan?“

„Meni nič. Še tega bi mi manjkalo, ha ha! Vrag —“

„Pardon, čemu se pa potem hudujete? Oprostite mi, to mi ni doumno.“

„Kaj? Kako?“

„Jaz vas ne razumem, gospod Jarnik!“

„Jaz pa vas ne, gospod Balenović!“

„Vi mene ne! Zakaj pa ne?“

„No — ako mi kdo odpelje hčer, ali naj ga morda še hvalim?“ je vprašal ravnatelj, zopet vstal in srdito gledal svojega znanca. Sopel je težko.

Tudi Balenović je skočil pokoncu in se čudil. „Kaj velite? Vam je kdo odpeljal hčerko, vam? Kdo pa? Kdaj pa?“

„Višji oficijal Kalan. Nocoj. Saj ste vendar rekli, da že veste!“

„A tako? Ne, tega nisem vedel,“ je trdil Balenović in sedel.

„Saj ste vendar sami dejali: Ves Bled ve!“ Tudi ravnatelj je sedel.

„To sem res rekel, toda mislil sem si: Vsi vedo, da sta pobegnila miss Molly pa Dunajčan.“

„Kaj? Njiju ne poznam! Čudno! Pobegnila sta kar dva para zaporedoma? To je že epidemično! Naposled uidejo vse zaljubljene duše z Bleda? Čudno, čudno!“

„Res, stvar je čimdalje lepša.“

„Tisto o dolgovich velja torej le o Dunajčanu, ne pa o Kalanu?“ je vprašal Jarnik.

„Kajpada, govoril sem zmeraj le o Dunajčanu.“

„Oprostite mi, gospod Balenović, da nisem takoj početkoma govoril jasno. Upoštevajte, da sem razburjen. Zato sem napačno ujel vaše besede.“

„Prosim, prosim, nič ne de, saj sedaj se razumeva. Sedaj je vse jasno ko beli dan!“

„Svetujte mi, kaj naj storim?“

„Kaj? Nič!“

„Zdaj prihajata pa moja svakinja Brigita in gospa Ovnova,“ je opomnil Jarnik z jako čemernim obrazom.

Odkar sta desertirala Molly pa Dunajčan, je imel ženski areopag permanentne seje. Predsedovala je klepetuljam kajpada gospodična Brigita Ogrizova, med vsemi najbolj jezična. Naselili sta se zdaj pri Balenoviću, ki je takoj naročil sladoleda. Njemu na desno je sedla gospa Genofefa, na levo pa teta Brigita, na desno suha ideja, na levo pa debela materija.

„Kje pa je naša Olga?“ so bile gospodične Brigite prve besede.

„Ali ne veš, kaj se godi na Bledu?“ je odgovoril svak. „Ne veš, da uhajajo mladi pari? Olga je odpotovala s Kalanom.“

Gospa Ovnova je obledela od zavisti in jeze, da njene hčere niso tako srečne, teta Brigita pa je zamahala z rokama, kakor bi hotela vzleteti in zapustiti ta pregrešni svet, in zagodla zamolkel samoglasnik, ki ni bil ne „A!“, ne „O!“ Potem pa je debelo pogledala in hitela: „Ali ste videli! O-o! Kajpa. Flirt! Moderna vzgoja!“

„Slabo si pazila na Olgo!“

„Sla-a-abo?“ je ponavljala ljuto. „Saj ni obveljala nobena moja pri nas. Ali nisem zmeraj svarila in govorila o izprijenosti in nemoralnosti moderne mladine?“

„Kaj pomagajo prazne besede!“

„Na verigo je vendar nisem mogla prikleniti. Ali nisem Olge vedno lepo učila in ji bila dober zgled? Ali ti si me premalo podpiral v mojih hvalevrednih namerah. Zdaj pa imamo! Kar dva para v dveh dneh! Škandal prvega razreda! Pa kaj sediš tukaj? Naglo za njima!“

„Zdaj je že prepozno.“

Gospa Ovnova je nemo sklepala roke, majala z glavo in široko odpirala svoje vodenosive oči. Ko je Brigita umolknila, je naglo porabila priliko, da bi zinila tudi ona katero in začela: „To je strašno. Ne, svet ne bo stal dolgo!“ Daljšega govora pa ji ni privoščila Brigita, ampak jo odvedla s sabo. Mudilo se ji je, da raztrobi in razbobna imenitno novico vsem prijateljicam in članicam v društvu opravljalnosti in klepetanja. Namestu njiju je nastopil doktor Zalokar in sedel na levo k Jarniku; iz oči mu je sijala poredna šegavost.

„Kaj pa ti je, da se držiš tako pusto, ljubi Jarnik?“

„Najrajši bi šel domov.“

„Kaj pa se je pripetilo, za Boga milega?“ je vprašal doktor sočutno; namestu Jarnika je povedal Balenovič, da sta nenadoma odpotovala Olga in Kalan. Medtem je prišel ravnatelj Kvapil in sedel na desno k Jarniku.

„Morda ti pomagam jaz, dragi Jarnik?“ je tolažil doktor.

„O prijatelj!“ je kliknil ravnatelj in ga pogledal radovedno in osuplo. „Vedno bi ti bil hvaležen!“

„Hm, hm, siromak si torej v hudi zadregi?“

„V strašni zadregi,“ je priznal razburjeni ravnatelj. „Saj vidiš, da ne vem, kaj bi!“

„No, vidiš, prijatelj, to sem hotel slišati od tebe!“ se je oveselil doktor, vstal in izjavil slovesno: „Gospoda moja! Gospod ravnatelj Jarnik je izgubil stavo!“

„Pusti zdaj šale!“ ga je zavrnil Jarnik. „Obljubil si mi, da mi pomagaš.“

„Prosim, izvoli počakati par minut!“

Ko je odhitel, so ugibali Balenovič, Jarnik in Kvapil, kaj bo. Kmalu je Janko privedel Olgo, jaz pa sem snel umetno brado in pristopil. Jarnik je sedel kakor okamenel. Doktor mu je predstavil oba „uskoka“. Vsi smo ploskali, midva z Olgo pa sva klicala: „Živio naš režiser doktor Zalokar! Živio!“

Olga se je ovila očetu okoli vratu in prosila: „Ne bodi hud, gospod doktor me je skrili v garderobi!“

„Že vidim, da ste se vsi zarotili proti meni!“ nam je žugal Jarnik in se prijel za čelo: „Lej ga zlomka, da nisem takoj ugenil! Hvala lepa, doktore! Le čakaj, drugikrat prekanim pa jaz tebe! Priznavam, da sem izgubil stavo in ti — čestitam!“

Tudi mi drugi smo čestitali doktorju. Ravno smo se najbolje zabavali pri penečem se šampanjcu, pa se je gravitetično bližala teta Brigita. Ko je zagledala Olgo in mene, toliko da ni padla znak.

„Kaj pa je to, kaj pa je to?“ je javkala razjarjena in stresla svojo jezo nad svakom, ki se je veselo muzal. „Prej si mi natvezil, da sta ušla, in jaz reva sem povedala to vsem prijateljicam. Zdaj pa sedita tukaj. O kako si me imel za norca! Človeku se kar meša. Vse mi šumi po glavi. Oh, da si me tako osmešil!“

„Tako, zdaj sem pa jaz kriv! To je še najlepše!“

„Smejale se mi bodo vse prijateljice!“

„Kaj pa ti je treba novice publicirati? Kdo te je prosil? Jaz?“

„Oh, jaz uboga reva sem blamirana, blamirana, blamirana! Kaj takega še nisem doživela.“

„Res je, tvoja avtoriteta je močno omajana,“ jo je zbadal svak, „toda jaz ti ne morem pomagati. Kakor vidim, bi ti bilo celo prav povšeči, ako bi bila res ušla.“

„Ves Bled se mi bo smejal —“

„Naj se le smeja, naj, in da se ti bo smejal še bolj, izjavljam, da sprejem gospoda Kalana za svojega zeta.“

„Živio mladi par! Živio gospod ravnatelj!“ je hrumelo omizje. Prvi nama je čestital ravnatelj Kvpil.

Teta Brigita je odšumela vsa togotna domov. Spremil jo je svetnik Oven in nam povedal, da je od jeze ihtela.

Mi pa smo se še dolgo židane volje zabavali na plesišču in pri omizju. Gospod Zlatoust je vrtal s kazalcem po zraku, nam priporočal svojo veselo filozofijo in nas svaril, naj se nikdar ne vdamo duhomorni žalosti. Ko smo se vračali domov, je bežala jutranja sapa ko srebrna senca preko spavajočega jezera in nam prijetno hladila vroče glave. Že so peli solidni petelini in na vse grlo so nas ponočnjake zmerjali blejski vrabci.

Debela teta je odpotovala še tisto jutro s svojimi kovčegi, škatlami in škatlicami. Prisegla je, da je ne bo nikoli več nazaj na Bled, kjer so jo imeli tako hudo za norca. Ubogi Bled!

Drugo leto sva se poročila Olga in jaz v cerkvi na Jezeru, malo pozneje pa Nada in doktor Jurinac, Minka in Jaka.

* * *

Tako je pripovedoval prijatelj Igor Kalan. Najina ladjica se je bližala bregu.

„Poglej, tamle so naši!“ mi je dejal bivši sošolec. Na bregu je stala mlada gospa in dva dečka, dva krepka dunajska Slovenca v mornarski obleki; mahala sta z belima robcema. Gospa Olga Kalanova je bila še vedno sveže lepa; posebno krasne so bile njene velike temnosive oči, ki je v njih gorel vesel in ponosen ogenj. Na bregu me je Igor predstavil in me povabil za drugi dan na obed.

Zopet sem sam.

Sam! Ali na veličastnih planinah sije stotera krasota, kakor da je naglo bežeča poletna noč izgubila svojo diamantno pečo na samotnih višavah, in nad jezerom in nad mano švigajo vesele lastovke, vesele misli, in hvalijo slovanskega raja lepoto in mir!

